

Riksdagens snabbprotokoll 2025/26:57

Onsdagen den 14 januari

Kl. 09.00–12.30
16.00–16.07
18.00–21.06

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

föredrogs.

§ 1 Anmälan om ändrad partibeteckning

Från Sara-Lena Bjälkö (SD) hade följande skrivelse kommit in:

Begäran att lämna riksdagsgrupp

Härmed önskar jag lämna Sverigedemokraternas riksdagsgrupp och bli ledamot utan partibeteckning.
Stockholm 2026-01-12
Sara-Lena Bjälkö (SD)

Andre vice talmannen anmälde att då Sara-Lena Bjälkö den 12 januari meddelat att hon inte längre tillhörde Sverigedemokraternas partigrupp hade ledamotens uppdrag i konstitutionsutskottet, i utbildningsutskottet, i trafikutskottet och i EU-nämnden upphört.

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2025/26:92 till civilutskottet

Skrivelse
2025/26:89 till finansutskottet

EU-dokument
COM(2025) 797 till justitieutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 9 mars*.
COM(2025) 838 till trafikutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 9 mars*.

§ 3 Pensioner

Socialutskottets betänkande 2025/26:SfU13
Pensioner

Anf. 1 IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! Vi befinner oss i januari månad, som brukar beskrivas som den fattigaste månaden på året. Föregående månads julmat, julklappar och annat som hör Jesu födelse till är ansträngande för ekonomin. Lägg därtill de stora prisökningar vi har levt med i ett par år. Julbordet och julbaket blev extra dyrt eftersom smöret nu är 62 procent dyrare än det var 2020. Extra ansträngande har det varit för dem som lever med små marginaler. Inte alla pensionärer men många tillhör just dem som lever med små marginaler.

Enligt en rapport från Folksam från maj 2025 har pensionen som andel av slutlönen aldrig varit lägre än vad den är nu. Den allmänna pensionen fortsätter att sjunka och är nu i genomsnitt nere på 43 procent av slutlönen. För att konkretisera vad det faktiskt innebär kan man ta en annan vinkel. Nyblivna kvinnliga pensionärer har i genomsnitt 53 kronor per dag kvar av sin pension när allt är betalt medan motsvarande siffra för nyblivna manliga pensionärer är 157 kronor.

Fru talman! Pension handlar i grunden om respekt – respekt för ett långt arbetsliv, respekt för dem som byggt Sverige starkt och respekt för principen att ingen efter ett helt arbetsliv ska behöva räkna varje krona för att få månadens ekonomi att gå ihop.

Jag ska nämna två viktiga frågor för oss socialdemokrater när det gäller pensioner. Det ena är jämställda pensioner, och det andra är arbetarepension.

Fru talman! Före juluppehållet hade vi en budgetdebatt om ekonomisk trygghet vid ålderdom. Jag berättade då om min mormor Ritva. Hon började arbeta i tidiga tonåren och arbetade hårt genom hela livet men gick i pension några år tidigare än det var tänkt för att ta hand om min sjuka morfar. Jag såg hennes kontoutdrag när pensionsutbetalningen kommit in på bankkontot, och det var något av en chock. Jag har många gånger tänkt hur svårt det måste vara för henne att få månadens ekonomi att gå ihop efter att alla räkningar är betalda. Mormor är inte ensam. Så här ser det ut för många kvinnor som har slitit ett långt arbetsliv, ofta inom vård och omsorg.

Fru talman! Det finns ungefär 2,3 miljoner pensionärer i Sverige i dag. Den genomsnittliga totala pensionen före skatt är enligt 2023 års siffror 22 700 kronor per månad. För kvinnor är pensionen 19 400 kronor per månad medan den för män är 26 500 kronor. Kvinnor får alltså i genomsnitt 20–30 procent mindre i pension än män. I sex av tio kommuner har många kvinnor en pension efter skatt som understiger 60 procent av medianinkomsten i Sverige. Det betyder att de enligt EU:s riktlinjer lever under gränsen för relativ fattigdom.

Fru talman! Ett ojämnt arbetsliv återspeglas senare i en ojämnt pension. En ojämnt arbetsmarknad med lägre löner och mer deltidsarbete under kvinnors arbetsliv leder till betydligt lägre livsinkomster för kvinnor än för män.

Regeringen framhåller att man har ett särskilt fokus på att följa och analysera hur skillnaden i kvinnors och mäns pension utvecklas långsiktigt, och regeringen har aviserat att man kommer att arbeta vidare för mer jämställda pensioner. Det tycker vi är bra, men detta måste också omsättas i konkreta åtgärder. Vi tycker därför det är dags att regeringen tar ett krafttag för jämställda pensioner.

Fru talman! Vi socialdemokrater har presenterat ett förslag om arbetarepension. Det är ett riktat pensionslyft för dem som har jobbat i mer än de 40 år som krävs för att få full inkomstpension men som ändå bara får marginellt mer än vad som betalas ut till den som bara har garantipension. Det handlar om dem som har slitit längst och hårdast i världen, i industrin och i transportsektorn och som har gått upp tidigt, jobbat helger och ofta haft tunga arbetsuppgifter genom hela livet. Det är dags att deras arbete också syns i pensionen.

Vi vill dessutom göra det möjligt att trappa ned i slutet av arbetslivet, särskilt för dem med tunga jobb, utan att det straffar sig med lägre pension. Det är inte värdigt att människor ska tvingas arbeta sig sjuka för att orka fram till pensionsdagen.

Apropå sjukdom vore det intressant att titta på hur karensavdraget påverkar pensionen. Vi driver på för att avskaffa karensavdraget eftersom vi tycker att det är djupt orättvist och ojämnt att Sverige har karensavdrag för dem som måste göra jobbet på jobbet. Detta påverkar även pensionen, och det vore som sagt intressant att ta del av en analys av hur mycket det påverkar.

Fru talman! Vi står bakom våra förslag i kommittémotionerna men har valt att inte reservera oss med hänsyn till Pensionsgruppens arbete. Vi socialdemokrater inser behovet och vikten av en bred politisk samsyn om de grundläggande trygghetssystemen. Pensionerna är inget undantag, snarare tvärtom. Samsyn får dock inte bli en ursäkt för att blunda för verkliga sociala klyftor eller låta orättvisor bestå. Vi kommer därför att driva på för att Pensionsgruppens fortsatta arbete ska präglas av just dessa perspektiv.
(Applåder)

Anf. 2 DANIEL PERSSON (SD):

Fru talman! Vi debatterar nu socialförsäkringsutskottets betänkande 13 *Pensioner*, och jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Vi sverigedemokrater anser att pensionerna är en viktig fråga, och vi är glada över att sedan 2023 ingå i Pensionsgruppen efter att ha varit utestängda därifrån sedan vi blev invalda i Sveriges riksdag. Därmed kunde vi under tidigare år i realiteten inte påverka frågor som berörde pensionerna.

Fru talman! Låt mig vara ärlig med att Sverigedemokraterna var kritiska till Pensionsgruppen under de år vi inte var en del av gruppen. Vi menade att om det inte gjordes ett nödvändigt omtag skulle Pensionsgruppen läggas ned, och vi beskrev Pensionsgruppen som en exklusiv klubb utan transparens och insyn. Vi var även emot Pensionsgruppens förslag om en höjning av pensionsåldern och kritiska till förändringen av premiepensionssystemet som innebar mindre valfrihet för pensionsspararna att välja fonder. När denna förändring skedde konstaterade Riksrevisionen att konsumentskyddet inom premiepensionssystemet är starkt. Vi menade också att Pensionsgruppen inte hade kommit med så många förslag under årtiondena utöver den förändrade riktåldern.

Fru talman! Nu blev det dock ett efterlängt omtag i Pensionsgruppen, och som jag nämnde tidigare är vi glada över att ingå i Pensionsgruppen och få ta ansvar för dessa frågor. Det är ur ett demokratiskt perspektiv viktigt att alla partier i Sveriges riksdag är representerade i Pensionsgruppen så att vi tillsammans kan arbeta fram långsiktiga reformer som stärker pensionssystemet utan att äventyra dess stabilitet.

Jag tycker att det sker saker och ting i Pensionsgruppen. Man har beslutat om en gas i pensionssystemet och gett möjlighet att pausa tjänstepensionen. Man har även beslutat om att göra en översyn av både grundskyddet och avgiftsnivåerna i det allmänna pensionssystemet.

Fru talman! Sverige har ett av världens mest stabila pensionssystem. Det är ett tryggt system som bygger på långsiktighet – inte på snabba lösningar eller kortsiktiga reformer. Pensionssystemet bygger på principen att pensionen ska spegla livsinkomsten. Det betyder att pensionen inte är något som staten delar ut utan något som varje medborgare bygger upp genom sitt arbete. Därför är arbetslinjen viktig i det här avseendet.

Vissa beskriver att pensionssystemet efter hand alltmer har blivit ett lapptäcke av olika förmåner. Genom åren har livsinkomstprincipen värnats, men när inkomstpensionstillägget infördes 2021 kom kritik från flera håll om att denna princip sattes ur spel och att det gick stick i stäv med hur systemet i övrigt är utformat både vad gäller garantipensionen och vad gäller det inkomstgrundade systemet. Intentionen att stärka pensionerna är jag inte emot, men detta innebar att pensionssystemet tappade i legitimitet. Man tänjde på de principer som är grunden i vårt system.

Fru talman! Grundskyddet är komplext och krångligt och består av flera delar. Det innehåller följande förmåner: garantipension, bostadstillägg för pensionärer, äldre försörjningsstöd, inkomstpensionstillägg och efterlevandepensioner till vuxna. Pensionärsorganisationer, Pensionsmyndigheten och andra aktörer har lyft fram kritik mot att det här systemet är svårt att förstå. Därför var det glädjande att Pensionsgruppen i maj beslutade att man ska göra en översyn av det så kallade grundskyddet. Syftet med översynen är att grundskyddet ska bli effektivare och mer träffsäkert och få en enklare konstruktion. Man ska ta fram alternativa förslag för ett reformerat grundskydd.

Jag vill passa på att citera äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje, som brukar säga att det ska vara lätt att göra rätt. Detta är någonting att sträva efter när det gäller en reformering av grundskyddet. Det är som sagt glädjande att denna översyn är i gång.

Fru talman! Något annat som har påverkat pensionärernas ekonomi de senaste åren är de skattesänkningar som skett under Tidöpartiernas tid vid makten. De har gett mer i plånboken.

Vi ser även att cirka en halv miljon svenskar mellan 66 och 80 år är så kallade jobbonärer. Det finns flera positiva effekter av att vara jobbonär. Den ekonomiska vinsten är lönen man får för arbetet. Forskning pekar på positiva hälsoeffekter av att trappa ned i stället för att tvärt sluta arbeta. Sociala kontakter med kollegor och kunder i arbetslivet kan minska ensamhet och motverka psykisk ohälsa. Dessutom får arbetsplatserna tillgång till många års arbetslivserfarenhet och kompetens.

Fru talman! Även andra beslut från regeringen och Sverigedemokraterna kommer att underlätta för pensionärerna. Den tandvårdsreform som kallas tio-tandvård trädde i kraft den 1 januari i år. Vi sänker elskatten och inför ett högkostnadsskydd för elkostnader. Vi sänker också bränslepriserna och matmomsen. Detta är några förslag som kommer att stärka pensionärernas hushåll.

För oss sverigedemokrater är det glädjande att på riktigt kunna få ta ansvar för pensionärernas ekonomi. Vi är en del av Pensionsgruppen, och där kommer vi att fortsätta arbeta konstruktivt för att äldre ska få en tryggare ekonomi.

Återigen yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 3 ULRIKA HEINDORFF (M):

Fru talman! Benjamin Franklin lär en gång ha sagt följande: I denna värld är ingenting säkert förutom döden och skatterna. Det tror jag att vi kan vara överens om politiskt.

Vi kan addera ytterligare en sanning, nämligen att vi lever allt längre. Det är verkligen en fantastisk utveckling, och därför är pensionspolitiken den mest långsiktigt avgörande fråga som debatteras i denna kammare.

Fru talman! Det allmänna pensionssystemet infördes 1991; då var det fem partier som ingick i gruppen.

Detta var ett avgörande steg för att skapa stabilitet, försäkringar och ansvarstagande över generationsgränser.

Under den här mandatperioden har en viktig utveckling skett. Samtliga åtta partier i riksdagen ingår nu i Pensionsgruppen. För oss moderater är detta väldigt positivt. Det stärker legitimiteten, breddar ansvaret och ökar möjligheten att fatta långsiktigt hållbara beslut bortom kortsiktiga politiska vinster.

Fru talman! Enligt Pensionsmyndigheten är det bara 8 procent av befolkningen som känner till begreppet riktålder. Därför vill jag stanna upp en liten stund vid det här begreppet.

Riktåldern anpassas efter att vi lever allt längre. När jag var liten sa man att man gick i pension vid 65, men nu ser det ut på ett helt annat sätt. För att pensionerna inte ska bli lägre över tid behöver vi vara fler som arbetar längre. Mellan 2026 och 2031 är riktåldern 67 år, och den kommer successivt att öka. Anledningen till detta är helt enkelt att pensionsnivåerna ska kunna hålla över tid. Riktålder är ett nytt begrepp.

Det är viktigt att understryka att riktåldern inte är tvingande. Den påverkar dock hur tidigt man kan ta ut sin inkomstpension och premiepension samt när man får rätt till garantipension och bostadstillägg.

Fru talman! Pensionssystemet ska inte bara vara stabilt, utan det ska också vara effektivt. Därför är det välkommet att Pensionsgruppen nu inför en gas i pensionssystemet. Det känns helt naturligt i och med att bromsen i pensionssystemet fanns sedan tidigare. Till dem som inte känner till det kan jag säga att detta med gas i pensionssystemet handlar om att man kan dela ut överskott som uppstår i pensionssystemet. Bromsen finns till för att hantera eventuella underskott i systemet.

Fru talman! Regeringen konstaterar i budgeten för 2026 att kvinnor i genomsnitt har lägre pensioner än män och i större utsträckning tar del av grundskyddet. En viktig förklaring till detta är såklart arbetskraftsdeltagandet. Inkomsterna har ju en historisk förklaring, och det är tyvärr även i dag en realitet att män har högre inkomster än kvinnor.

Ett ojämnt arbetsliv leder ofrånkomligen till ojämnt pensioner. Därför är det helt avgörande att pensionspolitiken och arbetsmarknadspolitiken hänger ihop. Regeringen har ett tydligt fokus på att följa och analysera det pensionsgap som finns mellan män och kvinnor och kommer långsiktigt att arbeta vidare för jämställda pensioner.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att pensionspolitiken för oss moderater ytterst handlar om rättvisa och ansvar. Den som har arbetat och slitit ett helt arbetsliv ska känna trygghet och ha ett värdigt liv som pensionär. Därför fortsätter den moderatledda regeringen att leverera reformer som stärker pensionssystemet och pensionärernas ekonomi och som gör verklig skillnad för pensionärer.

Förutom att vi har bekämpat inflationen, vilket har varit det absolut mest grundläggande, har vi genomfört en tandvårdsreform. Matmomsen och elskatten sänks.

Vi inför ett högkostnadsskydd för höga elpriser. Bränslepriserna sänks. Det blir också sänkt skatt på pension. För ett genomsnittligt pensionärspar handlar det om 26 000 mer i plånboken per år mellan 2022 och 2026. Det gör stor skillnad för landets pensionärer. (Applåder)

Anf. 4 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Alla människor ska kunna leva på sin pension och kunna se fram emot ett liv i trygghet efter ett långt arbetsliv. Man ska ha råd att köpa den där koppen kaffe på stan och kanske en present till barnbarnen. Människor ska känna trygghet i att kunna gå i pension vid en rimlig ålder. Har man haft ett tungt arbete som sliter på kroppen ska man också kunna gå i pension tidigare än om man har haft ett arbete som inte är lika slitsamt.

Så ser det dock inte ut i dag. I dag lever alltför många pensionärer med låg ekonomisk standard och i fattigdom. Alltför många av landets pensionärer har så låg inkomstgrundad pension att de har rätt till garantipension. Detta var en av anledningarna till att Vänsterpartiet för några år sedan såg till att garantipensionen höjdes med 1 000 kronor per månad för dem som behövde det allra mest. Det var enormt viktigt och ledde till att fler pensionärer fick det lite bättre.

När de pensionärer som har det sämst ställt får bättre inkomster skapar det ett tryck på förbättringar även för övriga pensionärer. När pensionssystemet sjösattes på 90-talet utlovades att pensionärerna i det nya systemet skulle få ut 60 procent av lönen. Detta har inte levererats, och det måste ligga på mycket högre nivåer i dag. Vänsterpartiet har krävt att bland annat inkomstpensionerna ska höjas.

Fru talman! Vänsterpartiet är numera med i Pensionsgruppen, som beslutar om förändringar i pensionsystemet. Där driver vi på för att inkomstpensionerna ska höjas så att pensionerna hamnar på den nivå som utlovades när systemet infördes. Det behöver införas en rejäl gas i pensionssystemet som gör att pensionärerna får ta del av mer av de pengar som finns i systemet. Avsättningarna till pensionen som andel av löneavgifterna behöver också öka.

Det viktigaste är dock att få till höjda inkomstpensioner, och det är ingen hemlighet att vi vill ha en starkare gas. Det är heller ingen hemlighet att vi var emot höjningen av pensionsåldern, som riksdagen har röstat om. Vänsterpartiet var i grunden emot den höjningen då man inte samtidigt såg till att införa arbetsmiljöåtgärder som gör att människor klarar av att arbeta längre.

Redan före höjningen av pensionsåldern var det många i slitsamma yrken som inte orkade arbeta fram till pensionen. För den som har ett lågbetalt yrke ger de extra yrkesverksamma åren heller inte särskilt mycket mer i plånboken vid pension.

Den höjda pensionsåldern kan visserligen vara rimlig utifrån antagandet att vi lever längre och därmed orkar arbeta längre, men verkligheten ser väldigt olika ut för olika arbetstagar. Vanligast är att kvinnor inom

utbildning, vård och omsorg inte orkar arbeta fram till pensionen.

Bland alla sysselsatta i åldern 50–64 år bedömer 12 procent att de inte kommer att orka arbeta fram till pensionsåldern. Bland Kommunalas medlemmar är sju av tio oroliga för att de inte kommer att orka arbeta hela vägen. Alltför många börjar och avslutar arbetsdagen med värktabletter redan i dag. Sverige skulle därför också behöva en pension där yrkesgrupper med särskilt slitsamma arbeten helt enkelt går i pension tidigare och inte förlorar pengar på det.

Fru talman! Vi behöver en pension som ger upprätthållande åt alla dem som har burit barn i förskolan, gjutit betong, kört buss och skannat varor i kassan. De har burit vår välfärd på sina axlar och har fått hjulen i det här landet att snurra. De, liksom alla andra äldre, förtjänar en trygg och rimlig pension, inte att tvingas leva som fattigpensionärer bara för att de inte orkat arbeta fram till pensionsåldern.

Vi behöver också se till att villkoren på arbetsmarknaden förbättras. Ständiga nedskärningar, så kallade effektiviseringar, och ett högt tempo gör att många blir utslitna på jobbet alldeles för tidigt. Arbetsmiljön på arbetsmarknaden behöver förbättras.

Avslutningsvis, fru talman, har Vänsterpartiet ingen reservation i dag då de frågor vi driver när det gäller pensioner hanteras i Pensionsgruppen. Jag vill dock här i kammaren framhålla vikten av att Pensionsgruppen förmår att gå från ord till handling och lösa de problem som finns rörande pensionssystemet i dag.

Anf. 5 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Det är en spännande diskussion i kammaren om pensionssystemet. Man kan tänka att det här är väl spännande för dem som är 80 år, men jag skulle säga att det kanske är ännu viktigare för dem som är 18 år. Om vi, dagens politiker, fattar dåligt underbyggda beslut gällande pensionssystemet skulle det kanske inte påverka dem som i dag har pension så mycket, men det skulle däremot vara av avgörande betydelse vad gäller att möjligheten till goda pensioner urgröps för dem som nu går in i arbetslivet.

Det finns, fru talman, inga genvägar när det handlar om att se till att vi har starka och goda pensioner. Under mina år i riksdagen har jag många gånger haft förmånen att diskutera dessa frågor med Karin Söder, som nu är bortgången sedan några år tillbaka men som var socialminister mellan 1979 och 1982. Hon sa vid flera tillfällen: Jag är glad över att du engagerar dig i de sociala välfärdsfrågorna – pensioner, äldreomsorg och sjukvård – men glöm aldrig bort att pengar till den svenska välfärden inte kommer ramlande likt manna från den bibliska himlen! Pengarna kommer tack vare att vi i Sverige har framgångsrika företag, stora som små, som kan konkurrera på en internationell marknad och se till att Sverige är ett rikt land.

Det här är grundläggande för att vi ska ha goda pensioner även i framtiden. Det handlar om att vi har bra villkor för de svenska företagen, och det är därför kontraproduktivt med höjda skatter och avgifter, som

kan leda till lägre pensioner på sikt. Det är därför det är så viktigt att se till att vi inte har regelkrångel som bakbinder de svenska företagen. Det är kanske dessa åtgärder som är allra viktigast för att värna starka pensioner även i framtiden.

Fru talman! En annan del är att det inte går att lyfta sig själv i håret vad gäller pensionssystemet. Att det finns mycket pengar för att kunna ha starka pensioner bygger på att så många svenskar som möjligt arbetar allt de kan så länge som möjligt. Det var därför uppenbart att det inte var ett problem utan en glädje för det svenska pensionssystemet att medellivslängden ökade. I det läget tvingades man höja pensionsåldern för att kunna behålla starka pensioner. Allt annat hade varit att luras, alltså att säga att vi kan ha kvar en förhållandevis låg pensionsålder trots att vi inte som tidigare lever till 67 år utan till 84 år.

Livsinkomstprincipen är en avgörande del. Det var en styrka för Pensionsgruppen och de partier som ingick i den att man gemensamt kunde fatta ett väldigt svårt beslut. Vi har sett ett antal andra europeiska länder där diskussionen om att höja pensionsåldern har lett till att populistiska partier hoppar upp, försöker dra igång en debatt med stora demonstrationer på gatorna och kanske till och med vinner den pyrrhussegern, vilket i grunden underminerar pensionerna.

Det är en styrka för Sverige att vi har kunnat ha den här stabiliteten, för stabilitet är ett nyckelord när det handlar om så viktiga delar som hur man lägger upp ett pensionssystem. Det är viktigt att pensionssystemet är stabilt politiskt. Detta har vi lyckats med i Sverige sedan 90-talet, och jag hoppas att vi kan fortsätta att ha det på det viset.

Hittills är erfarenheterna av den utvidgade Pensionsgruppen goda, enligt vad jag har hört. Det är viktigt att kunna bevara detta, det vill säga att det inte blir en fråga som det ska stridas om i politiska val eller ställs krav som gör att stabiliteten i systemet minskar på sikt, för detta skulle framför allt drabba den yngre generationen.

Något annat som förstås är viktigt, fru talman, är att ha finansiell stabilitet. Oavsett om den svenska ekonomin går som tåget eller om vi råkar ut för problem, vilket vi har gjort många gånger tidigare, ska pensionssystemet inte påverkas av det. Det är därför viktigt att vi har en broms, och det är därför också klokt att se över om vi kan ha en gas.

Återigen: Vad gäller diskussionen om att ha en gas i pensionssystemet finns den lockande tendensen för dagens politiker att säga att vi ska ha en gas och att det ska gasas mycket just nu, för dem som snart kommer att gå till valurnorna. Faran med detta är förstås att det, om vi gasar för mycket, inte kommer att finnas pensionspengar kvar till dem som i dag tillhör den åldersgrupp som kanske har det tuffast ekonomiskt, det vill säga personer som just har bildat familj, som ska köpa sitt första hus och som har ett, två eller tre små barn, med de investeringar som det då handlar om. Det är den generationen som har det riktigt tufft ekonomiskt.

Med detta sagt finns det stora utmaningar i det svenska pensionssystemet. En handlar om grundtryggheten, där livsinkomstprincipen är väldigt viktig. Basen ska vara hur mycket man har arbetat i sitt liv och plockat in i pensionssystemet, men vi måste också ha en grundtrygghet. Där har vi, som flera talare har lyft upp, ett lapptäcke i dag som inte fungerar bra rent ekonomiskt. Det är samtidigt helt obegripligt för väldigt många av dem som ska kunna ta del av det här, och det är därför bra att Pensionsgruppen nu har tagit steget att försöka se över om de olika komponenter som finns i grundtryggheten kan samordnas.

Det som vi från Centerpartiet också ser som ett mycket stort problem är den bristande jämställdheten. Där finns det heller inga snabba eller enkla lösningar, fru talman. Orsaken till att vi har väldigt ojämsställda pensioner är nämligen att vi har ett ojämsställt arbetsliv, där kvinnorna har sämre livslöner än vad männen har. Kvinnorna tar ett större ansvar för barn och familj, vilket gör att man går ned i arbetstid. Detta leder sedan till en lägre pension. En viktig del i detta är förstås att upplysa de unga kvinnorna om hur viktigt det är att se till att man får in pengar till pensionssystemet. De beslut man fattar vid 25 års ålder kan allvarligt påverka pensionsrätten när man är 70 och 75.

Fru talman! För oss är den politiska stabiliteten och förstås den finansiella stabiliteten väldigt viktiga. Vi har som parti ett antal synpunkter på pensionssystemet, men vi väljer att agera i Pensionsarbetsgruppen för att där i möjligaste mån, i konsensus tillsammans med andra ansvarstagande partier, komma fram till bra lösningar på hur vi ska få ett ännu starkare pensionssystem. Jag vill därför yrka bifall till förslagen i betänkandet från socialförsäkringsutskottet.
(Applåder)

Anf. 6 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut, som i princip innebär avslag på motionerna inom detta område.

Kristdemokraternas politik inom det här området kan enkelt sammanfattas med att vi vill ha en bra pension för både dagens och framtidens pensionärer. Vi ser att pensionerna för vissa inte är tillräckliga, och det krävs åtgärder för att rätta till detta. Det är samtidigt viktigt att de förslag som genomförs också har ett långsiktigt perspektiv så att åtgärder här och nu inte hotar kommande generationers rätt till en bra pension. Stabiliteten och förutsägbarheten i pensionssystemet ska alltså bibehållas.

Kristdemokraterna värnar därför det pensionssystem som Sverige har. Det är i grunden ett bra system. Det gäller för de partier som är satta att förvalta pensionssystemet att justera bristerna så att de kan avföras samtidigt som stabiliteten bibehålls. Man bör också akta sig för att blanda ihop statsbudgeten med pensionssystemet. Det var en av de viktiga grundreglerna när man i början av 90-talet sjösatte det pensionssystem vi nu har.

Fru talman! Att bygga ett seniorvänligt samhälle där alla kan åldras i trygghet och med värdighet är ett angeläget mål för Kristdemokraterna. Ett välfärdssamhälle kan i hög grad bedömas utifrån graden av respekt för, tillvaratagande av och omsorg om den äldre generationen. Som senior ska man kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag. Man ska kunna känna trygghet och bibehålla sitt oberoende, och man ska bemötas med respekt och ha tillgång till god vård och omsorg.

En sammanhållen politik med inriktning mot de äldre i samhället får och kan därför inte bara handla om vård och omsorg. Ett friskt åldrande, att se äldre som en resurs att ta till vara och att ha ett väl fungerande samspel mellan generationerna är lika viktiga beståndsdelar.

Att känna välbefinnande och meningsfullhet är viktigt för alla människor. I Sverige läggs stort fokus vid de fysiska behoven när man diskuterar välbefinnande. Det fysiska är självklart viktigt, men Kristdemokraterna oroar sig över att de lika viktiga sociala, själsliga och andliga behoven ofta glöms bort eller negligeras. Många äldre vittnar exempelvis om att de upplever en bister verklighet med påtvingad ensamhet och isolering.

Detta sker inte sällan när en livspartner eller vän inte finns kvar längre. Det är inte alltid man har en familj i närheten som kan bistå i livets olika skeden. Kristdemokraterna har därför under de senaste åren på olika sätt och genom olika företrädare särskilt lyft frågan om ofrivillig ensamhet. Vi har alla ett ansvar att forma ett samhälle där äldre ska känna trygghet, gemenskap, mänsklig värme och värdighet.

Fru talman! Det är inte heller ovanligt att de äldre oroar sig över ekonomin och om pengarna ska räcka ens till det nödvändigaste. Den ekonomiska tryggheten är viktig för alla men särskilt viktig för den som kan ha svårt att påverka situationen genom eget arbete.

Kristdemokraterna är med i Pensionsgruppen. Det har vi varit sedan starten. Det är en blocköverskridande arbetsgrupp som består av företrädare för partier som står bakom pensionsöverenskommelsen. Från början ingick fem partier, och nu ingår riksdagens alla åtta partier. Det är åtta partier som ställer upp på det långsiktiga arbete och på de långsiktiga förutsättningar för stabilitet som behövs för att pensionssystemet ska gälla under lång tid framåt.

Sverige har i dag ett pensionssystem som är långsiktigt hållbart, och det vill Kristdemokraterna fortsätta att värna. När det gäller tjänstepensioner och privat pensionssparande måste det egna ansvaret uppvärderas. Vi har sedan länge argumenterat och arbetat för att skatten för pensionärer ska vara på samma nivå som för löntagare. Vi har också argumenterat för att förändringar gällande riktålder ska vara rättvisa. Det råkade ske misstag i samband med att man genomförde ändringar gällande skatten för dem som fötts 1957. Efter mycket arbete av min kollega Hans Eklind förändrades detta så att det nu är ett rättvist system.

Vi har i Pensionsgruppen också arbetat hårt för att det inte bara ska finnas en broms i pensionssystemet när ekonomin inte tillåter för stora höjningar, utan också en gas – det vill säga att mer pengar avsätts när det finns ett överskott och ett utrymme för att skapa en verklig höjning av pensionerna. Nu har det vi sedan länge argumenterat för blivit verklighet. Mer pengar ur överskottet – en gas – införs, men det görs med en bibehållen säkring av framtidens pensioner.

Vi kristdemokrater har historiskt sett verkat för att pensionärer ska få det bättre på många områden – inte minst det ekonomiska. Det kommer vi att fortsätta med.

Fru talman! I den proposition vi nu debatterar finns viktiga delar för att skapa en tryggare ekonomisk situation för äldre. Det gäller de skattefinansierade grundskyddsförmånerna, alltså förmåner som bidrar till att förbättra den ekonomiska situationen för pensionärer med låg eller ingen allmän inkomstgrundad pension. Det gäller till exempel garantipension, bostadstillägg och inkomstpensionstillägg.

Samtidigt är det viktigt att det arbete som nu initierats av Pensionsgruppen för att skapa ett enklare och mer sammanhållet system får resultat snarast möjligt. Arbetet startade i juli 2025, och i juni i år ska förslag presenteras på inriktning för ett reformerat grundskydd och vilka grupper det ska riktas till. Vi ska också ta fram mål för ett grundskydd som så långt som möjligt är träffsäkert, kostnadseffektivt och enkelt att förstå. Dessa åtgärder är viktiga för att skapa ett mer sammanhållet system som är enkelt att förstå.

Fru talman! Kristdemokraterna ger som sagt sitt stöd till utskottets förslag till beslut inom området pensioner. Våra äldre är värda ett samhälle som ger ekonomisk trygghet, ett skydd mot brottslighet och ett stöd till insatser för att bryta ensamhet. Kristdemokraterna är tillsammans med övriga regeringspartier redo att fortsätta och utveckla detta viktiga arbete. (Applåder)

Anf. 7 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Fru talman! Alla människor ska ha en inkomst som går att leva på. Det är en benhård grundprincip för oss i Miljöpartiet, oavsett vilken del av arbetsmarknaden eller de olika trygghetssystemen vi pratar om. Detta gäller inte minst för Sveriges pensionärer, som byggt det här landet och gjort Sverige till den välfärdsnation det är.

Det är en självklarhet för oss att precis varenda pensionär i Sverige ska ha en pension som räcker till ett liv i trygghet och ekonomisk säkerhet. Det är en fråga om rättvisa och om respekt för människors hårda arbete.

Sveriges befolkning blir allt äldre och i många fall allt friskare. För många människor i flera yrken är det därför möjligt att fortsätta att arbeta i flera år efter att de har rätt att gå i pension. Detta är bra och ska välkomnas fullt ut. Det är dock samtidigt ett smärtsamt faktum att många människor i yrken inom exempelvis

välfärden och industrin fortfarande slits ut under arbetslivet och måste gå i pension tidigt.

Det finns mycket som kan och behöver göras för att dessa människor ska orka hela arbetslivet. Vi behöver sänka normalarbetstiden, förbättra arbetsmiljön och anställa fler kollegor i välfärden så att ingen måste slitas ut för att för få människor tvingas göra för mycket. För detta krävs politisk vilja och mod att våga bryta med gamla tankar om vad som går och inte går att göra.

Vi vet också att pensionerna är en jämställdhetsfråga. Tre fjärdedelar av alla som får del av garantipensionen, alltså den huvudsakliga grundtryggheten i pensionssystemet, är kvinnor. Formulerat på ett annat sätt finns det tre gånger så många kvinnor som män bland dem med låga inkomstpensioner. Det speglar den ojämställda arbetsmarknaden långt bakåt i tiden, då kvinnor lönearbetade mindre än män och hade betydligt lägre löner.

Men det speglar också den ojämställdhet vi fortfarande har på svensk arbetsmarknad i dag, där yrken med en majoritet kvinnor i högre grad har lägre löner, där kvinnor tar ut längre föräldraledighet och där kvinnor inom ansträngande yrken, exempelvis i vården, sliter ut sig tidigare och måste sjukskriva sig eller gå i pension i förtid och därmed inte hinner tjäna in lika mycket till pensionen. Därför är en höjning av pensionerna och ett stärkande av grundtryggheten en central jämställdhetsfråga.

Fru talman! Oavsett hur länge man har kunnat arbeta i Sverige och hur hög ens lön har varit under arbetslivet ska alla kunna leva på sin inkomst när de går i pension. Det är Miljöpartiets åsikt och ambition.

Alla som är pensionärer i dag har varit med och byggt upp vårt samhälle, oavsett vad de har arbetat med och om de föddes här eller invandrade senare. Storleken på lönekuvertet är som sagt inte alltid ett mått på hur mycket man har ansträngt sig i livet. Även de med låga löner har arbetat hårt och borde ha en pension som det går att leva på utan att behöva vända på varenda krona eller stå utan mat i slutet av månaden.

Miljöpartiets förslag är därför lika tydliga som de är rimliga. När riksdagens partier genom Pensionsgruppen nu ser över grundskyddet i pensionssystemet bör en höjning av garantipensionen och ett höjt bostadstillägg vara självklara åtgärder för oss att enas om. Det skulle tydligt stärka pensionerna för den grupp äldre som verkligen behöver det.

Miljöpartiet ser också att hela den allmänna pensionen behöver höjas för att säkerställa att alla pensionärer får det bättre ställt. Av den anledningen vill vi höja pensionsavgiften i två steg. En högre pensionsavgift ska växlas mot lägre arbetsgivaravgifter för att det inte ska innebära högre kostnader för Sveriges arbetsgivare.

Slutligen vill vi också, som ett sätt att hantera konsekvenserna av en ojämställd arbetsmarknad, utöka möjligheten att skriva över pensionsrätter mellan partner. Det är en liten men ändå viktig möjlighet som finns i dag för familjer att göra just sina pensioner mer

jämställda. I dag går detta endast att göra mellan gifta och registrerade partner. Vi vill utöka denna rättighet till sambor för att fler ska kunna göra sina pensioner mer jämställda.

Fru talman! Vi har lagt fram dessa förslag i vår kommittémotion med namnet *Högre pensioner*. Med respekt för Pensionsgruppens arbete kommer vi dock att driva dessa förslag där, så vi har lämnat ett särskilt yttrande i stället för en reservation.

Anf. 8 PATRIK KARLSON (L):

Fru talman! Låt mig börja i den enda rätta änden – med respekten för dem som har byggt upp vårt land. Dagens pensionärer är gårdagens lärare, sjuksköterskor, företagare och industriarbetare. Tack vare deras livslånga insatser står Sverige där det står i dag. De förtjänar både vår tacksamhet och en trygg ekonomi på ålderns höst.

Fru talman! En av de främsta styrkorna i svensk pensionspolitik är det breda samförståndet. Pensionssystemet vilar på en blocköverskridande överenskomelse. Numera har samtliga riksdagspartier ställt sig bakom denna och ingår i Pensionsgruppen. Som liberal gläds jag särskilt åt detta, då långsiktiga frågor som pensioner måste lyftas över kortsiktigt politiskt käbbel.

En av de absolut viktigaste drivkrafterna för egen del är att vi har ett pensionssystem som man kan lita på. Därför är det också så viktigt att vi har ett autonomt pensionssystem som ligger vid sidan av statens budget. Ända sedan det nya pensionssystemet sjösattes har detta varit en bärande princip – just för att vi ska se till att även kommande generationer vet att deras pensioner inte blir en del av en överbudspolitik. Vi får aldrig tumma på den principen.

Fru talman! Det ska löna sig att ha arbetat ett helt liv. Vårt pensionssystem vilar på livsinkomstprincipen – inkomsterna under arbetslivet ska avspeglade sig i pensionens storlek. Detta är en djupt rättvis princip. Den som har arbetat, betalat in skatt och bidragit till vår gemensamma välfärd under decennier ska också få märkbart högre pension än den som inte har gjort det. Respektavståndet, det vill säga skillnaden i pension mellan den som har arbetat ett helt arbetsliv och den som inte har gjort det, måste upprätthållas. Det handlar både om anständighet och om incitament. Om någon som har slitit ett helt yrkesliv knappt får mer i plånboken som pensionär än den som inte har jobbat undergrävs förtroendet för vårt system.

Tyvärr har detta respektavstånd krympt oroväckande mycket under senare år. För många som har haft lägre löner hela livet är skillnaden jämfört med grundskyddet bara några hundralappar. Det är orimligt. Hur ska en hårt arbetande människa kunna känna att det var mödan värt om pensionen knappt skiljer sig från bidragsnivån? Så vill och kan vi inte ha det.

Fru talman! Ett viktigt steg mot att återskapa ett mer rättvist respektavstånd är den gas som vi nu inför i pensionssystemet. Alla riksdagspartier i den blocköverskridande Pensionsgruppen har enats om detta införande, och det är historiskt. Vi har länge haft en

automatisk broms som sänker uppräknings av pensioner i kristider för att skydda systemets finanser. Nu kommer vi antligen också att ha en gas som i bättre tider betalar ut överskottet till pensionärerna. Det är en mycket positiv nyhet. Vi säkerställer därmed att systemet inte bara blir långsiktigt stabilt utan också blir rättvist över tid. Pensionärerna får ta del av överskottet när det går bra och inte bara ta smällen när det går dåligt.

Fru talman! Liberalerna har länge drivit kravet att pension ska beskattas lägre. Pension är inget bidrag utan uppskjuten lön. Det är därför glädjande att vi nu går fram inom regeringen med ett förstärkt grundavdrag för äldre, vilket sänker skatten för alla över 67 år. Det är rimligt att sänka skatten både för personer som arbetar och för personer som har arbetat.

Fru talman! Jag vill också beröra jämställdheten i pensionssystemet. Vi kan inte blunda för att kvinnors pensioner i genomsnitt är 26 procent lägre än männens. Det har börjat jämnas ut sig, men det går väldigt långsamt. Efter ett långt arbetsliv ska inte en stor del av befolkningen straffas ekonomiskt för att den råkar ha ett visst kön.

Men vi måste samtidigt diskutera och förstå varför gapet har uppstått. Orsaken är framför allt att kvinnors arbetsliv tyvärr ofta ser annorlunda ut, med lägre livslöner, fler deltidsår, längre föräldraledighet och ett tyngre ansvar för det obetalda hemarbetet. Ett ojämnt arbetsliv ger ojämnt pension; pensionen är i hög grad en spegelbild av yrkeslivet. Lösningen handlar delvis om att göra arbetsmarknaden mer jämställd men också om att justera pensionssystemet där det eventuellt behövs.

Fru talman! När vi ändå står här i dag och pratar om pensioner tycker jag att det är på sin plats att prata om synen på äldre i samhället och deras möjlighet att delta i arbetslivet och därigenom jobba ihop till ett eget sparande men också till sin framtida pension. Det jag syftar på är såklart åldersdiskrimineringen på arbetsmarknaden. I dag möts alltför många äldre av fördomar när de söker jobb eller vill stanna kvar i arbetslivet. Detta är inte bara djupt orättvist mot individen. Det är också skadligt för vår arbetsmarknad och samhället i stort. Vi har inte råd att slösa bort äldres kompetens baserat på felaktiga fördomar.

I min värld blir det lite motsägelsefullt när man å ena sidan uppmuntrar människor att arbeta längre för att vi ska klara vår välfärd när vi lever allt längre men också för att de ska kunna bygga ihop till mer av sin pension – vi vet alla att de sista åren i arbetslivet gör väldigt stor skillnad för framtida utbetalningar – men å andra sidan stänger arbetsmarknaden för den här målgruppen för att den uppnått ett visst antal ljus i sin födelsedagstårta.

Fru talman! Vi behöver helt enkelt ett arbetsliv där kompetens och vilja räknas, inte personnumret. Vi måste komma åt de fördomar och strukturer som gör att en 50-åring ratas på arbetsmarknaden trots att den har så mycket kvar att ge.

Allt detta hänger ihop. Grundtanken är att vi visar respekt för våra äldre i alla delar av samhället. Våra

äldre har hållit sitt löfte till samhället. De har arbetat hårt, betalat in sina avgifter och skatter och har byggt Sverige starkt.

Genom att se till att pensionerna speglar ett helt arbetsliv signalerar vi att varje arbetad timme är viktig. Genom att vi garanterar ett grundskydd för dem som av olika skäl inte har kunnat arbeta visar vi samtidigt omtanke om de mest utsatta.

Genom skattesänkningar och återbäring när ekonomin tillåter det erkänner vi att pensionärerna ska ha sin del av kakan. Genom att bekämpa ålderismen slår vi vakt om allas rätt att bidra och få uppskattning oavsett ålder. Med det sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 8.)

§ 4 Socialavgifter

Socialförsäkringsutskottets 2025/26:SfU14 Socialavgifter föredrogs.	betänkande
--	------------

Anf. 9 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Socialdemokraterna står bakom utskottets förslag till beslut, och jag yrkar bifall till det.

Detta betänkande handlar främst om tillit. Det är tillit till att våra trygghetssystem fungerar som de ska, att de är rättvisa och att de finns där om livet vänder.

Socialavgifter kan låta tekniskt och abstrakt, men i grunden handlar det om något mycket större än procentsatser och regelverk. Det handlar om den försäkring som vi har byggt tillsammans – ett gemensamt löfte till varandra om trygghet genom hela livet.

Socialförsäkringen är inte ett bidrag; den är en försäkring. Den är ett löfte om att ingen ska lämnas ensam när och om man blir sjuk eller när och om arbetsförmågan sviktar. Den är själva hjärtat i den svenska modellen, där vi tar ansvar för varandra och där ingen lämnas åt sitt öde. Den är ett samhällskontrakt.

Trygghetssystemen måste fortsätta att utvecklas. De måste följa samhällsutvecklingen, annars tappar de både sin funktion och sin legitimitet. Ett trygghetssystem som människor inte längre känner tillit till är ett system som till slut slutar att fungera.

Fru talman! Löntagare har fått bära en allt större börda av inflationen. Priserna på mat, boende och el har ökat kraftigt medan löneutrymmet har begränsats. För många hushåll går kalkylen helt enkelt inte ihop. Det är för mycket månad kvar när lönen är slut på kontot.

Barnfamiljerna vittnar om att de tvingas göra allt svårare prioriteringar. Föräldrar avstår från att äta sig mätta för att barnen ska kunna göra det. Det är en verklighet som borde oroa varje ansvarstagande politiker.

Sverige är samtidigt det enda land i Norden som inte har höjt barnbidraget under denna kostnadskris. Under Tidöregeringens vakt har hushållen fått det tuffare och arbetslösheten stigit, och barnfattigdomen ökar.

Detta är inte en naturlag. Det är ett politiskt vägval, och det säger mycket om regeringens och Sverigedemokraternas prioriteringar.

Fru talman! Till detta kommer ett sjukförsäkrings-system som i vissa delar slår orättvist. Karensavdraget innebär i praktiken att sjukdom kostar mer för den som inte kan arbeta hemifrån. För undersköterskan, den butiksanställda och industriarbetaren blir en sjukdag ett direkt avdrag i plånboken.

Det är en ordning som delar upp arbetsmarknaden och som undergräver tilliten till våra gemensamma system. När vanliga löntagare pressas hårdare väljer regeringen och Sverigedemokraterna att stå passiva.

Vi socialdemokrater vill någonting annat. Vi vill höja barnbidraget, slopa karensavdraget och modernisera arbetsskadeförsäkringen. Med socialdemokratisk politik får nio av tio hushåll mer pengar i plånboken genom rättvisa skatter, starka trygghetssystem och ett tydligt stöd till hushållen.

I stället har regeringen och Sverigedemokraterna prioriterat skattesänkningar för höginkomsttagare, som om det är de som behöver mer pengar på banken. Det är klassisk högerpolitik, och det är de svenska löntagarna som får betala priset.

Fru talman! Försäkringskassans senaste lägesrapport visar tydligt att stressrelaterad psykisk ohälsa i dag är den vanligaste orsaken till längre sjukskrivningar. Det är framför allt kvinnor i välfärdens yrken – i vården, skolan och omsorgen – som drabbas hårdast.

Arbetslivet har förändrats, men trygghetssystemet hänger inte riktigt med. Den som skadas på jobbet måste kunna lita på att arbetsskadeförsäkringen fungerar. Den ska ge trygghet, rättvisa och upprättelse, oavsett om skadan syns utanpå kroppen eller om det handlar om psykisk ohälsa. I dag gör den inte alltid det. Många möts av höga beviskrav och snäva bedömningar trots att sambandet mellan arbetet och ohälsan är tydligt. Det är inte värdigt ett starkt välfärdsland.

Fru talman! Trygghetssystemet ska vara en bro tillbaka, inte en återvändsgränd. Den som drabbas av sjukdom eller skada ska inte bara få ersättning utan också förutsättningar att komma tillbaka och leva ett värdigt liv.

Vi socialdemokrater vet att trygghet inte är motsatsen till ansvar. Trygghet är en förutsättning för ansvar. När människor känner trygghet vågar de utbilda sig, byta jobb och bidra till samhällets utveckling.

Ett starkt samhälle byggs inte av rädsla och misstro utan av gemenskap, tillit och en politik som håller ihop.

Det är därför vi socialdemokrater står bakom utskottets förslag till beslut, och jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 10 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Fru talman! Jag vill börja med något som kanske är lite ovanligt. Jag vill tacka föregående talare för hennes inledning i debatten. Ledamoten lyfte fram många viktiga aspekter av vårt trygghetssystem. Som vänsterpartist kan jag skriva under på många av de förslag som Socialdemokraterna lyfter fram, och vi delar den kritik som framförs här mot regeringens och Sverigedemokraternas politik på området.

Fru talman! Jag kommer i mitt anförande att fokusera på en liten del av systemet och den motion som jag har skrivit som rör friluftslivets villkor.

Jag tror att de allra flesta människor runt om i vårt land tycker att det är viktigt med barns hälsa. De förväntar sig att vi här i riksdagen gör vårt bästa för att skapa goda uppväxtvillkor för alla barn. Vi behöver möjliggöra en trygg uppväxt runt om i landet.

Mycket gott arbete görs dagligen av ideella krafter i föreningslivet för att erbjuda barn en utvecklande fritid och stötta barns möjlighet till rörelse, socialt samspel och att hitta trygga förebilder.

Många unga lider av psykisk ohälsa och stress, och med ett ökat stillasittande riskerar ohälsan att öka. Enligt Boverket spenderar barn och unga i snitt 70 procent av sin vakna tid inaktiva. Det är alarmerande siffror. Den inaktiva tiden ökar med åldern, och de som känner hög skolstress har mer inaktiv tid än dem som känner mindre stress. Detta är tydligt i forskningen.

Forskningen visar också att fysisk aktivitet skapar bättre förutsättningar för god hälsa. Det ligger till grund för de stora satsningar som politiker och föreningsaktiva på lokal, regional och nationell nivå gör varje år. Vi satsar till exempel på föreningsliv, lekplatser, motionsspår och idrottshallar.

Det är också tydligt i forskningen att barns fysiska och psykiska hälsa och utveckling påverkas positivt genom vistelse i gröna miljöer. Det kan handla om spontan lek som ett kojbygge i skogsdungen i närheten av bostaden eller i organiserad form i en friluftslivs-förening. Vänsterpartiet har lagt fram en rad förslag på hur möjligheterna till friluftsliv kan förbättras för att fler ska kunna få de goda hälsoeffekter som jag nämner.

Vi lägger fram en budget med stora resurser till naturvård, skydd av värdefull natur och upprustning och tillgängliggörande av naturreservat. Vi vill stärka arbetet med friluftsliv i skolan och subventionera TBE-vaccin så att fler vågar vara ute i skog och mark i de delar av landet där man riskerar att drabbas av fästingburen smitta.

Jag skulle kunna tala länge om vikten av tillgängliga naturområden och om hur beklagligt det är att den här regeringen har skurit ned på underhållet och vill försämra strandskyddet, vilket försvårar mycket för friluftslivet. Men eftersom det här är en debatt om socialavgifter ska jag fokusera på vårt motionsförslag om att göra det billigare och enklare att arvoda ledare inom friluftslivets föreningar.

Fru talman! För att uppmuntra barns rörelse behöver vi utjämna villkoren mellan föreningar inom

Riksidrottsförbundet och Svenskt Friluftsliv. I den förra utvärderingen av friluftspolitiken från 2019 konstaterade Naturvårdsverket, som ansvarar för detta, att en ändring i socialavgiftslagen skulle hjälpa friluftslivets föreningar att organisera fler. Det råder i dag oklarhet kring huruvida föreningar som är anslutna till Svenskt Friluftsliv ska omfattas av samma undantag som Riksidrottsförbundets medlemsorganisationer. De har ett tydligt undantag när det gäller socialavgifter. Det finns i dagsläget många föreningar som bedriver likartad verksamhet men som får helt olika ekonomiska förutsättningar. Det här tycker vi är orättvist, och vi har möjlighet att förändra det.

De flesta ledare i vårt föreningsliv arbetar ideellt, men ibland får de en liten ersättning som uppskattning eller för omkostnader som föreningen tycker är lämpliga att ersätta. Idrottsföreningar får arvoda sina ledare med upp till ett halvt prisbasbelopp per år innan de behöver betala socialavgifter, medan Skatteverket har gjort olika bedömningar för friluftslivets organisationer.

Friluftsfrämjandet, som är en stor organisation med många barn och unga i sin verksamhet, har efter många års arbete med hjälp av jurister och i dialog med Skatteverket fått klartecken för att de ska inkluderas. Samtidigt pekar dock Skatteverket ut scoutrörelsen som en organisation som inte kan undantas på samma sätt. Det väcker, som ni förstår, många frågor hos de föreningar som sitter med sin budget och sina ledare.

Skatteverket påpekar att det inte räcker att aktiviteterna innebär fysisk rörelse, utan de måste anses vara idrottsliknande. Det är det här som blir det kniviga, för det finns en rad organisationer som hamnar i en gråzon och som i dagsläget inte har råd att driva den typ av process som Friluftsfrämjandet har gjort för att få klarhet i vad som gäller just för dem.

Samtidigt kan vi se att verksamheterna inom Riksidrottsförbundet och Svenskt Friluftsliv är snarlika. Jag har hittat några exempel som tydliggör vad det kan handla om. Exempelen listades för några år sedan, och jag är därför inte hundra procentigt säker på att allt stämmer i dagsläget när det gäller bedömningarna.

Så här beskrev man det på Svenskt Friluftslivs hemsida: Om Sportfiskarna genomför en ungdomsatsning och lär barnen om ekologin under vattenytan samtidigt som man fiskar gäller regeln om 999 kronor i arvodering på ett år innan man betalar socialavgifter. Om Svenska Castingförbundet, däremot, genomför en aktivitet utan de ekologiska inslagen och står och kastar prick med samma utrustning uppe på land gäller regeln om undantag för ett halvt prisbasbelopp. Om Kryssarklubben lär barn och ungdomar att segla opti-mistjollar gäller maxgränsen på 999 kronor, men om Svenska Seglarförbundet lär samma barn samma sak med samma båtar gäller det halva prisbasbeloppet.

Jag tror att alla som lyssnar på debatten förstår att detta inte är helt rimligt. Vi tycker inte att det här ska behöva vara en blockskiljande fråga, utan även Tidöpartierna borde kunna se det orimliga i detta. Vi borde kunna hjälpas åt med att tydliggöra för våra

myndigheter vad vi vill med lagstiftningen så att det blir lättare för dem att tolka lagarna. Jag tror att vi alla vill uppmuntra människor att röra på sig i naturen, och vi ser värdet av detta på samma sätt som vi ser värdet av rörelse på exempelvis en fotbollsplan.

I dag hindras många barn och unga från att delta i det organiserade föreningslivet på grund av brist på ledare. Låt oss därför göra detta tillsammans! Vi kan stötta dem som tar på sig ett sådant här viktigt uppdrag med en symbolisk summa på det här sättet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 2, som handlar om just detta, och jag hoppas att också övriga partier kan ställa sig bakom det.

Anf. 11 DANIEL PERSSON (SD):

Fru talman! Vi debatterar nu socialförsäkringsutskottets betänkande 14 *Socialavgifter*. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Socialavgifter är något man tar ut för att finansiera våra sociala trygghetssystem som pensionen, sjukförsäkringen och föräldraförsäkringen. Detta är grunden i vårt gemensamma välfärdssystem, och det är viktigt att vi säkerställer finansieringen av vår trygghet.

Fru talman! Våra trygghetssystem bygger på att vi alla hjälps åt och att alla bidrar till välfärden efter egen förmåga. När vi är i behov av de olika trygghetssystem som vi gemensamt har betalat in till finns de där. Detta är en modell som har fungerat väl under åren, och företagandet och arbetslinjen är viktiga delar för finansieringen.

Det görs inte så många avsteg från denna modell, men ett undantag är det så kallade växa-stödet. Sedan 2017 kan företag få en nedsättning av arbetsgivaravgifterna när den första personen anställs i företaget. År 2025 utvidgades rätten till denna nedsättning till att omfatta upp till två anställda.

Fru talman! Detta är något som vi sverigedemokrater anser är bra. Vi har även tillbaka i tiden föreslagit att nedsättningen av arbetsgivaravgifter ska omfatta upp till tre anställda.

Växa-stödet har visat sig vara en effektiv åtgärd inom ett flertal branscher. För expanderande småföretag som har en efterfrågan som överstiger arbetskapaciteten för den enskilde, men där en expansion kanske inte innebär att den första anställda kommer att öka företagets lönsamhet från start, har växa-stödet verkligen varit viktigt.

Fru talman! Sverigedemokraterna och regeringen sänker även arbetsgivaravgifterna för ungdomar mellan 19 och 23 år. Trösklarna till arbetsmarknaden är höga i Sverige för ungdomar. Svenskt Näringsliv ger en förklaring: Ingångslönerna är relativt höga i Sverige, vilket leder till att det blir svårt för unga, lågutbildade och utrikes födda att etablera sig på arbetsmarknaden. Det hjälper inte heller att svensk ekonomi har befunnit sig i en utdragen lågkonjunktur på grund av ökad osäkerhet i vår omvärld. Vi har också haft en besvärlig inflation.

Sverigedemokraternas och regeringens förslag innebär en sänkning med cirka en tredjedel av

arbetsgivaravgiften för ungdomar, och det kan vara en nyckel till att få in unga på arbetsmarknaden.

Fru talman! Under året förväntas Sverige få EU:s sjätte högsta tillväxt, att jämföra med plats 22 när Tidöregeringen tog över. Men den ekonomiska återhämtningen är skör, och det finns stora risker i vår omvärld.

Sveriges alla företagare är stommen i vår ekonomi, och vi behöver arbeta vidare för att göra det lättare att driva företag i Sverige även i oroliga tider. Företagare som vill och vågar anställa skapar inte bara jobb utan också tillväxt och välbefinnande, vilket är positivt för oss alla i Sverige. En ökad tillväxt innebär att vi säkrar en trygg välfärd i Sverige.

Återigen yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 12 ANNE-LI SJÖLUND (C):

Fru talman! I dag debatterar vi sociala avgifter. Det är ett ämne som kan låta tekniskt och torrt men som i grunden handlar om de förutsättningar som bygger vårt samhälle starkt: det civila samhället, föreningslivet och alla de eldsjälarna som varje dag skapar gemenskap och meningsfullhet för miljoner svenskar.

Centerpartiet ser idrotten och friluftslivet som en enorm resurs. Det är en av de bästa investeringar vi kan göra för folkhälsan, för sammanhållningen och för framtiden. Det är rörelse, glädje och hälsa men också modet att pröva något nytt och tryggheten när en ledare ser dig. Politikens uppgift är inte att styra dessa rörelser utan att riva hinder och skapa goda och rättvisa förutsättningar för dem att verka och växa.

Fru talman! Här finns ett sådant hinder att riva.

Idrottsrörelsen har sedan länge haft ett viktigt undantag i lagstiftningen. En ideell förening kan ge en begränsad ersättning till ledare och funktionärer utan att behöva betala sociala avgifter. Det är en klok och nödvändig regel som minskar administration, sänker trösklar för tusentals föreningar och gör det lättare att göra rätt – inte minst för föreningskassörer, som redan bär ett stort ansvar ideellt.

Men vid sidan av den organiserade idrotten finns en annan, minst lika viktig folkrörelse: friluftslivet.

Organisationer samlade inom Svenskt Friluftsliv når omkring 2 miljoner människor och skapar varje år miljontals aktivitetstimmar. Det är en verksamhet som bidrar till fysisk rörelse, social gemenskap och återhämtning – särskilt viktigt i en tid då stillasittandet och den psykiska ohälsan ökar.

Friluftslivet erbjuder rörelse utan krav på prestation. Genom vandring, paddling, scouting och naturupplevelser byggs både fysisk och psykisk hälsa, samtidigt som kunskap om naturen, ansvar och tillit stärks. Det bidrar till livskvalitet men också till beredskap och människors förmåga att klara sig, samarbeta och ta ansvar när vardagen inte fungerar som vanligt.

I praktiken går idrott och friluftsliv ofta in i varandra. De har samma ideella logik, samma samhällsnytta och samma behov av enkla och tydliga regler. Ändå behandlas de olika i lagstiftningen.

I dag omfattas vissa friluftsförbund av undantaget från sociala avgifter medan andra inte gör det. Denna osäkerhet och ojämlikhet är orimlig. Den skapar en onödigt administrativ börda och en känsla av att den ena verksamheten är mindre värd än den andra, trots att samhällsnyttan är likvärdig.

Fru talman! Vi måste utgå från en enkel princip: lika villkor för lika samhällsnytta. Därför vill vi i Centerpartiet se över regelverket. Vi vill utreda förutsättningarna för att ge friluftslivet samma rättvisa och tydliga villkor. Det handlar om att ge föreningslivet tydliga spelregler, minska krånglet och främja ett brett och inkluderande folkhälsoarbete i hela landet.

Det är en enkel, logisk och rättvis anpassning av verkligheten. Det är ett sätt för oss som lagstiftare att visa att vi värdesätter hela den ideella sektorns kraft och bidrar till ett friskare och starkare Sverige, oavsett om man jagar en boll på en fotbollsplan eller vandrar på en led i skogen.

Med det sagt yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 13 CAROLINE HÖGSTRÖM (M):

Fru talman! I dag debatterar vi ett motionsbetänkande om sociala avgifter – eller arbetsgivaravgifter, som de oftare kallas.

Moderaternas inställning är i grunden att det inte bara är viktigt utan också nödvändigt att både förenkla för företagare och göra det billigare att anställa.

De sociala avgifterna finns för att vara med och finansiera vårt trygghetssystem. Det måste vi självklart värna. Men företagen är motorn i vår välfärd, och ett gott företagsklimat är en grundförutsättning för fler svenska jobb och ekonomisk tillväxt.

Från och med den 1 april i år får unga tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter. Det minskar anställningskostnaderna, vilket gynnar företag samtidigt som vi underlättar för unga att komma i arbete. Vi har också, i och med budgeten, fortsatt arbetet med att rensa upp i onödigt komplicerade regelverk för att göra det enklare att driva företag.

Fru talman! Kunskapen om sociala avgifter är tyvärr alltför låg hos den vanliga Svensson. Vi här i kommissionen och många företagare runt om i landet vet hur stor del av våra socialförsäkringar som finansieras av arbetsgivaravgifter och hur stor skattebördan faktiskt är. Men för gemene man är det betydligt svårare att se hur mycket man direkt eller indirekt betalar till statskassan. Behovet av transparens och tydlighet är stort.

Därför, fru talman, är jag glad över det förordnande som regeringen fattade beslut om förra året: Från och med den 1 juli 2026 är statliga myndigheter skyldiga att synliggöra arbetsgivaravgifterna, inklusive den allmänna löneavgiften, för statsanställda. Förhoppningsvis är detta en välkommen inspiration till arbetsgivare att ta efter. Oavsett vilken nivå på avgifterna man önskar behöver vi nämligen ha ett transparent och tydligt system där också arbetsgivaravgifterna är lätta att förstå och följa.

Fru talman! I betänkandet behandlar socialförsäkringsutskottet ett stort antal motioner om

socialavgifter. Förslagen spänner brett – från generella sänkningar av arbetsgivaravgifter och nya undantag till differentierade avgifter för vissa branscher och förändrade regler för föreningslivet. Utskottets samlade bedömning är dock att riksdagen bör avslå samtliga motionsyrkanden.

Skälet är tyvärr ganska enkelt. Socialavgifterna finansierar våra gemensamma trygghetssystem, och förändringar måste göras samlat, ansvarsfullt och med statsfinansiell helhetssyn.

Regeringen har redan vidtagit riktade åtgärder där de gör störst nytta – till exempel tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter för unga, utvidgat växa-stöd för småföretag och särskilda avdrag för forskning och utveckling. Till det gör vi så att en familj med en polis, en sjuksköterska och två barn i förskoleåldern får sänkt skatt på arbete och el, sänkt matmoms samt sänkt barnomsorgsavgift, vilket sammanlagt kan innebära 1 800 kronor mer i månaden 2026 – eftersom det alltid ska löna sig att vara den som ställer klockan och går till jobbet.

Därmed vill jag avslutningsvis yrka bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 14 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP)
replik:

Fru talman! Caroline Högström kom lite på slutet in på det som jag vill beröra. I flera års tid har vi haft en debatt i kammaren om orättvisan i att friluftslivet behöver betala arbetsgivaravgifter för lågarvoderade ledare medan idrottsföreningar inte behöver göra det. Varje gång har Tidöpartierna hänvisat till att frågan bereds i Regeringskansliet och har på så sätt förhalat processen. I detta betänkande bekräftas dock till slut att de vill behålla den här orättvisa skillnaden mellan idrott och friluftsliv.

Jag skulle vilja få en lite djupare förklaring från Caroline Högström till varför Moderaterna och deras samarbetspartier tycker att det är rimligt att ideella friluftsföreningar ska ha sämre förutsättningar än idrottsföreningar.

Anf. 15 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Jag gör inte samma tolkning av utskottets ställningstagande som ledamoten gör. Det finns en utredning som kom 2023 och som bereds i Regeringskansliet, så det svaret har inte förändrats: Frågan bereds i Regeringskansliet, och det är också det utskottet konstaterar.

Precis som jag sa i mitt anförande tror jag att detta behöver tas i samband med budgeten för helhetssynens skull. I utredningen har jag tyvärr inte kunnat hitta vad man bedömde att kostnaden skulle bli, vilket såklart måste tas i beaktande när man beslutar om detta. Om riksdagen skulle fatta beslut om ett tillkännagivande behöver vi ha med det i processen.

Frågan bereds i Regeringskansliet – det svaret har tyvärr inte ändrats.

Anf. 16 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP)
replik:

Fru talman! Det Caroline Högström säger stämmer inte. I betänkandet står det klart och tydligt att regeringen har avslutat beredningen och konstaterat att man inte kommer att gå vidare med frågan. Då är ändå Moderaterna och Tidöpartierna svargivande när det gäller varför man inte vill göra denna förändring och förbättring och utjämna skillnaderna. Man har ändå tagit ställning i frågan genom att avsluta beredningen och säga: Nej, vi tänker inte göra detta.

För min, Miljöpartiets och ett par andra partiers del känns det totalt orimligt att ideella friluftsföreningar ska ha helt andra ekonomiska förutsättningar än idrottsföreningar när de gör exakt samma sak. De har i princip samma form av aktiviteter och bidrar på samma sätt till det svenska samhället, men några behöver betala avgifter medan andra inte behöver göra det.

På det sättet visar Tidöpartierna tydligt att man premierar idrotten framför friluftslivet. Det är en åsikt man kan ha, men då behöver man ändå kunna rättfärdiga den på något sätt. Visst kostar det pengar, men det är ändå en liten del.

Caroline Högström, Moderaterna och Tidöpartierna behöver rättfärdiga detta ställningstagande bättre i framtiden.

Anf. 17 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Min tolkning är att man inte har gått vidare i nuläget. Utredningen ligger kvar, även om den inte har plockats upp här och nu. Vi vet båda att utredningar kan plockas upp senare.

Skatteverket tog fram nya råd 2024, och de behöver implementeras fullt ut. Det är inte omöjligt att fler omfattas av lagstiftningen så som den är formulerad i dag. Jag köper absolut att det är en svår balansgång och att lagen kanske inte alltid är helt tydlig i och med att den nämner även andra likvärdiga eller jämförbara organisationer. Exempelvis Friluftsförbundet har drivit processer och fått rätt.

Jag tror att frågan kommer att fortsätta att leva, och vi har skäl att fortsätta debattera frågan i kammaren. Jag tror även att det är viktigt att frågan hanteras som en helhet.

Jag blir lite orolig när Miljöpartiet i kammaren säger att det är fråga om en liten summa och att den därför inte spelar någon roll, men man kan fortfarande inte definiera hur liten eller stor summan är. På statsfinansiell nivå måste vi vara mer varsamma med skattebetalarnas pengar.
(Applåder)

Anf. 18 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Fru talman! Jag skulle tro att "socialavgifter" för många är ett av de kanske träigaste och tråkigaste begreppen i den svenska ordlistan. Det är ett ord som signalerar krångel, kostnader och byråkrati för en del av dem som behöver betala dem varje månad.

Men socialavgifterna är faktiskt bland det viktigaste vi har. Socialavgifterna är det sätt vi har för att finansiera våra gemensamma trygghetssystem, det vill säga sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen och pensionen. Det är genom socialavgifterna som vi säkerställer att våra medmänniskor har råd att vara sjuka, har råd att få barn och har råd att sluta arbeta på äldre dagar. De är helt enkelt en av hörnstenarna i den statliga grenen av vårt gemensamma välfärdssystem.

Socialavgifterna finansierar den trygghet – välfärden – som har byggt och format Sverige. Att vi har socialavgifter är helt enkelt nödvändigt för att våra trygghetssystem och vår välfärd ska fungera. Men det är också viktigt att socialavgifterna är anpassade efter de förutsättningar som vi som samhälle har och att de vid behov kan vara flexibla och olika höga i olika sektorer.

Det svenska lantbruket är en avgörande del av vår livsmedelsförsörjning och nationella beredskap. Samtidigt är näringen hårt pressad av ekonomiska utmaningar, hög arbetsbelastning, klimatförändringar och fortsatt fossilberoende.

För att lantbruket ska kunna bidra långsiktigt till både matproduktion och klimatmål krävs politiska reformer som stärker ekonomin, arbetsmiljön och motståndskraften. Ett starkt, hållbart och livskraftigt jordbruk i hela landet är avgörande för både beredskap, klimat och biologisk mångfald.

För att fler unga ska vilja satsa på lantbruk måste det framstå som ett framtidsyrke. Det handlar om att göra det möjligt att ta över gårdar, utveckla nya verksamheter och leva på sitt arbete som bonde. Samtidigt måste villkoren förbättras för de små och mellanstora gårdarna, som är ryggraden i ett levande jordbruk och håller landskapet öppet i hela Sverige.

Miljöpartiet vill bygga en politik som skapar framtidstro, stärker livsmedelsproduktionen och gör det attraktivt för nästa generation att bli lantbrukare. Då kommer vi till kruxet, nämligen att vi behöver tackla svenska lantbrukares stora ekonomiska utmaningar och pressen från höga kostnader.

Att minska kostnaden för att anställa personal är ett viktigt steg för att underlätta för svenska lantbrukare att konkurrera med andra länder. I dag betalar en lantbrukare 31 procent i arbetsgivaravgift, vilket är betydligt högre än EU-snittet.

Vi behöver stärka hela den svenska livsmedelskedjan, från jord till bord, också via hela den breda mångfalden av producenter; mejerier, bryggerier, slakterier, packerier och andra livsmedelsproducenter. Många lantbrukare är också helt beroende av att nästa steg i livsmedelskedjan, förädlare och producenter, finns i närheten. Utan dessa fungerar inte kedjan.

Miljöpartiet vill därför halvera arbetsgivaravgifterna för jordbruks- och livsmedelssektorn. Genom en halverad arbetsgivaravgift gör vi det lönsammare och lättare för alla dessa producenter att tillsammans skapa en stark, välfungerande livsmedelskedja. Om vi inte kan upprätthålla en stabil produktion av mat i fredstid, kommer vi att vara extremt sårbara vid en

krissituation. Att sänka kostnaden för arbetskraft är ett bra första steg mot ökad självförsörjning.

Fru talman! Ett område där reglerna för socialavgifter i dag är flexibla finns i föreningslivet inom idrotten, där ersättning till en spelare eller ledare i en ideell idrottsförening får undantas från arbetsgivaravgiften. Det är inte mycket pengar det handlar om – endast en ersättning om upp till ett halvt basbelopp per person och år – men för idrottsklubbarna kan det vara skillnaden mellan att ha eller inte ha en tränare, en materialförvaltare eller en annan ledare för något av ungdomslagen.

Det märkliga är att detta bara gäller idrotten, men inte friluftslivet. Trots att verksamheterna många gånger är likartade eller till och med exakt samma går det en skiljelinje mellan föreningar som är anslutna till Riksidrottsförbundet å ena sidan och föreningar som är anslutna till exempelvis Svenskt Friluftsliv å andra sidan. Det är en orättvis skillnad som skapar sämre förutsättningar för en typ av verksamhet utan rimliga skäl.

Miljöpartiet tycker att detta borde rättas till och göras rättvist genom att undantaget från socialavgiftslagen utökas till att gälla även friluftslivet. Det skulle underlätta för föreningslivet och skapa bättre möjlighet till fritidsaktiviteter, inte minst för barn och unga, till en lägre kostnad.

Uppenbarligen tycker inte Tidöpartierna så eftersom de efter flera års förhalande nu i det här betänkandet, svart på vitt, bekräftar att de vill behålla den orättvisa skillnaden mellan idrott och friluftsliv. Det är ett tråkigt besked som tydligt visar hur lågt regeringen och Sverigedemokraterna prioriterar friluftslivet. Jag hoppas att alla uppmärksammar detta.

Fru talman! Miljöpartiet kommer alltid att verka för rimliga och rättvisa regler för socialavgifter, och jag yrkar därför bifall till våra förslag i reservationerna 1 och 2.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 8.)

§ 5 Straffansvar för olovlig finansiell verksamhet

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU17
Straffansvar för olovlig finansiell verksamhet (prop.
2025/26:42)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 8.)

§ 6 Förenklad hantering av skattefritt bränsle och vissa andra punktskattefrågor

Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU2

Förenklad hantering av skattefritt bränsle och vissa andra punktskattefrågor (prop. 2025/26:3) föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 8.)

§ 7 Riksrevisionens rapport om statens insatser mot ekonomiskt våld i nära relationer

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2025/26:AU5 Riksrevisionens rapport om statens insatser mot ekonomiskt våld i nära relationer (skr. 2025/26:23) föredrogs.

Anf. 19 MERIT FROST LINDBERG (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Jag vill inleda mitt tal med att rikta mina tankar till anhöriga, barn och familjer som har drabbats av de fruktansvärda kvinnomord som har skett den senaste tiden. Jag konstaterar återigen att män mördar och kvinnor mördas, både av för dem okända män och av de män som står dem allra närmast. Det händer igen och igen. Det är ett av vår tids allra största misslyckandena, och det är också ett hot mot både vår demokrati och tryggheten i samhället.

För regeringen har landets säkerhet och medborgarnas trygghet absolut högsta prioritet. Med det som grund sker nu ett paradigmskifte genom att fokus flyttas från förövare till brottsoffer. Det är dags att kvinnor och barn äntligen får ett människovärde i strafflagstiftningen. Nu kommer kvinnors, flickors och barns rätt till trygghet att gå före farliga förövaras intressen.

Mäns våld mot kvinnor ska bekämpas med samma kraft som gängkriminaliteten, och den här regeringen genomför reform på reform. Sekretesshinder mellan myndigheter har rivits för att förebygga våldshandlingar. Grova och upprepade våldtäkter ska nu kunna bestraffas med livstids fängelse, och ett nytt och mycket viktigt straff kommer att införas under våren. Det kommer att innebära att pedofiler, serievåldtäktsmän och kvinnomördare, som har hög återfallsrisk, kan låsas in på obestämd tid.

Det ska råda nolltolerans för mäns våld mot kvinnor. Ett särskilt ministerråd kommer att inrättas för att samla arbetet. Situationen kräver att vi alla gör allt. Arbetet med mäns våld mot kvinnor måste fortsätta inom alla områden, och det leds av regeringen och av vår statsminister.

Ekonomiskt våld är ofta ett osynligt men förödande övergrepp. Det handlar om kontroll och makt och om att ta ifrån en människa hennes självständighet. Det kan vara att man hindras från att arbeta, att skuldsättas mot sin vilja eller att hållas kvar i långdragna ekonomiska processer långt efter att relationen har tagit slut. Det ekonomiska våldet är ett av de allra största hindren för att man ska kunna lämna en våldsam relation. När

den egna ekonomin är helt sönderslagen blir det praktiskt taget nästan omöjligt.

Att lämna en relation fylld av våld är inte bara bland det svåraste en kvinna kan göra, utan det är också bland det farligaste. Just i det skedet, där och då, handlar det om liv eller död. När en kvinna väl vågar ta ett sådant beslut måste alla delar av det skydd som ska komma sluta upp hela vägen. Därför inför regeringen ett särskilt lämnaprogram inom åtgärdsprogrammet med syfte att ingen ska tvingas vara kvar i en våldsam relation på grund av ekonomi, beroende eller praktiska skäl.

Lämnaprogrammet samlar insatser som rör skydd, boende, myndighetskontakter och ekonomisk självständighet för att man ska kunna bryta det ekonomiska våldet och det grepp som finns. Det ska ge verkliga möjligheter att börja om på nytt.

Riksrevisionen har granskat statens insatser mot ekonomiskt våld i nära relation under åren 2014–2024. Den största delen rör alltså den rödgröna regeringsperioden. Granskningen visar på ett stort behov av förbättringar i styrning och uppföljning, i lagstiftningsprocesser och i myndigheters arbete. Samtidigt konstaterar Riksrevisionen att regeringen på senare år har vidtagit många åtgärder för att stärka skyddet för våldsutsatta i stort och lyfter fram flera positiva exempel på det.

Regeringen har till exempel stärkt det hyresrättsliga skyddet för våldsutsatta, infört ett nytt regelverk för skyddat boende och stärkt skyddet för barn. Barnens skydd mot våld går nu före vikten av att ha kontakt med båda föräldrarna. Regeringen har också lämnat utredningsdirektiv som beaktar ekonomiskt våld. Det gäller utredningsdirektivet om straff för psykiskt våld, som nu bereds i en lagrådsremiss.

Även den utredning om stärkt skydd för den som vill separera, som handlar om nya regler för bodelning och betänketid, lyfts fram av Riksrevisionen. Man konstaterar att flera centrala problem har identifierats, såsom att förhållning av bodelningsprocesser är en ekonomisk form av eftervåld.

Regeringen har när det gäller samverkan genomfört mötesserier med myndigheter, kommuner, civilsamhälle och forskare. I fråga om styrning och myndigheternas arbete konstaterar Riksrevisionen att arbetet med kunskap och rutiner kan förbättras. Det behövs också en genomlysning så att inte våldsutövare ska kunna utnyttja myndigheternas system.

Det pågående myndighetsuppdrag som sju myndigheter tillsammans har haft har handlat om att sammanställa och sprida information om ekonomiska aspekter av våld i nära relation. Det har nu både förlängts och utökats. Det är viktigt eftersom våldsutövare ofta använder sig av myndighetskontakter och ersättningssystem. I enlighet med Riksrevisionens rekommendationer innefattar uppdraget nu också att höja kunskapen hos anställda om hur olika våldsformer hänger ihop med varandra och att kartlägga myndigheters system och rutiner så att de inte ska kunna utnyttjas av våldsutövare.

Ekonomiskt våld ska inte längre få vara det som tvingar kvinnor kvar i destruktiva relationer. Regeringen välkomnar granskningen och kommer att se till att de rekommendationer som ges tas till vara. (Applåder)

Anf. 20 SOFIA AMLOH (S) replik:

Fru talman! Ledamoten har precis talat väldigt engagerat om vad som görs på området och hur man svarar på Riksrevisionens granskning. Jag hörde dock väldigt lite om en viss del, som jag tänker ställa frågor om.

Ledamoten är inne på att Riksrevisionens granskning visar på bristen på styrning av myndigheter, något som är väldigt viktigt för att man ska kunna komma framåt i dessa frågor, vilket behövs. Jag vill därför fråga varför man inte genom de regleringsbrev som alla myndigheter får varje år ger myndigheterna i uppdrag att arbeta med ekonomiskt våld. Detta är ju regeringens möjlighet att styra myndigheterna.

I de regleringsbrev för 2026 som nu kommer till myndigheterna ser vi att ekonomiskt våld inte finns med och vi undrar varför, om man nu tar detta på största allvar, vill få framgång och komma till rätta med problemet. När regeringen nu lyssnar till vad Riksrevisionen har att säga i sin granskning väljer man ändå att inte styra myndigheterna genom regleringsbrev. Varför väljer regeringen att inte göra det? (Applåder)

Anf. 21 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Fru talman! Jag tackar riksdagsledamoten för en viktig fråga.

Styrningen av myndigheterna är en viktig del, och det är en huvudpunkt i det som Riksrevisionen lyfter upp i sin granskning. Man framhåller att det sedan lång tid tillbaka finns förbättringsmöjligheter. Myndigheter styrs genom regleringsbrev, men de styrs också på många andra sätt, till exempel genom uppdrag. Det sker löpande, medan regleringsbreven skickas en gång om året.

Som jag precis nämnde pågår ett viktigt myndighetsuppdrag för sju myndigheter. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Konsumentverket, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Statens servicecenter och Jämställdhetsmyndigheten jobbar nu tillsammans med detta, och uppdraget har nu utökats. Detta arbete ska dessutom göras tillsammans och samordnas med Skatteverket och Kronofogdemyndigheten. I princip alla relevanta myndigheter har här ett stort och viktigt uppdrag.

Från april 2025 har regeringen därtill rivit den sekretess om informationsutbyte som rått mellan myndigheter. Det är oerhört viktigt att myndigheterna kan samverka i sitt arbete. Det är därför en viktig förändring för att kunna jobba mer förebyggande.

Vidare pågår också arbetet med en ny nationell strategi, där man kommer att titta på just styrning och uppföljning av arbetet. Det pågår alltså väldigt mycket arbete när det gäller myndigheternas styrning.

Vi har också flera andra uppdrag. Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att ta fram och sprida forskningsbaserad kunskap och analysera ekonomiska konsekvenser av hedersrelaterat våld och förtryck. Utredningen om arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck har också lämnat sitt slutbetänkande, som är på remiss, och har lämnat förslag på stärkt styrning och uppföljning. Det pågår alltså ett oerhört stort arbete just när det gäller myndigheterna. (Applåder)

Anf. 22 SOFIA AMLOH (S) replik:

Fru talman! Det är ändå en väsentlig skillnad mellan att ge uppdrag till myndigheter och att styra myndigheter. Det är i regleringsbreven som man styr myndigheterna och verkligen kan få den här styrningen just när det gäller ekonomiskt våld.

När vi tittar på regleringsbreven för Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Brottsoffermyndigheten och andra myndigheter inom rättsväsendet ser vi att frågan om det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld lyfts fram. Allt detta är bra, men fokus ligger i stort sett bara på det fysiska våldet och de traditionella brottstyperna.

Riksrevisionen är oerhört kritisk till styrningen av myndigheter. Kritiken är omfattande, och då handlar det om regleringsbreven. Varför väljer regeringen inte att styra myndigheterna för att få effekt i dessa frågor? Varför väljer regeringen att gå runt detta för att få den faktiska styrningen? Varför har man inte skrivit in i regleringsbreven för 2026 att fokus behöver läggas på ekonomiskt våld för att man ska nå framgång och få effekt? Varför väljer man att inte skriva in detta i regleringsbreven för berörda myndigheter?

Min fråga kvarstår. Jag tycker, fru talman, att det borde vara hyfsat svårt för regeringen och Moderaterna att vara nöjda när man inte väljer att styra myndigheterna i regleringsbreven. Varför har detta inte skrivits in? (Applåder)

Anf. 23 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Fru talman! Som jag konstaterade i mitt anförande finns det ingen anledning för någon regering eller någon politiker att känna sig nöjd med det läge som råder i dag. Jag kan också reflektera lite över ledamotens hårda ton med tanke på att större delen av denna granskning, där det som sagt finns en hel del kritik, gäller den socialdemokratiska, rödgröna regeringstiden och inte den här regeringen. Tvärtom konstateras att det på senare år har genomförts många åtgärder för att skydda våldsutsatta. Så lite självkritik kanske också skulle kunna vara på sin plats.

Det ekonomiska våldet har under lång tid varit eftersatt i arbetet. Om jag själv ska försöka förstå varför antar jag att det är för att det rör sig om en indirekt form av dödligt våld. Fokus har i hög grad legat på att skydda från det direkta fysiska våldet. Men som också konstateras är det ekonomiska våldet ett av de största hindren för att kunna lämna en relation som kan ha en

dödlig utgång. Det är alltså absolut ett prioriterat område.

Sedan håller jag inte med om att myndigheter bara styrs med regleringsbrev. Myndigheter får uppdrag och rapporterar löpande till regeringen, och arbetet utformas och förbättras hela tiden. Regleringsbrev är inte det enda sättet att styra myndigheter på.

Som jag sa: Det pågår arbete. Inte minst den nationella tioåriga planen mot mäns våld mot kvinnor kommer också att till väldigt stor del handla om uppföljning. Jag tycker att det är onödigt att föregripa det stora arbetet. Ekonomiskt våld kommer utan tvekan att prioriteras av den här regeringen. Jag tror att detta är mer än tydligt med tanke på det jag redan har konstaterat.

(Applåder)

Anf. 24 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Ekonomiskt våld handlar om att någon kontrollerar, begränsar eller utnyttjar din ekonomi för att utöva makt. Det är en vanlig men ofta osynlig form av våld i nära relation och kan pågå länge utan att omgivningen ser eller märker det.

När din partner tar kontroll över din ekonomi kan det innebära flera saker. Du får inte bestämma över dina egna pengar, du tvingas lämna ifrån dig bank-id eller lösenord eller du hindras från att arbeta eller studera. Det kan också innebära att du tvingas ta lån eller dra på dig skulder utan att förstå villkoren eller att din inkomst helt används av någon annan.

Tar någon kontroll över din ekonomi handlar det inte bara om pengar utan om makt och frihet. Ingen har rätt att styra över någon annans pengar eller begränsa någons möjlighet att försörja sig själv. Ekonomiskt våld handlar i grunden om att utöva makt och kontroll. Det får vi aldrig glömma.

Ekonomiskt våld kan drabba vem som helst, men statistiken visar att det är särskilt vanligt att det drabbar kvinnor. En av åtta kvinnor har blivit utsatt för ekonomiskt våld av en nuvarande partner och en av fyra av en tidigare partner. Risken att utsättas fördubblas när kvinnor blir mammor. Konsekvenserna kan bli långvariga, med skulder, problem att få bostad eller arbete och ekonomisk otrygghet som kvarstår även långt efter det att relationen har upphört.

Ett vanligt vittnesmål handlar om att den man som varit en kvinnas stora kärlek tog ifrån henne all ära och redbarhet, och hon tilläts inte ens ta hand om sin egen lön. Tyvärr kan ett vittnesmål låta så här:

Han tog hela min lön och gav mig ett par tusenlappar i fickpengar. Han kontrollerade mig in i minsta detalj, och så fort jag hade köpt något, oavsett om det var matvaror eller plagg till barnen, var jag tvungen att redovisa kvittot för honom. Jag var livrädd för att ha tappat bort något kvitto. Då skulle han bli helt galen.

Fru talman! Ekonomisk självständighet är fundamentalt för att nå jämställdhet. Men det ekonomiska våldet är den direkta motsatsen på alla sätt, och det är av största vikt att vi motverkar ekonomiskt våld för att uppnå ett jämställt samhälle.

Riksrevisionen har gjort en omfattande och gedigen granskning som visar att det finns väsentliga brister i statens arbete. Regeringen och myndigheterna har inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att motverka ekonomiskt våld eller för den delen i tillräcklig utsträckning uppmärksammat problemen med ekonomiskt våld i nära relationer. Regeringen har inte heller systematiskt följt upp behovet av lagstiftningsåtgärder trots att det finns regelverk som till och med underlättar utövande av ekonomiskt våld och som inte ger tillräckligt skydd för den utsatta.

Detta är omfattande kritik som ska tas på absolut största allvar. Regeringens skrivning som svar på Riksrevisionens granskning saknar ändå ambitioner och ger ingen antydning om att man tar de omfattande bristerna på allvar för att uppnå reell skillnad.

Fru talman! För oss socialdemokrater är kampen mot mäns våld mot kvinnor en högt prioriterad fråga. I Riksrevisionens granskningsrapport framkommer omfattande brister i statens arbete, som vi anser bör tas på största allvar. Vi bedömer exempelvis att ekonomiskt våld bör kriminaliseras och att det bör tillsättas en utredning med syftet att kriminalisera eftervåldets alla former och uttryck samt att ett särskilt flyttstöd bör inrättas för dem som har blivit utsatta för ekonomiskt våld, just för att de ska ha möjlighet att lämna den destruktiva relationen.

Det behövs konkreta åtgärder här och nu. Vi anser att regeringen skyndsamt bör återkomma med en förnyad åtgärdsplan som tydliggör hur man avser att agera för att minska det ekonomiska våldet i nära relationer. Därför yrkar jag bifall till Socialdemokraternas reservation 8.

(Applåder)

Anf. 25 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för anförandet! Jag har en fråga.

Nu har ju den moderatledda regeringen genomfört oerhört många förändringar i lagstiftningen för att skydda kvinnor och barn mot våld. Detta är något som vi har kämpat för oerhört länge. När det gäller de lagförändringar som jag redogjorde för, som exempel bland många andra åtgärder, har vi fått kämpa mot den socialdemokratiska regeringen under lång tid.

Bland de exempel jag räknade upp fanns att straffen för grova och upprepade våldtäkter nu ska skärpas så att dessa brott faktiskt ska kunna ge livstids fängelse. Men Vänsterpartiet, som Socialdemokraterna samarbetar med som regeringsalternativ, har varit emot det.

Nu under våren inför vi ett väldigt viktigt straff som innebär att serievåldtäktsmän, pedofiler och kvinnomördare med väldigt stor återfallsrisk ska kunna låsas in på obestämd tid. Detta är en lagskärpning som vi har drivit under flera års tid, och vi försökte också förmå Socialdemokraterna att driva frågan under den tid de var i regeringsställning. Men där fick vi nej, med motiveringen att man ska straffas utifrån allvaret i det man har gjort, inte utifrån vad man kan tänkas göra.

Min fråga till ledamoten är: Hur ställer sig Socialdemokraterna till de straffskärpningar som nu sker under den moderatledda regeringen?

Anf. 26 SOFIA AMLOH (S) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tydliggöra att den här debatten handlar om just ekonomiskt våld. Jag tänker hålla fast vid det, för det är en viktig debatt, och dessa frågor förtjänar tid i kammaren.

Det har ägt rum flera debatter i den här kammaren, både före och efter jul, om de frågor ledamoten tar upp, och de kommer att fortsätta under hela våren. Från Socialdemokraternas sida har vi här och i justitieutskottet varit noga med att framhålla att vi också är för straffskärpningarna.

Men den här debatten handlar om ekonomiskt våld, som är omfattande. Kritiken från Riksrevisionen är svidande. Det är detta som regeringen har svarat på i den här skrivelsen. Man saknar faktiskt de ambitioner som krävs. Varför väljer ledamoten att inte diskutera ekonomiskt våld i den här debatten och tala om alla de åtgärder som faktiskt krävs?

Det är jättemånga kvinnor som drabbas av otroligt allvarliga konsekvenser och får leva med skulder långt efter att en relation tagit slut. De får begränsade liv och får leva under förtryck och kontroll, precis som jag har beskrivit.

Mitt svar är att det inte finns några större konflikter när det gäller det som ledamoten tog upp. Men mina frågor handlar fortfarande om ekonomiskt våld. Varför vill ni inte kriminalisera ekonomiskt våld om det är så viktigt? Vi anser att det är viktigt – varför anser inte Moderaterna det?
(Applåder)

Anf. 27 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att jag har pratat väldigt mycket om ekonomiskt våld i mitt anförande och i tidigare repliker.

Ekonomiskt våld är en av flera våldsformer. En del av kritiken handlar också om att det saknas kunskap om hur våldsformerna hänger ihop. Ekonomiskt våld är en del av det våld som kvinnor utsätts för. Det är inte bara en helt egen fråga.

Som jag redan har redogjort för pågår det oerhört mycket arbete från regeringens sida när det gäller ekonomiskt våld.

Jag tolkar ledamotens svar som att ledamoten helt enkelt inte vill ge mig svar på hur Socialdemokraterna står i frågan om straffvärdet när det gäller att kunna låsa in mördare och pedofiler med återfallsrisk på obestämd tid.

Den här granskningen handlar till största delen inte om den här regeringens regeringstid utan om de socialdemokratiska och rödgröna regeringarnas regeringstid. Därför ställer jag nu frågan – för detta framgick inte heller riktigt ur ledamotens anförande – vilken självkritik Socialdemokraterna har när det gäller deras egen regeringstid. Vad skulle Socialdemokraterna ha gjort annorlunda?

Ledamoten påstår att vi är emot kriminalisering av ekonomiskt våld, men det stämmer inte. Tvärtom pågår flera utredningar som innefattar detta. Det kommer garanterat att tas om hand av den här regeringen. Men finns det någon självreflektion gällande alla de år då den socialdemokratiska regeringen ledde arbetet mot ekonomiskt våld mot kvinnor? Det är ju detta som Riksrevisionens kritik handlar om.

Anf. 28 SOFIA AMLOH (S) replik:

Fru talman! Nu var det väldigt många saker som behövde bemötas här. Vi får se hur långt jag kommer. Men när det gäller just straffskärpningarna var mitt svar att vi delar uppfattningen. Vi har drivit flera av de frågorna, och vi är inte emot det som föreslås nu.

När det gäller det ekonomiska våldet, som Riksrevisionens rapport tar upp och som min kritik handlar om, tycker jag att det är ett problem att man väljer att inte reglera detta i regleringsbrev. Kritiken handlar ju om att just styrningen när det gäller detta med ekonomiskt våld är ett problem. Man måste kunna bemöta det i ett tidigt skede.

Vi har sagt att vi också vill ha ett flyttstöd, vilket jag redogjorde för i mitt anförande. Kvinnor som har blivit utsatta för det här våldet ska också ha möjlighet att lämna relationen. Detta har Moderaterna inte heller lagt in i sin budget. De har inte genomfört det.

Hur ska en kvinna kunna lämna en relation om hon har varit ekonomiskt kontrollerad på detaljnivå under många år om hon inte kan få stöd? Det är ett av våra förslag. Det får Moderaterna gärna svara på.

När det kommer till kriminaliseringen vill jag gärna veta vilka utredningar som just handlar om att kriminalisera ekonomiskt våld och eftervård. Ledamoten påstår att det finns sådana utredningar. Varför har man då inte tagit upp detta i skrivelsen?

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att det krävs konkreta åtgärder utöver de kunskapshöjande insatserna. Kunskapshöjande insatser är viktiga, men vi behöver gå bortom det. Kunskapen är på många ställen hög, och vi vet vad vi borde göra. Förslagen ligger på bordet. Det är upp till Moderaterna att göra något åt detta. Upp till bevis, för det är ni som sitter i regeringen!
(Applåder)

Anf. 29 CAMILLA RINALDO MILLER (KD):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut, alltså avslag på motionerna och att lägga regeringens skrivelser till handlingarna.

Jag vill inleda mitt anförande med att berätta om något som jag troligtvis redan har talat om tidigare i någon debatt här i kammaren. Jag vill berätta om min uppväxt. Det var en ganska traditionell uppväxt på 60- och 70-talen. Jag växte upp i en arbetarfamilj. Pappa var metallarbetare. Han var kolare från början – det är knappt någon i dag som vet vad det är – men han blev sedermera metallarbetare och resemontör. Mamma var hemma. Jag är yngst av fem syskon. Det var en ganska normal familj vid den tiden.

Familjen hade en inkomst. Mamma fick förvalta hushållskassan och vrida och vända på pengarna för att de skulle räcka. Det var min mammas uppgift att få vardagen att gå ihop.

Om hon någon gång skulle ifrågasätta pappas prioriteringar, det vill säga tobak och alkohol, när det gällde hushållskassan kunde svaret bli: Det ska du inte lägga dig i. Det är inte du som drar in pengarna.

Fru talman! Var min mamma utsatt för ekonomiskt våld i en nära relation? Jag skulle säga att svaret på den frågan är nej. Däremot skulle jag säga att hon självklart var ekonomiskt begränsad.

Hade jag önskat henne en större frihet och en större möjlighet att någon gång få prioritera sig själv före oss barn – det var vi som gick före och hon som fick stå tillbaka? Ja, av hela hjärtat hade jag önskat att hon vid något tillfälle hade kunnat få prioritera sig själv i stället för mig och mina fyra syskon.

Men jag skulle alltså inte säga att hon var en av de kvinnor – var åttonde kvinna i Sverige – som någon gång har utsatts för ekonomiskt våld i en nära relation även om hennes ekonomiska situation var begränsad.

Fru talman! Kristdemokraterna och regeringen ser dock allvarligt på att det finns de som utsätts för ekonomiskt våld. Det är ingenting som vi kan acceptera. Den rapport som vi i dag debatterar handlar precis om detta. Riksrevisionen har granskat om statens arbete för att motverka ekonomiskt våld i nära relationer är effektivt.

Riksrevisionen konstaterar inledningsvis att ekonomiskt våld – detta hörde vi tidigare – är en form av våld i nära relation som innebär att ta makt över och kontrollera en annan persons ekonomi eller att på olika sätt utnyttja och förstöra dennas tillgångar. Som jag precis nämnde har alltså en av åtta kvinnor någon gång utsatts för detta.

Rapporten utgår från tre frågeställningar:

Har regeringen styrt arbetet mot ekonomiskt våld på ett effektivt sätt? Har regeringen i lagstiftningsprocessen på relevanta områden tagit hänsyn till risker för ekonomiskt våld? Arbetar relevanta myndigheter mot ekonomiskt våld?

Vad jag har kunnat utläsa har Riksrevisionen aldrig tidigare gjort en liknande rapport. Det är alltså svårt att jämföra med vad tidigare regeringar gjort eller inte gjort när det handlar om denna fråga. Det är första gången Riksrevisionen gör en rapport som hanterar området ekonomiskt våld – det är jättebra att det görs. Men det vi nu kan se är att den nuvarande regeringen och Sverigedemokraterna skärper arbetet kring detta.

Herr talman! Den nuvarande regeringen har vidtagit flera åtgärder och gett myndigheter i uppdrag att specifikt hantera ekonomiskt våld i nära relationer. Det handlar bland annat om att fortsätta arbetet för att förebygga och bekämpa ekonomiskt våld inom ramen för arbetet med en kommande långsiktig strategi avseende mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel.

När det gäller en tydligare styrning har regeringen gett Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket och Socialstyrelsen i uppdrag att förbättra sina metoder för att upptäcka våldsutsatthet, inklusive ekonomiska aspekter, och hänvisa till rätt instans.

Dessutom kräver man stärkt samverkan. Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Kriminalvården och Socialstyrelsen har fått i uppdrag att stärka sin samverkan för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, vilket inkluderar att beakta alla former av våld, således också ekonomiskt våld.

Regeringen har också ett annat förslag. Man har aviserat att man tar krafttag mot mäns ekonomiska våld mot kvinnor, och man föreslår ett stärkt skydd mot psykiskt våld, som ofta är sammankopplat med ekonomiskt våld.

Utifrån de rekommendationer som Riksrevisionen lämnar till regeringen har ett mer intensifierat arbete påbörjats, genom bland annat de förslag som jag just räknat upp men även genom att man har gett Socialstyrelsen i uppdrag att analysera hur kontaktpersoner kan ingå i en samordnad stödkedja för våldsutsatta individer för att säkerställa att offren får det stöd de behöver, inklusive ekonomisk hjälp via socialtjänsten vid behov. Dessa insatser syftar till att öka upptäckterna av ekonomiskt våld, förbättra myndigheternas förmåga att agera och erbjuda bättre stöd till de drabbade.

Regeringen och Sverigedemokraterna vill inte acceptera att en av åtta kvinnor någon gång blir utsatt för ekonomiskt våld. Vi har ett pågående arbete för att förhindra detta.

Herr talman! Ingen kvinna eller man ska behöva leva med att vara utsatt för ekonomiskt våld, vare sig av någon i en nära relation eller av någon annan. Det är en grundläggande värdering för ett samhälle som står upp för alla människors lika värde.
(Applåder)

Anf. 30 SARA GILLE (SD):

Herr talman! Jag står självklart bakom Sverigedemokraternas följdmotion i sin helhet, men eftersom det är kutym att man yrkar bifall till endast en reservation yrkar jag bifall till reservation 4.

Jag skulle vilja börja med att säga att den här regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna har gjort och gör väldigt mycket inom områden som handlar om mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck och så vidare. Men det finns mer att göra.

I dag behandlar vi regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens rapport. Den ger sken av att frågan om ekonomiskt våld i nära relationer är färdigbehandlad. Regeringen konstaterar egentligen att ärendet är helt slutbehandlat. Det är ett mycket långtgående ställningstagande, och det är just därför som Sverigedemokraterna har valt att lämna in en följdmotion och reservera sig i det här betänkandet.

Riksrevisionens rapport lämnar nämligen inget utrymme för den slutsats som regeringen drar. Tvärtom visar rapporten att statens arbete mot ekonomiskt våld präglas av grundläggande brister. Den visar på brister i styrning, brister i samordning, brister i uppföljning och brister i regeringens egen kontroll över hur myndigheternas uppdrag faktiskt genomförs.

Ekonomiskt våld, herr talman, är inget nytt fenomen. Nej, det är ett område som länge har behandlats som ett bihang till annat våld. Riksrevisionens rapport visar tydligt att detta har fått konsekvenser. När ekonomiskt våld inte definieras tydligt, inte syns i statistik och inte beaktas i lagstiftningsprocesser och när ansvarsfördelningen är oklar blir statens insatser fragmentariska. Och när statens insatser är fragmentariska blir de utsatta ensamma.

Herr talman! Det är faktiskt väldigt viktigt att förstå vad ekonomiskt våld innebär i praktiken. Det handlar om en människa som förlorar kontrollen över sitt eget liv och om skulder som byggs upp i den utsattas namn. Det handlar om bankkonton som spärras, om ersättningar som hålls tillbaka och om försörjning som systematiskt saboteras. Det handlar också, herr talman, om att varje försök att ta sig ur en sådan relation möts av nya ekonomiska hinder.

Mot den bakgrunden är det faktiskt väldigt anmärkningsvärt att regeringen i sin skrivelse inte presenterar några nya åtgärder. I stället hänvisar man till redan beslutade uppdrag och till arbete som pågår. Men, herr talman, Riksrevisionens kritik handlar inte om att ingenting görs, för det görs.

Kritiken handlar om att regeringen inte har säkerställt och följt upp tidigare uppdrag på ett tillräckligt sätt. Man har inte analyserat resultaten, inte säkerställt samordning mellan berörda departement och inte utvärderat om styrsignalerna har lett till faktiska förbättringar för de utsatta.

Herr talman! Det är allvarlig kritik, och den är riktad direkt mot Regeringskansliet.

Trots detta väljer regeringen att betrakta ärendet som avslutat. Det är i praktiken ett sätt att avfärda Riksrevisionens iakttagelser. Det är att säga att de brister som har identifierats inte kräver politisk handling.

Sverigedemokraterna håller inte med om det. När Riksrevisionen pekar på systemfel har vi en skyldighet att agera. Då handlar det inte om att hänvisa till ambitioner utan om att ta ansvar för styrningen. Detta innebär att tydligt peka ut ansvariga aktörer, säkerställa samordning och kräva uppföljning som fokuserar på resultat och inte bara på genomförda aktiviteter.

Vår följdmotion har därför ett tydligt syfte: Den pekar på det som saknas och vad som behöver göras för att staten inte ska fortsätta att svika människor som lever under detta ekonomiska förtryck.

Herr talman! Vi pekar på behovet av tydlighet. När myndigheter arbetar utifrån olika definitioner och olika förståelser av ekonomiskt våld blir arbetet spretigt och svårt att följa upp. Vi pekar också på behovet av att se över lagstiftningen eftersom dagens regelverk i flera fall kan utnyttjas av förövare. Vi pekar på

behovet av skydd mot ekonomiskt eftervåld, där förtrycket fortsätter långt efter en separation. Framför allt, herr talman, pekar vi på behovet av fungerande styrning.

Detta är vad reservationen vid punkt 4 handlar om. Jag yrkar bifall till denna reservation, som markerar att regeringen inte har tagit sitt ansvar för att leda och samordna arbetet mot ekonomiskt våld. Den markerar att uppdrag inte räcker om de inte följs upp. Den markerar också att Regeringskansliet inte kan undandra sig ansvar när myndigheternas arbete brister och att staten måste sluta nöja sig med processer och i stället börja leverera resultat.

Herr talman! För Sverigedemokraterna är detta en grundläggande princip. Staten ska fungera. Skattefinansierad verksamhet ska ge effekt. När människor söker skydd från våld och förtryck ska de inte mötas av otydliga ansvarsförhållanden och långsamma processer.

Att regeringen i detta läge väljer att avsluta ärendet utan att presentera en tydlig plan för hur Riksrevisionens kritik ska åtgärdas är djupt problematiskt. Det riskerar att cementera ett system där ekonomiskt våld fortsätter att hamna mellan stolarna och där utsatta kvinnor fortsätter att bära konsekvenserna av statens bristande styrning.

Herr talman! Ekonomiskt våld är ofta det som gör våldet möjligt att upprätthålla över tid. Den som saknar ekonomisk frihet saknar ofta också reell möjlighet till självbestämmande. Det är därför staten måste ta denna fråga på största allvar.

Sverigedemokraternas följdmotion och vår reservation vid punkt 4 är ett uttryck för just detta ansvarstagande. Vi anser inte att frågan ska betraktas som slutbehandlad, eftersom problemen kvarstår.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 4.
(Applåder)

Anf. 31 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för ett anförande som innehöll väldigt mycket av det som regeringen prioriterar!

Jag skulle vilja upplysa ledamoten och Sverigedemokraterna om att regeringen definitivt inte har bordlagt någon fråga om ekonomiskt våld, vilket det lät som i anförandet. Jag konstaterar återigen att större delen av den granskning som har skett av åren 2014–2024 handlar om den rödgröna regeringens arbete. Det är det som i första hand mottar kritik.

Den här regeringen tar både arbetet mot ekonomiskt våld i nära relation och Riksrevisionens rekommendationer på mycket stort allvar. Allt annat måste vara en fullständig missuppfattning från ledamotens sida. Även om man har formulerat det så att skrivelsen och rapporten är slutbehandlade är arbetet mot ekonomiskt våld definitivt inte det.

Tvärtom pågår ett intensivt arbete från regeringens sida. En av de saker som ledamoten tog upp var skydd mot eftervåld. Där nämnde jag till exempel de nya

regler som kommer att avhandlas inom utredningen om bodelning och betänketid som också Riksrevisionen lyfte fram som ett gott exempel på regeringens arbete. Man menar att det är viktiga problem som man har identifierat där. Just bodelningar är ju en form av ekonomiskt eftervård, konstaterar man.

Det är alltså en del av det arbete som regeringen driver. Jag har väldigt många fler exempel som jag också nämnde i mitt anförande, så jag vill helt enkelt bara förtydliga att regeringen inte på något vis har lagt det här arbetet åt sidan. Tvärtom drivs det med full kraft.

Anf. 32 SARA GILLE (SD) replik:

Herr talman! Jag håller med ledamoten om att regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna absolut gör väldigt mycket kring den här frågan, men vi gör inte tillräckligt. Det tidsspann som ledamoten pratar om är ändå två år som den här regeringen har styrt.

Resterande år har de rödgröna styrt, och det tar väldigt lång tid att städa upp efter den förra regeringen. Så är det. Men det som vi debatterar i dag är rapporten, och det jag nämnde i mitt anförande är regeringens svar gällande rapporten. Regeringen sopar egentligen bara rapporten under mattan och säger att det här är slutbehandlat. Det är det jag nämner i mitt anförande.

Jag vet att regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna har gjort och gör väldigt mycket på det här området och att det kommer att komma ännu mer. Så är det absolut. Men det är ändå rapporten vi debatterar i dag.

Anf. 33 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Jag noterar att ledamoten hakar fast väldigt mycket just i formuleringen att ärendet är slutbehandlat. Jag känner mig därför nödgad att förklara att det är ett sätt att formulera sig på när man lägger en rapport till handlingarna. Formuleringen innebär inte att man inte tar det här arbetet på fullt allvar eller att man inte kommer att fortsätta att driva arbetet med samma kraft som man har initierat sedan regeringen tog över ledningen i regeringsställning.

Det låter onekligen som en missuppfattning kopplat till den formuleringen, men det är bara en formulering som är mer eller mindre standard när man avhandlar en rapport.

Jag tittar också på det som Sverigedemokraterna har haft synpunkter på och konstaterar att det pågår arbete från regeringens sida gällande i princip allting. När det gäller till exempel indikatorer som har lyfts pågår det ett jätte viktigt arbete från Jämställdhetsmyndighetens sida enligt den instruktion som de redan har. Regeringen har också konstaterat i en annan skrivelse att man ser ett behov av att ta fram ett bredare spektrum av indikatorer, något som även det ingår i arbetet med den nya strategin.

När det gäller regeringens styrning av myndigheter har jag redogjort för flera av de uppdrag som pågår och också det väldigt stora uppdrag som delas av sju

myndigheter som nu har utökats och förlängts just i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer.

Jag är därför lite frågande till kritiken, för på punkt efter punkt levererar ju regeringen just det som Sverigedemokraterna efterfrågar.

Anf. 34 SARA GILLE (SD) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen gör väldigt mycket på det här området, men det finns mycket mer att göra. Det vi debatterar nu är ändå regeringens svar på rapporten som kommit in.

Det är anmärkningsvärt att svaret är som det är från regeringen. Det känns som om regeringen inte tar skrivelsen på tillräckligt stort allvar. Sverigedemokraterna har alltså valt att väcka en följdmotion eftersom vi inte kan ställa oss bakom regeringens svar. Vi anser inte att regeringen gör tillräckligt kring den här frågan. Det finns mycket mer att göra.

Regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna levererar visserligen betydligt mycket mer än den tidigare, rödgröna regeringen gjorde. Men det finns mycket mer att göra. Jag anser att svaret från regeringen inte var tillräckligt.

Anf. 35 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Det är oerhört tungt och svårt att stå här och tala om mäns våld mot kvinnor efter de fruktansvärda mord som skett de senaste veckorna. Det som aldrig får hända har hänt. Det är ett oförlåtligt misslyckande från samhällets sida. Mina tankar och mina djupaste kondoleanser går till de anhöriga som nu tvingas leva med den allra värsta av sorger. Samtidigt har det kanske aldrig varit viktigare än nu att vi talar om detta.

Vi befinner oss vid en punkt där alla förstår att mäns våld mot kvinnor måste prioriteras. Våldet måste stoppas. Vi som sitter här, vi som har makten, bär ansvaret för att det faktiskt blir verklighet.

Herr talman! Jag har på nära håll sett kvinnors och tjejers utsatthet för mäns och killars besinningslösa våld. Jag har sett konsekvenserna: nedbrytningen, rädslan, skräcken och den fysiska och psykiska terrorn. Jag har lyssnat till kvinnorörelsens vittnesmål och läst berättelser om livsöden som ibland också når allmänheten. Inte ens jag, som har språket som ett av mina viktigaste verktyg, kan hitta ord som fullt ut beskriver våldets grymma konsekvenser.

Jag är helt övertygad om att jag inte är ensam här inne om att känna att våldet ligger nära. De flesta av oss är personligt berörda genom egna erfarenheter, genom någon vi älskar eller genom någon i vår närhet – eller som nu när vi alla sörjer efter de fruktansvärda dåden. Våldet är så utbrett att ingen går fri, inte ens i denna demokratins högborg. Jag är därför säker på att vi alla ser allvaret och vill agera. Ändå når politiken inte hela vägen fram. För att den ska göra det krävs att vi tar ansvar fullt ut, och det skulle kosta. Det skulle kräva att vi ser helheten och erkänner att mäns våld mot kvinnor är ett strukturellt problem.

Riksrevisionens rapport om statens insatser mot ekonomiskt våld är alarmerande läsning. Den visar med all tydlighet att det ekonomiska våldet är en blind fläck i politiken trots att våldet i många fall utövas genom våra egna system. Rapporten synliggör att vi ligger långt efter i förståelsen av våldets natur och därmed också av hur det ska hanteras.

Ekonomiskt våld är en synnerligen rå, men osynlig, form av våld. Det får långtgående konsekvenser och slår sönder liv på ett sätt som ofta är mycket svårt och kostsamt att reparera även efter det att våldet upphört. Det krävs att samhället aktivt och medvetet ingriper, men så ser det inte ut i dag.

Herr talman! När vi talar om ekonomiskt våld måste vi vara konkreta. Det handlar inte om något abstrakt. Det handlar om hur män metodiskt och systematiskt skuldsätter, kontrollerar och utnyttjar kvinnor som en del av våldet. Det handlar om män som tvingar en partner att ta lån och krediter i sitt eget namn, ofta under hot, ibland under misshandel.

Med hjälp av bank-id och digitala tjänster kan låntas med några knapptryck och avtal ingås om avbetalningar på varor kvinnan aldrig velat ha. Snabblåntas för att undvika ännu värre konsekvenser. I relationer där våldet redan är normaliserat vet kvinnan exakt vad som händer om hon säger nej.

Det handlar också om total kontroll. Varje köp granskas, och varje uttag ifrågasätts. Kvinnan tvingas redovisa sin ekonomi in i minsta detalj. Om eller när relationen tar slut upphör inte våldet. Skulderna finns kvar, krediterna ska betalas och kraven kommer. Till slut riskerar kvinnor och tjejer som tidigare haft oklanderlig ekonomi att hamna hos Kronofogden, ofta helt ensamma med ansvaret för skulder de aldrig haft någon verklig möjlighet att säga nej till.

Herr talman! En betalningsanmärkning är inte bara en administrativ notering; den riskerar att bli ett mycket långtgående hinder. Det blir svårt att få bostad och omöjligt att ta lån, och i många fall går det inte ens att teckna mobilabonnemang eller elavtal – för att inte tala om stigmat att vara skuldsatt. För unga kvinnor eller kvinnor utan skyddsnät kan detta innebära att de stängs ute från hela samhället. Det här är i praktiken ett fängelsestraff utan rättegång, utan tidsgräns och utan möjlighet till upprättelse – ett straff som inte drabbar förövaren utan brottsoffret. Ändå behandlas detta fortfarande som ett privat, ekonomiskt problem snarare än som en del av mäns våld mot kvinnor.

Skuldsättning är långtifrån den enda formen av ekonomiskt våld. Ekonomiskt våld kan handla om att systematiskt hindra en kvinna från att arbeta eller studera, att sabotera anställningar, att tvinga henne att säga upp sig eller att se till att hon aldrig får en egen inkomst. Det kan handla om att mannen tar full kontroll över hushållets ekonomi, att kvinnan saknar tillgång till bankkonton, kort eller kontanter eller att hon får "veckopeng" samtidigt som hon förväntas bära ansvar för barn, hem och vardag. Det kan handla om att mannen vägrar betala underhåll trots betalningsförmåga eller att han medvetet drar ut på processer och

gång på gång överklagar beslut. Juridiken används som ett vapen – fullt lagligt men djupt destruktivt.

Detta våld kan också handla om att manipulera våra trygghetssystem, att lämna oriktiga uppgifter till myndigheter, att försätta en kvinna i skuld till staten och göra henne återbetalningsskyldig för bidrag hon aldrig haft kontroll över.

Barn används alltför ofta som ett redskap i detta våld genom vårdnadstvister och genom att man håller inne underhåll och utnyttjar regelverk som inte tar hänsyn till våldets dynamik. Barnbidrag, underhållsstöd och föräldrapenning blir inte skydd utan medel för fortsatt kontroll.

Herr talman! Vi vet att våldet i sig har enorma ekonomiska konsekvenser i form av till exempel sjukskrivningar, förstörda hem och förlorad arbetsförmåga. Ändå är det den utsatta kvinnan som får betala priset, fysiskt, psykiskt och ekonomiskt. Det är horribelt. Trots att vi vet detta saknas fungerande system för att hantera det. Den teoretiska vägen ur detta ekonomiska fängelse är ofta en polisanmälan. Men vem vågar när rättsväsendet alltför ofta sviker, när skyddade boenden läggs ned och färre får plats och när en anmälan kan innebära ett liv på flykt? Det här är inget annat än ett brutalt systemfel som politiken inte fullt ut tar ansvar för.

Riksrevisionens rapport visar konsekvenserna av att politiken inte fullt ut erkänner att mäns våld mot kvinnor är strukturellt. Förövaren är nästan alltid en man. Våldet är en konsekvens av ojämlikhet mellan kvinnor och män på alla nivåer. Därför genomsyrar det hela samhället och gör det möjligt för förövare att använda myndigheter, bidragssystem och rättsprocesser som verktyg för fortsatt våld.

Om vi på allvar hade sett mäns våld mot kvinnor som ett strukturellt problem hade våra lagar, myndigheter och system sett annorlunda ut. Då hade ekonomisk utsatthet utlöst skydd, inte ytterligare bestraffning. Då hade skulder väckt larm. Då hade samhället klivit in innan Kronofogden gjorde det.

Vänsterpartiet menar att det inte räcker att konstatera brister. Regeringen måste ta ansvar. Det behövs en samlad kartläggning av det ekonomiska våldet, tydliga uppdrag till myndigheterna och förändringar som gör att staten inte används som en del av våldet. Därför yrkar vi bifall till vår reservation 9.

Det ska inte vara den våldsutsatta som bokstavligt talat bär skulden för det våld hon utsatts för. Politiken, staten och samhället måste sluta svika och börja skydda. Det är inte bara möjligt; det är också helt nödvändigt.

(Applåder)

Anf. 36 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för ett väldigt fint tal! Jag håller med om allt som sades om vikten av att skydda kvinnor mot ekonomiskt våld och mot våld överlag.

När jag hör Vänsterpartiets politiker prata om våld mot kvinnor känner jag ofta samhörighet och att vi

verkligen vill driva arbetet framåt tillsammans och skydda kvinnor och barn på riktigt. Under många år – även innan jag blev politiker – har jag dock blivit besviken på både den socialdemokratiska regeringen och Vänsterpartiet.

Det pratas mycket. Jag håller med om precis allt som ledamoten sa; jag känner att vi vill precis samma sak och att vi gemensamt månar om kvinnorna. Jag har dock blivit besviken så många gånger därför att Vänsterpartiet inte har varit berett att gå fram med åtgärder, framför allt straffskärpningar eller förändringar av straff, för att också i realiteten skydda kvinnor.

Ledamoten undrade vem som vågar, och så är det ju verkligen. Vem vågar? Ekonomiskt våld är huvudämnet i dag, men Riksrevisionen och vi andra vet att de här våldsformerna samverkar. För att en kvinna ska våga och komma undan ekonomiskt våld, som nästan alltid är relaterat till fysiskt våld eller andra typer av våld, måste hon våga lita på att samhället backar upp.

Ett exempel är de straff som den här regeringen nu vill införa. Grova våldtäkter som upprepas ska exempelvis ge livstids fängelse. Vänsterpartiet vill avskaffa livstids fängelse, kan man läsa på hemsidan. Partiledaren säger något annat. Var står Vänsterpartiet när det gäller detta?

Anf. 37 MAJ KARLSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för hennes frågor.

Jag måste gå tillbaka lite. I dag är vi här för att debattera det ekonomiska våldet. Jag tycker, liksom ledamoten, att det är väldigt viktigt att vi håller oss till det. Det beror inte på att de frågor som ledamoten tar upp inte är viktiga; vi kommer att ha all anledning att prata om dem. Straffskärpningsproblematiken är dock en mycket stor fråga, och jag tycker att vi ska lämna den till debatter som berör de områdena.

Det förvånar mig att ledamoten blir besviken när hon ser på Vänsterpartiets politiska handlingskraft. Det som skiljer Vänsterpartiet från ledamotens parti när det gäller sättet att arbeta mot mäns våld mot kvinnor är att vi i Vänsterpartiet arbetar strukturellt. För att motverka mäns våld mot kvinnor måste man bygga en mycket stark bas. Man måste ha ett massivt välfärds-system. Man måste utjämna klyftorna mellan män och kvinnor ekonomiskt, socialt och i makt. Det är grunden för att kunna motverka det här.

Vi har under 30 års tid arbetat för att ge kvinnor skydd genom kvinnorörelsen, som har gjort ett ofantligt arbete. Vi har stöttat dem ekonomiskt och i arbetet. Tyvärr ser vi nu hur regeringen aktivt motarbetar det fundamentala skyddet för kvinnor och barn i utsatthet.

Vi har satsat på utbildningsinsatser inom socialtjänst, rättsväsen och myndigheter i Sverige, för det är en framgångsfaktor. När våldet är strukturellt genomsyrar det hela samhället. Vi måste gå igenom instans efter instans för att se till att vi garanterar det skydd som kvinnor nu måste få.

(Applåder)

Anf. 38 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Ja, vi debatterar ekonomiskt våld. Jag vill ändå vidhålla att man för att våga ta de steg som krävs för att komma ur även detta behöver kunna lita på att rättsväsendet finns där. Många av de här kvinnorna kan aldrig undkomma det ekonomiska våldet om inte förövarna faktiskt låses in.

När det gäller grundläggande förutsättningar, som ledamoten var inne på, håller jag med om att det är oerhört viktigt att man har en grund i sin självständighet. Den här regeringen ser att nyckeln till detta är att kvinnor kommer i arbete. Det är en del av det som har avhandlats här när det gäller ekonomiskt våld – om man inte har en egen ekonomi är det nästan omöjligt att lämna förövaren. Vi försöker få det att gå ändå på olika sätt, till exempel genom lämnaprogram, genom att myndigheter fångar upp och genom att vi ser över systemen, även om man står där helt utblottad. Det allra bästa är ju dock att man inte hamnar där utan i stället själv har möjlighet att ta sig ur relationen. Här finns det skiljelinjer mellan regeringsalternativen och Vänsterpartiet.

Grunden är att den här regeringen tror på kvinnors förmåga att få ett självständigt liv genom att arbeta i stället för genom bidragsberoende. Det är inte ekonomisk självständighet. Därför vidtar vi flera olika åtgärder. Många av dem är riktade mot utrikes födda kvinnor, som är de som står allra längst bort, och kvinnor som är utsatta för hedersvåld och en problematik som är ännu mer komplex. Bidragsreformen är en del. Allt stöd gällande kompetenshöjande åtgärder är också oerhört viktigt för att stärka dessa kvinnor.

Anf. 39 MAJ KARLSSON (V) replik:

Herr talman! Jag förstod inte riktigt ledamotens fråga.

Först och främst kan jag säga att vi lider av en gigantisk arbetslöshet. Det är inte min sida som bär ansvaret för den, utan det gör regeringen. Jag hoppas verkligen att vi får lite fart på det området, för det ser inte ljus ut.

Det är intressant att ledamoten tar upp bidragsreformen i det här sammanhanget. Den kommer att försätta kvinnor i en extremt svår ekonomisk situation. Man kommer att ta det existensminimum som vi har satt i Sverige och slå undan det för barn i det här landet. Detta är en fattigdomsreform utan dess like, och jag är livrädd för konsekvenserna av den. De kvinnor som lever på försörjningsstöd har det redan tufft, och nu kommer de att få det outhärdligt.

Vi vet att ekonomisk utsatthet ökar risken för våld. Nu ökar regeringen risken för våld. Man slår egentligen inte främst mot kvinnor utan mot barn.

Det är intressant att man från regeringssidan väljer att ta upp den här frågan. Vi kommer att strida hårt för att detta inte ska gå igenom. En av anledningarna är att vi vill att det ska finnas en lägsta tillåten ekonomisk levnadsstandard för människor. Den är låg i Sverige – den är inte rimlig ens i dag, men ni vill sänka den. Det är också en form av ekonomiskt våld.

(Applåder)

Anf. 40 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman, åhörare och presidiet! Våld i nära relationer är som vi vet ett akut och brett samhällsproblem. Var tredje kvinna utsätts för våld i en relation någon gång i livet. Årligen utsätts 75 000 kvinnor för våld i en relation, och 15–20 kvinnor mördas varje år – inte minst har vi sett det under julhelgen. Vart tionde barn växer upp i hem där våld förekommer. Detta är inget annat än en grov brottslighet, och den förekommer i alla åldrar, i alla samhällsgrupper och i alla delar av landet.

När en våldsutsatt kvinna lämnar sin partner kan det ekonomiska våldet bli ett sätt att fortsätta att kontrollera och skada kvinnan och barnen. Kvinnors fundamentala mänskliga rättigheter åsidosätts. Detta måste upphöra.

Tyvärr är Riksrevisionens granskning av regeringens arbete mot ekonomiskt våld en mycket allvarsam läsning. Riksrevisionen slår bland annat fast att det finns väsentliga brister i statens arbete. Regeringen har inte i tillräcklig utsträckning uppmärksammat problemen med ekonomiskt våld, regeringen följer inte systematiskt upp behovet av lagstiftningsåtgärder trots att det finns regelverk som underlättar utövandet av ekonomiskt våld och regeringen ger inte heller tillräckligt skydd mot denna utsatthet.

Det allmänna kunskapsläget om våldets omfattning och karaktär är dessutom fragmentariskt, och vidare framkommer det att flera myndigheter efterfrågar en definition av begreppet ekonomiskt våld. Det är också oklart dels på vilket sätt ekonomiskt våld innefattas i det sjätte delmålet, dels om det kommer att inrymmas på ett tillfredsställande sätt i den kommande propositionen om psykiskt våld. Begreppet ekonomiskt våld återfinns inte heller i dagens straffrättsliga reglering, konstaterar rättsväsendet. Detta är oerhört allvarligt.

Det är intressant att företrädare för regeringsunderlaget erkänner detta; det är en styrka.

Herr talman! När det gäller regeringens styrning av myndigheter menar regeringen att det är en fördel med ett generellt uppdrag vad gäller det sjätte delmålet för att täcka in alla former av våld. Jag kan ha förståelse för det. Ett stort men är dock att det då krävs att relevanta myndigheter besitter kunskap och kompetens om just ekonomiskt våld. Att flera myndigheter efterfrågar en definition och att regeringen uteblir med svar är allvarligt. Om grundstommen för myndigheternas arbete inte finns och om man inte ens är överens om vad ekonomiskt våld är, hur tänker sig då regeringen att myndigheterna ska kunna leverera?

Centerpartiet menar att ett mycket tydligare uppdrag måste ges till lämplig myndighet eller lämpliga myndigheter att definiera och formulera indikatorer, likt de som i dag finns för fysiskt och sexuellt våld, så att man kan utbilda och följa upp arbetet mot ekonomiskt våld i nära relationer. Detta måste göras omgående, för hur ska regeringen kunna styra arbetet om det inte finns en övergripande definition?

Herr talman! Jag ska ta upp några områden där det är allvarligt att regeringen saknar åtgärder.

När det gäller ekonomiskt våld i form av att ta lån och krediter i annans namn är Riksrevisionens iakttagelse att det är lätt för en våldsutövare att exploatera en närstående med hjälp av e-legitimation. Ett arbete är på gång, men regleringen av och förarbetena om obehörig användning av e-legitimation och betaltjänster tar inte hänsyn till att förövaren kan vara en närstående. Alla skyddsåtgärder är i stället anpassade utifrån perspektivet att risken kommer från en okänd person på annan plats. Riksrevisionen skriver också att perspektivet ekonomiskt våld genomgående saknas i regeringens direktiv och propositioner inom området lån och krediter. Jag kan inte se att regeringen kommenterar denna iakttagelse över huvud taget.

Herr talman! Ett allvarligt faktum är också att flera myndigheter har identifierat att de utnyttjas av våldsutövare i form av ekonomiskt våld mot närstående men att åtgärder saknas. Myndigheterna beskriver hur lagstiftningen och myndigheternas rutiner används av förövare för att exempelvis förhindra utbetalning av bidrag och förmåner, utöva ekonomisk kontroll och sabotera försörjning.

Samtidigt saknas kunskap om hur omfattande problemen är och i vilken utsträckning myndigheterna själva har utrett detta. Myndigheterna har alltså inte fått ett direktiv från regeringen att ta reda på hur utbrett detta är. Detta måste regeringen omgående hantera. Regeringen nämner vissa åtgärder i skrivelsen, men de räcker inte. Dessutom bör långt fler myndigheter än de som nämns i regeringens svar jobba med dessa frågor.

Herr talman! En fråga som är oerhört allvarlig och som har uppmärksamats många gånger på senare tid är att myndigheter utan större konsekvenser avslöjar skyddade personers identitet. Detta kan få allvarliga konsekvenser. Att tvingas flytta igen kan slå sönder ekonomin, knäcka tryggheten och i värsta fall tvinga brottsoffret tillbaka till förövaren. Även att vid upprepade tillfällen kallas till rätten för en vårdnadstvist, kanske utan att några förhållanden har ändrats, är en form av ekonomiskt våld. Det här är exempel på hur myndigheter både medverkar till och utnyttjas som redskap när en förövare bedriver ekonomiskt våld.

Dessutom handlar det om myndigheter som i dag inte är uppräknade i regeringens förslag till samverkansåtgärder för att bekämpa ekonomiskt våld. Bland andra står inte Åklagarmyndigheten, Domstolsverket och Polismyndigheten med. SVT gjorde en granskning för några år sedan som visade att 44 personer på fyra år hade fått sin identitet avslöjad av dessa myndigheter. Men de här personerna har alltså inget att hämta i regeringens skrivelse och svar. Det ekonomiska våld som dessa myndigheter utövade mot dem kommer att bestå.

Herr talman! Centerpartiet gör inte heller bedömningen att regeringen har svarat upp mot Riksrevisionens rekommendation att säkerställa att ekonomiskt våld beaktas i lagstiftningsprocesser när det är relevant. De aktuella frågorna har ju mycket tydliga

lagstiftningsgrunder, inte minst i Istanbulkonventionen. När det finns en så tydlig lagstiftningsgrund och Riksrevisionen drar slutsatsen att det finns väsentliga brister i statens arbete, hur kan då Tidöregeringen mena att dess åtgärder har varit effektiva? Det är nästan lite nonchalant. Regeringen bör skyndsamt utreda detta och återkomma till riksdagen med en plan för hur man ska få in detta i lagstiftningsprocessen på ett mer relevant sätt.

Jag yrkar bifall till reservation 7.
(Applåder)

Anf. 41 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för anförandet, och jag höll med om mycket. Jag tror att vi alla är överens om att det finns mycket mer att göra och att ingen i detta rum har anledning att känna sig nöjd. Granskningen omfattar till största delen den förra regeringens arbete, så lite självreflektion från oppositionen kunde vara på sin plats.

Regeringen vill verkligen göra precis allt för att komma till rätta med det ekonomiska våldet och allt annat våld mot kvinnor, så arbetet kommer att fortsätta med all kraft.

Ledamoten tog upp många olika delar, och jag ska kommentera några av dem.

När det gäller e-legitimation har regeringen uttryckt att det finns ett behov av alternativa lösningar. Det här är ett problem, vilket regeringen definitivt har uppmärksammat. På uppdrag av regeringen pågår också ett utvecklingsarbete med statlig e-legitimation, och regeringen kommer att återkomma i den frågan.

Ledamoten var också inne på begreppet ekonomiskt våld. Som jag tidigare konstaterade pågår det ett arbete med att definiera detta. I åtgärdsprogrammet står det uttryckligen att begreppet psykiskt våld också innefattar materiellt och ekonomiskt våld och att det är en våldsförform i sig. Detta kommer även att tas med i arbetet med den nationella strategin.

Istanbulkonventionen fanns ju på plats inför den förra regeringens arbete. Finns det någon självreflektion vad gäller ledamotens eget partis arbete under all den tiden, som ju också har granskats av Riksrevisionen?

Anf. 42 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för möjligheten att debattera denna fråga. Jag säger som tidigare talare: Det vi nu debatterar är Riksrevisionens rapport om den nuvarande regeringens arbete för att bekämpa ekonomiskt våld.

Jag påstod aldrig i mitt anförande att den tidigare regeringen, som Centerpartiet för övrigt inte ingick i, har gjort allt rätt. Absolut inte!

Jag är fullt medveten om att det är ett långsiktigt arbete. Som jag nämnde i mitt tal är det största problemet begreppet ekonomiskt våld, vad det innebär, att kunskapen om det är så fragmentarisk och att ingen riktigt går i bräsch för att identifiera och utbilda om det. Det är ett stort problem.

Jag sa i mitt tal att det var starkt av ett parti i regeringsunderlaget att idka självreflektion. Det var kanske inte en indikation på att jag själv skulle göra det, men nu har jag gjort det. Jag har inte påstått att tidigare regeringar har gjort det här på ett särskilt bra sätt de heller. Själva definitionen är skapligt ny, men vi måste bli bättre.

Faktum är att Riksrevisionen säger det den säger, nämligen att regeringen har enormt stora brister när det gäller det här arbetet. Jag tycker att det som ledamoten sa var jättebra, alltså att regeringen kommer med andra åtgärder i samband med arbetet med reglering av e-legitimation. Det är konstigt att Riksrevisionen inte har snappat upp detta, för det står klart och tydligt att regeringen lämnar iakttagelsen helt utan åtgärd när Riksrevisionen diskuterar frågan om lån och krediter och att sådana används för ekonomiskt våld.

(Applåder)

Anf. 43 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Om Riksrevisionen inte uppmärksammar allt som regeringen gör må det vara hänt, men jag försöker redovisa vad regeringen faktiskt gör.

Jag måste säga att jag är lite frågande inför vissa delar av kritiken. Begreppet är en del av det arbete som kommer att innefattas i den tioåriga nationella strategin, som är under omarbetning. När det gäller att man ska jobba effektivt och strukturerat, vilket är en bra grund för att kunna uträtta något på riktigt, vore det olyckligt att föregripa det arbetet, men det pågår. Jämställdhetsmyndigheten har redan i dag i uppdrag att utveckla indikatorer, så även den delen av arbetet pågår alltså.

Centerpartiet kommer inte att kunna regera självständigt och ta ansvar för de åtgärder som vidtas. Som jag konstaterade tidigare har jag upplevt att det pratas väldigt mycket från många partier, men i handling har vi inte alltid alla med oss. Vad tänker ledamoten att man ska uträtta framöver, förutom att rådda runt i olika begrepp? Jag tänker på konkreta åtgärder. Den här regeringen har ju levererat konkreta förändringar i lagstiftningen, och vi håller också på att utreda flera olika delar av det som oppositionen har uppmärksammat här.

Jag undrar: Vad konkret ser ni i Centerpartiet att ni kommer att uträtta tillsammans med övrigt regeringsunderlag, utöver allt som vi redan gör?

Anf. 44 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Återigen handlar det om att behålla frågan där den är i dag. Vilket regeringsunderlag som blir aktuellt efter valet får vi nog vänta med att diskutera till efter valet, men jag kan gärna berätta vad Centerpartiet vill göra.

Om inte regeringen tar med sig från den här debatten att fler myndigheter bör involveras hoppas jag att Jämställdhetsmyndigheten själv ligger i framkant och säger att fler myndigheter behöver vara med. Åklagarmyndigheten, domstolsväsendet och polisen är egentligen inte med i dag, vilket är en stor brist. Vi vet att

de har begått misstag som har fått enorma konsekvenser för människor.

Jag instämmer i vad både ledamoten och många andra ledamöter säger: Det bästa sättet att få en självständig ekonomi är att ha ett jobb att gå till. Det finns massor av saker som kan göras där, såsom att se över föräldraförsäkringen. Jag tror att ledamoten nämnde ett lämningsprogram i sitt tal i dag, men det får vi ta en annan gång då hon inte har fler repliker.

Jag undrar dock vad regeringens lämningsprogram består av. Min bestämda uppfattning är att när regeringen presenterade sitt lämningsprogram för något år sedan hade man paketerat ihop olika uppdrag som myndigheterna redan jobbar med. Dessa paketerade man ihop till ett lämningsprogram, men inte en enda ny åtgärd fanns med där.

Ett lämningsprogram och en lämningspeng innebär ett stort steg som vi har pratat om i många år. Det skulle vara otroligt viktigt för att man ska komma ur ekonomiskt våld, det vill säga: När man flyttar ska man få stöd till det – till ny lägenhet, nya försäkringar, nya kläder till barnen och så vidare. Det är inget som man ska behöva stå för själv därför att man har levt ihop med en man som har utövat våld. Detta är en sak som vi kommer att jobba stenhårt för, bland annat. (Applåder)

Anf. 45 JANINE ALM ERICSON (MP):

Herr talman! Vi har i stort sett alltid vetat att samhället inte klarar av sitt uppdrag att skydda kvinnor från våld, vare sig i hemmet eller ute. Detta visar sig gång på gång. Den senaste tiden har vi åter blivit akut medvetna om det i och med mordet i Rönninge och Boden, som var ytterst tydliga och förfärliga exempel.

Våld mot kvinnor behöver inte alltid innebära bara ond, bråd död, utan vi vet att det också kan ta sig många andra uttryck bakom stängda dörrar. Kvinnor har länge vittnat om olika bestialiska saker som hänt dem – saker vi knappt kan tänka oss – men också om ett smygande, psykiskt våld som förstör livet men som oftast undgår uppmärksamhet i medier eller från oss i politiken. I detta ligger också det ekonomiska våldet, som kanske har fått minst uppmärksamhet av alla former. Få nå ut med sina röster.

En av dem som gjort det är Emma från Halland, som i Sveriges Television berättade om en relation där kontrollen inte bara handlade om hot eller fysiskt våld utan också om hennes grundläggande förmåga att ha makt över sin egen ekonomi och därmed sitt eget liv. Emma beskrev hur hennes partner systematiskt tog över kontrollen över hennes pengar och tillgångar, vilket i praktiken gjorde det omöjligt för henne att lämna relationen. I dokumentären talade hon om hur ekonomiskt våld stärkte kontrollen och försvärade hennes möjligheter att frigöra sig också långt efter att hon hade lämnat honom.

Ekonomiskt våld kan ta sig uttryck på många sätt. Partnern kan exempelvis hindra den utsatta från att arbeta eller studera, ta lån i hennes namn, hindra henne från att ha eget bankkonto eller tvinga henne att

redovisa vartenda öre hon spenderar. Många kvinnor i Sverige lever i relationer där de inte längre har tillgång till sina egna pengar, trots att relationen till det yttre kan se ut som ett helt vanligt parförhållande.

Tyvärr är detta vanligare än man kan tro. Många har nämnt den otroligt alarmerande siffran i Riksrevisionens rapport, att minst en av åtta kvinnor i Sverige har utsatts för ekonomiskt våld av en partner och att det ofta sker i samverkan med annat våld och annan kontroll.

Våldet mot kvinnor måste upphöra i sin helhet, och då måste vi också erkänna detta våld, synliggöra det i lagar och strategier, utreda brotten och förstärka stödet till dem som drabbas.

Ekonomiskt våld i nära relation drabbar alltså tusentals människor, oftast kvinnor, varje år. Riksrevisionens rapport visar att statens insatser hittills varit otillräckliga, och det vet vi också från verkligheten.

Ingen regerings styrning har uppmärksammat ekonomiskt våld i tillräckligt hög grad. Som vi har pratat om saknas en samlad nationell strategi där ekonomiskt våld framgår som en egen våldsform bredvid fysiskt, psykiskt och sexuellt våld. Det saknas också systematisk uppföljning av lagstiftningsbehov och myndighetsarbete.

Det faktum att ekonomiskt våld sällan definieras och beaktas i lagstiftning och myndighetsuppdrag betyder i praktiken att människor som utsatts för dessa handlingar inte erbjuds tillräckligt stöd och skydd. Det betyder också att rättsväsendet i många fall inte får resurser eller mandat att utreda dessa brott som det de är, nämligen våld i nära relation.

Vi i Miljöpartiet har länge jobbat för att ekonomiskt våld i strategier, lagar och myndighetsuppdrag ska erkännas som en egen form av våld. Vi måste se till att kunskapen om detta våld ökar i hela samhället – bland myndigheter och i rättsväsen, socialtjänst och civilt samhälle.

Miljöpartiet vill därför att vi här i riksdagen ska besluta om en särskild utredning om just ekonomiskt våld i nära relationer – en utredning som kan ge ett helhetsperspektiv på detta problem, kartlägga hur våldet tar sig uttryck och föreslå lagstiftnings- och regelverksförändringar som faktiskt skyddar de utsatta.

Vi vill att riksdagen beslutar att inkludera ekonomiskt våld som en egen form av mäns våld mot kvinnor i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa våld i nära relationer. Det är inte tillräckligt att se det som en del av det psykiska våldet, utan det måste tydliggöras systematiskt och konsekvent.

Vi vill också att riksdagen beslutar att öka stödet till våldsutsatta – särskilt kvinnor – som drabbas av det ekonomiska våldet. Det gäller stöd för att återta ekonomisk självständighet, skuldrådgivning, trygghet i bostadssituationer och stöd genom rättsprocesser.

Ekonomiskt våld handlar om människors grundläggande förmåga att bestämma över sina egna liv och om friheten att leva självständigt utan att vara fångad i skulder, manipulation och kontroll.

Riksrevisionen har påpekat att regeringen inte heller har följt upp behovet av lagstiftningsåtgärder tillräckligt, trots att det finns regelverk som i dag faktiskt underlättar utövandet av ekonomiskt våld. Det ger otillräckligt skydd mot utsatthet.

Jag tycker att det låter som att vi i kammaren i dag är överens om att det är en skam att personer i Sverige fortfarande kan lämnas med skulder de inte orsakat, med otillräckligt stöd för att återta kontrollen över sina liv och utan tydlig rättslig hjälp att komma bort från sina våldsutövare. Vår ambition som riksdag måste ju vara att förhindra alla former av våld, inklusive ekonomiskt våld, och att säkerställa att alla som utsätts får det skydd, den upprättelse och det stöd de förtjänar.

Jag är glad att regeringen också tar mäns våld mot kvinnor på stort allvar. Vi i Miljöpartiet står också bakom den nollvision man har presenterat. Vi ser fram emot den nya strategin. Vi skulle ha fått vissa besked i dag, men det visade sig att de har skjutits på framtiden. Vi hoppas dock att det innebär att vi tillsammans kan göra strategin till ett kraftfullt verktyg för att skydda kvinnor.

Jag vill också yrka bifall till Miljöpartiets reservation 10, huvudsakligen. Vi vill att regeringen i det fortsatta arbetet ser till våra förslag, och andra förslag som har tagits upp i kammaren i dag, för att åtgärda de brister som både Riksrevisionen och kvinnor runt om i Sverige upplever.

Ekonomiskt våld är våld. Det skadar människors liv och trygghet och deras möjligheter att bygga en ljus framtid. Allt våld mot kvinnor måste upphöra – även detta. Jag är tacksam för att Riksrevisionen har gjort den här rapporten och den granskning som har satt fingret på det vi i Miljöpartiet har sagt länge: att vi nu måste arbeta tillsammans för att minska utsattheten och stoppa män från att ekonomiskt och på alla andra sätt kontrollera kvinnors liv.

(Applåder)

Anf. 46 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för anförandet! Jag vill återigen säga att vi delar uppfattning om väldigt mycket när det gäller att mycket mer måste göras, och vi är lika bekymrade över att kvinnor i Sverige i dag fortfarande har det som de har det.

Flera ledamöter har nämnt vikten av ekonomisk självständighet. Som vi redan har konstaterat är det allra bästa att man som kvinna har en egen ekonomi. Även om man är gift och lever med någon behöver man då inte ens ha gemensam ekonomi, för man kan fatta sina egna beslut och bara ha det man bestämmer sig för gemensamt. Men för att det ska kunna ske måste ju kvinnor i mycket större utsträckning komma i arbete.

Den här regeringen satsar både på utbildning och på att stärka kompetensen för att människor ska bli anställbara. Vi genomför som sagt också en bidragsreform som jag verkligen ser som en av årtiondets största jämställdhetsreformer. Den kommer framför allt att nå många utrikes födda kvinnor. En av de viktigaste

delarna i det här är det aktivitetskrav som reformen kommer att innefatta. Det är en del i att låta kvinnor få stöd i att höja kompetensen; det ska ju vara meningsfulla aktiviteter som stärker en på arbetsmarknaden.

Det är också en väldigt viktig del i att ge stöd till många av de utrikes födda kvinnor som hålls hemma av sina män. Med de här ekonomiska incitamenten och de krav som faktiskt kommer får de möjlighet att äntligen komma ut och stärka sig och få en chans på arbetsmarknaden. Det är den allra bästa grunden för kvinnors ekonomiska självständighet och egenmakt.

Jag undrar hur ledamoten ser på detta. Jag uppfattar det bokstavligen som en nedlåtande kvinnosyn från oppositionens sida när det gäller att dessa kvinnor inte skulle klara den här omställningen. Jag önskar en kommentar från ledamoten kring detta.

Anf. 47 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan! Den har med området att göra, men den är kanske inte riktigt inom politikområdet. Jag ska försöka svara, men jag vill inte göra det här till en debatt om regeringens fattigdomsreform.

Det låter väldigt bra när ledamoten lägger fram de argument som framförs här, alltså att fler utrikes födda kvinnor ska kunna komma i arbete. Det är bara det att vi inte ser att förslagen i denna del av regeringens arbete ser ut att ge det resultatet.

Det som den här regeringen borde prioritera och rikta in sig på är att faktiskt se till att det skapas fler jobb. Arbetslösheten är historiskt hög i Sverige i dag. Det är klart att de som står längst ifrån arbetsmarknaden då också har allra svårast att ta sig in. Det måste man ju se.

När det gäller stöd för utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden har Miljöpartiet också väldigt många fler förslag än vad regeringen har att komma med. Man gör faktiskt inte tillräckligt där heller.

Det regeringen kallar en bidragsreform kallar vi en fattigdomsreform därför att den riskerar att göra människor ännu mer ofria. Man drar ned på stöd och hjälp. Det skapar mer barnfattigdom, och det kommer att göra det ännu svårare för många familjer i Sverige att klara sin ekonomiska vardag. Det kan omöjligtvis vara en frihetsreform för kvinnor. Det är omöjligt.

Jag hoppas att regeringen tänker om och på riktigt vill börja stötta kvinnor och familjer i ekonomisk utsatthet, för det är när man får stöd, hjälp och utbildning och tar relevanta steg in på arbetsmarknaden som det kommer att fungera. Men först måste man koncentrera sig på att se till att det finns fler jobb i Sverige.

(Applåder)

Anf. 48 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Notera att jag sa jämställdhetsreform.

Vi har genomfört reformer i Sverige förut. Att vi har den jämställdhet vi har beror ju på att kvinnor i Sverige för väldigt länge sedan gick från att vara hemmafruar till att komma ut på arbetsmarknaden. Den

allra största reform vi genomfört, som fått genomslag på detta, är att ta bort sambeskattningen.

Jag vet det, för min mormor var en av dem som inte kom ut på arbetsmarknaden när man tog bort detta. Hon hade viljan och drömmen och pratade under hela sitt liv om att hon hade velat starta eget, men hon hade inte självförtroendet. För min familj blev det fattigt. Min morfar svetsade på kvällarna för att kunna sälja ljusstakar och stod på torget och sålde tomater på helgerna. Men för jämställdheten i stort var detta ett av de absolut viktigaste stegen.

Om jag ska vara ärlig tror jag att det kommer att vara svårt för en del kvinnor att ta de här stegen. De ska få all den hjälp de behöver. Jag tror dock att det här för jämställdheten överlag – särskilt med fokus på utrikes födda kvinnor – är en oerhört viktig jämställdhetsreform.

Jag anklagar bokstavligen oppositionen för att ha en nedlåtande kvinnosyn när det gäller utrikes födda kvinnor. Varför skulle inte de klara att ta sig in på arbetsmarknaden och bli ekonomiskt självständiga, och därmed mindre beroende av männen, och då löpa mindre risk att bli utsatta för ännu mer ekonomiskt våld? Svenska kvinnor klarade det. Det var svårt, men de klarade det. Jag har fullt förtroende för att utrikes födda kvinnor med hjälp, stöd och utbildning också kommer att klara den här resan.

Ledamoten hänvisar till att det inte går. Vi vet dock mycket väl – och det vet oppositionen också – att det finns jobb som inte fylls av människor som vill jobba. Men om man får det stöd man behöver för att bli anställbar och får de ekonomiska incitamenten, precis som när vi införde sambeskattningen och det blev för dyrt att vara hemma, tror jag att även utrikes födda kvinnor kommer att klara det här. Det är jag övertygad om.

(Applåder)

Anf. 49 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Med all respekt: Jag tror att ledamoten har en helt felaktig bild av vår syn på möjligheterna för utrikes födda att ta ett jobb, finnas på arbetsmarknaden och ha en ekonomisk frihet. Det finns nämligen ingenting hos oss som säger att vi tror att utrikes födda kvinnor per definition skulle prestera sämre på svensk arbetsmarknad eller ha det svårare än någon annan med likartad utbildning och likartade möjligheter. Det handlar ju om mycket mer än bara det där lilla.

Jag förstår inte riktigt jämförelsen med sambeskattningen och hur den är relevant här. Däremot ser jag att regeringen arbetar med det här området, det vill säga mot mäns våld mot kvinnor. Man gör det inte fullt ut, och vi skulle vilja se andra förslag, men det finns en ambition. Den ekonomiska jämställdheten minskar dock under den här regeringen. Det står till och med i budgetpropositionen. Klyftorna ökar nämligen mellan kvinnor och män när det gäller både kapital och inkomster. Det där är alltså också en väldigt intressant *take*.

Det som gör det svårt för utrikes födda kvinnor att komma in på arbetsmarknaden är att de inte har samma utbildning och nätverk. De har helt enkelt sämre möjligheter än inrikes födda, svenska kvinnor. Däremot finns det ingen anledning att sänka ambitionerna. De här kvinnorna vill ju också jobba. De vill också ha en ekonomi, både för sin egen skull och för att försörja sin familj och se till att barnen får det de behöver. Jag tycker att Camilla från KD i början av sitt anförande hade en väldigt fin berättelse om hur det är att vara en mamma med knappa ekonomiska resurser och hur man behöver lägga allting på barnen.

Jag tror alltså att vi verkligen ska konstatera att kvinnor vill jobba, oavsett var de kommer från. Det vi från samhällets sida behöver göra är att stärka dem i den möjligheten, och där faller regeringen platt. (Applåder)

Anf. 50 LAILA NARAGHI (S):

Herr talman! Ärade kollegor! Tidigare var jag ledamot av konstitutionsutskottet, vars arbete till stor del kretsar kring Sveriges grundlagar och våra medborgerliga fri- och rättigheter. Efter valet 2022 placerades jag, efter sex år i KU, i civilutskottet för att ta arbetet med vissa grundlagsnära frågor vidare där. Det handlade exempelvis om barns och vuxnas rätt att inte utsättas för våld, något som den civilrättsliga lagstiftningen generellt sett uppvisat omfattande brister kring.

Det är också därför jag i dag är här för att delta i denna debatt om ekonomiskt våld. Jag står naturligtvis bakom Sofia Amlohs anförande och yrkande. Eftersom skrivelsen spänner över många områden, inklusive civilrättens, deltar jag för vårt partis räkning med utgångspunkt just i den civilrättsliga lagstiftningens påverkan på och möjliggörande av ekonomiskt våld.

Herr talman! Vi socialdemokrater arbetar systematiskt och metodiskt mot mäns våld mot kvinnor inom alla relevanta politikområden, även civilrättens. Vi gjorde det i regeringsställning, då vi tog initiativ till lagändringar, och vi har fortsatt detta arbete i riksdagen under denna mandatperiod.

Vi uppskattar den samsyn i de här frågorna som har funnits mellan riksdagens alla partier i civilutskottet. Ett tydligt exempel är den lagändring vi gjorde med utgångspunkt i *Tryggare hem för barn*: Vår S-ledda regering startade arbetet, och denna regering avslutade det. Ett annat exempel är riksdagens eniga tillkännagivande till regeringen gällande en tidsgräns vid bodelningar för att stoppa att dessa processer används som ekonomiskt våld, något som Riksrevisionen tar upp i den granskning som vi i dag debatterar.

Herr talman! När en kvinna vågar ta steget att lämna en våldsam partner är det viktigt att hon får stöd. Lika viktigt är det att få till en långsiktighet för att hon ska kunna börja om på nytt. Det finns kvinnor som har lämnat en våldsam relation men känt sig tvingade att gå tillbaka när de inte har kunnat få till en bra bostads-situation för sig och barnen.

Det handlar till exempel om kvinnor som inte har fått till stånd en bodelning och därmed inte har

ekonomiska möjligheter till en hållbar bostadssituation. Expartnern – mannen – har vägrat medverka till en bodelning, och det har till slut tvingat brottsoffren, det vill säga kvinnan och barnen, tillbaka till den manliga förövaren.

Detta är en del av mannens eftervåld mot kvinnan. Det är en typ av ekonomiskt våld som syftar till att fortsatt kunna kontrollera och skada kvinnans och barnens psykiska och fysiska mående. Där har den civilrättsliga lagstiftningen erbjudit våldsutövande män både redskap och arenor för att fortsätta våldet mot kvinnor och barn.

Herr talman! Det är snart tre år sedan som denna riksdag riktade ett enigt tillkännagivande till regeringen om en tidsgräns i bodelningsprocesser. Vi var eniga i civilutskottet: Lagen brister. När civilutskottet 2023 behandlade de familjerättsliga motionerna fanns det förslag om förbättrade bodelningsprocesser i fyra kommittémotioner. Det var förslag från oss i Socialdemokraterna samt från SD, Centern och Vänsterpartiet.

Det socialdemokratiska yrkandet var konkret och handlade om att införa en tidsgräns för när bodelningsförfarandet måste vara klart. Vid första beredningstillfället i mars 2023 yrkade samtliga dessa fyra partier bifall till sina respektive motioner, och MP yrkade på vårt socialdemokratiska förslag. Som framgår av de offentliga handlingarna innebär det att vi socialdemokrater inför den fortsatta beredningen hade utskottsmajoritet för vårt förslag om att införa en tidsgräns, herr talman.

Vid nästa möte blev vi därför väldigt glada när utskottet kunde nå en samskrivning mellan alla partier och därmed enighet. Vi blev också glada över att Moderaterna och Kristdemokraterna då bytte fot och ställde sig bakom vårt socialdemokratiska förslag. Tidigare hade Moderaterna och Kristdemokraterna nämligen varit emot ändringar i bodelningsreglerna. Jag välkomnar att Moderaterna och Kristdemokraterna bytte fot så att vi kunde få en enig riksdag bakom förslaget att ändra bodelningsreglerna.

Herr talman! Därmed kunde alltså ett enigt civilutskott gå fram med förslaget om att se över möjligheten att införa en bortre tidsgräns i bodelningsprocesser, och det blev ett tillkännagivande till regeringen. Men detta är snart tre år sedan. Vi har sedan dess noga följt vad som har skett – och vad som inte har skett.

Det tog tyvärr mycket lång tid innan regeringen följde riksdagens beslut. Trots att en helt enig riksdag riktade detta tillkännagivande till regeringen dröjde det till senhösten 2024, alltså ett och ett halvt år, innan regeringen ens tillsatte en utredning. Den utredningen skulle ha redovisats förra året, herr talman, men det har fortfarande inte skett.

I den regeringsskrivelse från oktober som vi i dag avhandlar, om Riksrevisionens rapport *Statens insatser mot ekonomiskt våld i nära relationer*, skriver regeringen om bodelningsprocesser och om att utredningen skulle ha redovisats senast den 15 december 2025. Det har inte skett. Det är anmärkningsvärt. Det

är också anmärkningsvärt att regeringen inte har meddelat en förlängd utredningstid.

I veckan presenterades dessutom regeringens propositionsförteckning, det vill säga listan över vilka förslag regeringen avser att gå fram med före valet. Där lyser förändrade bodelningsregler tyvärr med sin frånvaro.

Det är anmärkningsvärt att regeringen släpar fötterna efter sig i detta ärende där riksdagen är helt enig och där det är så viktigt att få till en lagändring. Kvinnor och barn lider av dagens lagstiftning; vi här i riksdagen har kommit överens om att det är så. Nu är det upp till regeringen att leverera.

Herr talman! Vi vill här erinra regeringen om vad konstitutionsutskottet återkommande har slagit fast, det vill säga vikten av att regeringen behandlar riksdagens tillkännagivanden skyndsamt. Vi utgår från att det sker en skyndsam återkoppling från justitieministern så att lagen snarast möjligt kan träda i kraft och våldsamma mäns användning av denna del av civilrätten, alltså bodelningsprocesserna, kan stoppas. Våldsutsatta kvinnor och barn ska få hjälp av lagen – inte motarbetas av den.

Vi socialdemokrater följer detta noga. Vi är inte främmande för att använda fler av riksdagens kontrollinstrument mot regeringen om det behövs. Det viktigaste är att vi får till en lagändring.

Herr talman! Jag vill också lyfta att frånvaron av formkrav för fullmakter används av våldsamma män för att utöva makt och kontroll – ekonomiskt våld – mot kvinnor. Vi har nåtts av uppgifter om hur fullmakter för bankärenden varken behöver innehålla datum eller vara bevitnade, vilket har förenklat och möjliggjort för våldsutövare att skuldsätta våldsutsatta kvinnor. Trots att fullmakter har innehållit felaktiga personnummer har de kunnat användas för att ta stora lån som kvinnan sedan står som ansvarig för och som ger stora problem framåt. Denna typ av ekonomiskt våld gör det än svårare att lämna en våldsam relation.

Herr talman! Lagstiftningen ställer krav på hur ett testamente ska utformas och tas fram för att det ska vara giltigt. Det är ologiskt att liknande formkrav inte ställs på fullmakter. Vi socialdemokrater har föreslagit att formkrav på fullmakter ska införas. Häromåret riktade riksdagen också ett tillkännagivande till regeringen om detta. Riksrevisionen lyfter i sin skrivelse fram detta tillkännagivande, men regeringens svar är otillräckligt. Regeringen drar fötterna efter sig även i denna fråga. Enligt Riksrevisionens granskning saknas perspektivet ekonomiskt våld genomgående i regeringens direktiv och propositioner inom området lån och krediter. Det är allvarligt, och här krävs bättring av regeringen.

Herr talman! Det är dags att regeringen verkställer och genomför riksdagens beslut och rappar på. En tidsgräns i bodelningsprocesser behöver införas, likaså formkrav på fullmakter. Riksrevisionens noggranna granskning visar detta. Om regeringen menar allvar med sina vackra ord om barns och kvinnors rättigheter är det dags nu. Annars är det bara ord, och de skyddar

varken barn eller kvinnor mot de våldsamma pappor och män som varje dag använder den civilrättsliga lagstiftningen för att utöva ekonomiskt våld. Lagar behöver ändras, och regeringen behöver följa de beslut som vi här i riksdagen har fattat.
(Applåder)

Anf. 51 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för anförandet.

Väldigt många av de problem som vi diskuterar här i dag skulle kunna undvikas om kvinnor lämnade relationer tidigare. För att kunna göra det är i många fall en egen ekonomi nyckeln.

Alla kvinnor vill arbeta – det har jag hört många gånger från den rödgröna oppositionen. Nej, alla kvinnor vill inte arbeta. Varför skulle de vilja det om de kommer hit till Sverige från länder där de har vuxit upp med värderingen att det är rätt att vara hemma? Det är till och med ett oerhört viktigt ansvar för kvinnan att vara hemma med barnen, anses det. Det är så man är en bra kvinna, och det är så man gör rätt. Det var ju det som även vi i Sverige trodde för 100 år sedan. Nej, det är inte så att alla kvinnor som kommer till Sverige vill arbeta.

Det finns två stora problem som oppositionen vägrar se när det handlar om att få ut utrikes födda kvinnor på arbetsmarknaden. Det ena är värderingar. Det andra är männen som tvingar kvinnorna kvar i hemmet – de är också en faktor. Nu vill regeringen äntligen råda bot på detta genom en jämställdhetsreform med aktivitetskrav och krav på sysselsättning. Det kommer att stärka kvinnor på arbetsmarknaden.

Återigen: Jag menar att det är en nedlåtande inställning av Socialdemokraterna att hela tiden etsa sig fast vid att alla kvinnor vill men inte kan. Utrikes födda kvinnor har all kapacitet om de får den push de behöver och det stöd de vill ha. Men om man vägrar se de här problemen, hur ska då situationen att utrikes födda kvinnor fortfarande är hemmafruar i Sverige kunna lösas?

Anf. 52 LAILA NARAGHI (S) replik:

Herr talman! Jag är jätteglad att ledamoten tog replik på mig.

De frågor du har ställt till mig och tidigare ledamöter har du fått väldigt fina svar på från mina kollegor i arbetsmarknadsutskottet. De frågor du lyfter rör verkligen arbetsmarknadsutskottets ansvarsområden. Du har redan fått svar från Socialdemokraterna och från andra delar av oppositionen.

Som jag redogjorde för sitter jag i civilutskottet, så jag vill passa på att lyfta fram några andra saker som du har sagt under debatten. Jag tar mig den friheten, för du har ju redan fått svar på de frågor du ställt. Det är bara att titta i protokollet.

Jag vill ställa en fråga till dig. Du sa i ett tidigare inlägg att det är viktigt att förövarna läses in för att man ska komma till rätta med det ekonomiska våldet. Jag uppfattade det som att det var så du sa. Jag ser att ledamoten nickar. Det är bra att det tas till protokollet.

Man kan ha en diskussion om inläsningen. Då vill jag gärna upplysa ledamoten, herr talman, om att det ekonomiska våldet kan fortsätta långt efter att en föröware blivit inläst. Det är nämligen så civilrätten är utformad. De här våldsutövande männen har så kallade rättigheter att fortsätta bedriva process. Många gånger kan de fortsätta plåga kvinnan även om de är inlästa. Därför behöver vi göra förändringar kring just ekonomiskt våld – något som ledamoten återkommande i den här debatten har försökt rikta fokus bort från. I den här skrivelsen framgår det tydligt att regeringen gör för lite. Jag vill bara i all ödmjukhet informera ledamoten om att det ekonomiska våldet kan fortsätta även om de blir inlästa. Därför behöver civilrätten ändras.

Sedan vill jag också informera om att den tidigare S-ledda regeringen jobbade stenhårt med så kallad genderintegrering gentemot en lång rad myndigheter. Som min kollega Sofia Amløh var inne på var syftet att styra de myndigheterna mot arbete med ekonomiskt våld. Det gällde Skatteverket, Kronofogden och många fler. Det går att jobba med det här om vi krokar arm – som vi gör i civilutskottet.

(Applåder)

Anf. 53 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får påminna ledamoten om att vi inte använder ”du” som tilltal i kammaren. Jag hann räkna till nio ”du”. Det är något av ett rekord, tror jag.

Anf. 54 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr talman! Detta är en debatt i arbetsmarknadsutskottet, så ledamoten får kanske räkna med att få frågor som rör just det området.

Nej, jag har faktiskt inte alls fått svar. Jag undrar fortfarande hur kvinnors ekonomiska egenmakt ska kunna stärkas om de är kvar innanför hemmets fyra väggar. Socialdemokraterna vägrar se problemet och hävdar fortfarande med envishet och stor naivitet att alla kvinnor vill arbeta. Nej, det är inte så att alla kvinnor vill arbeta. Men de som inte vill det är inte på något vis dåliga kvinnor för det. De har bara andra värderingar med sig. Vi behöver stötta dem med alla medel vi har för att de ska få samma del av den jämställdhet som vi har i Sverige. Allt annat är en nedlåtande kvinnosyn, och jag hävdar med bestämdhet att det är det jag ser från oppositionens sida.

Att ekonomiskt våld kan pågå även innanför låsta bommar är jag absolut väl medveten om. Regeringen gör också ett stort arbete för att motverka detta. Det är en av de delar som just nu utreds. Det är också det som det stora myndighetsarbetet handlar om. Det är sju myndigheter som har ett gemensamt uppdrag och ska samverka med två ytterligare myndigheter. Det handlar bland annat om att se över myndigheternas rutiner och system, så att de inte ska kunna utnyttjas av våldsutövare. Så länge den möjligheten finns är det, som ledamoten konstaterar, möjligt att fortsätta utöva våldet, i alla fall i ganska stor utsträckning. Jag vill hävda att de lagskärpningar som regeringen nu genomför kommer att stärka skyddet på ett mycket omfattande sätt

för de utsatta kvinnorna även när det gäller ekonomiskt eftervård.
(Applåder)

Anf. 55 LAILA NARAGHI (S) replik:

Herr talman! Det allra viktigaste för oss socialdemokrater är att alla människor har lika mycket värde.

Sedan är det jobben som gäller. Jobben, jobben, jobben! Alla människor som kan jobba ska jobba. Det är det vi socialdemokrater kämpar för. Vi har en historiskt hög arbetslöshet under nuvarande regering. Det faller tillbaka på ledamoten och hennes regeringsunderlag att hantera det här.

Jag är väl medveten om att det här är arbetsmarknadsutskottets debatt. Men det är viktigt att upplysa dem som lyssnar på den här debatten och är intresserade av jämställdhetsfrågor om att de frågorna när de diskuteras som sådana sorterar under arbetsmarknadsutskottet här i riksdagen. Därför är det inte ovanligt att vi ledamöter som sitter i andra utskott och jobbar sektorsövergripande med jämställdhetsfrågor – några partier jobbar så – deltar i arbetsmarknadsutskottets debatter, särskilt när de spänner över många områden.

Just det ekonomiska våldet är en sådan fråga. Vi hade Riksrevisionen på besök i vårt utskott. Vi socialdemokrater begärde att Riksrevisionen skulle bjudas in, och de hade en bra dragning hos oss. Men debatten hamnar i arbetsmarknadsutskottet.

Herr talman! Jag vill också erinra ledamoten om att hon talar med en kvinna som är född i ett annat land, nämligen i Iran, där massprotester nu pågår och där jämställdhetsfrågorna är grundläggande. Jag kommer för evigt att vara tacksam för att min mamma tog mig och min syster hit till Sverige, så att jag fick växa upp här.

Jag är väl medveten om vad kvinnoförtryck innebär. Jag är också väl medveten om den styrka och den vilja som finns hos alla människor och hos alla kvinnor att få vara fria. Men för att de ska få vara fria behöver samhället finnas där och inte rycka undan mattan, inte försvåra, inte peka finger rasistiskt och inte alliera sig med rasister. Det handlar om att se till att alla människor får vara precis de människor de är.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 8.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.30 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SfU13 Pensioner

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU14 Socialavgifter

Punkt 1 (Socialavgifter)

1. utskottet

2. res. 1 (MP)

Votering:

278 för utskottet

17 för res. 1

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 61 SD, 59 M, 19 C, 17 V, 17 KD, 12 L, 3 -

För res. 1: 1 C, 16 MP

Frånvarande: 16 S, 10 SD, 9 M, 4 C, 5 V, 2 KD, 2 MP, 4 L, 2 -

Arber Gashi (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Niels Paarup-Petersen (C) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 2 (Undantag från avgiftsskyldighet)

1. utskottet

2. res. 2 (V, C, MP)

Votering:

242 för utskottet

54 för res. 2

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 61 SD, 59 M, 17 KD, 12 L, 2 -

För res. 2: 20 C, 17 V, 16 MP, 1 -

Frånvarande: 15 S, 10 SD, 9 M, 4 C, 5 V, 2 KD, 2 MP, 4 L, 2 -

FiU17 Straffansvar för olovlig finansiell verksamhet

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU2 Förenklad hantering av skattefritt bränsle och vissa andra punktskattefrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU5 Riksrevisionens rapport om statens insatser mot ekonomiskt våld i nära relationer

Punkt 3 (Ekonomiskt våld i lagstiftningen)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

214 för utskottet

62 för res. 4

20 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 59 M, 17 V, 17 KD, 16 MP,
12 L, 2 -
För res. 4: 61 SD, 1 -
Avstod: 20 C
Frånvarande: 15 S, 10 SD, 9 M, 4 C, 5 V, 2 KD,
2 MP, 4 L, 2 -

Punkt 4 (Styrning och myndigheternas arbete mot ekonomiskt våld)

1. utskottet
2. res. 7 (C)
Votering:
214 för utskottet
20 för res. 7
62 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 59 M, 17 V, 17 KD, 16 MP,
12 L, 2 -
För res. 7: 20 C
Avstod: 61 SD, 1 -
Frånvarande: 15 S, 10 SD, 9 M, 4 C, 5 V, 2 KD,
2 MP, 4 L, 2 -

Punkt 5 (Ytterligare åtgärder mot ekonomiskt våld)

1. utskottet
2. res. 8 (S)
3. res. 9 (V)
4. res. 10 (MP)
Förberedande votering 1:
19 för res. 9
16 för res. 10
261 avstod
53 frånvarande

Kammaren biträdde res. 9.

Elin Nilsson (L) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Förberedande votering 2:

92 för res. 8
18 för res. 9
185 avstod
54 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Jan Ericson (M) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Huvudvotering:

169 för utskottet
92 för res. 8
34 avstod
54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 59 M, 20 C, 17 KD, 11 L, 1 -
För res. 8: 91 S, 1 -
Avstod: 17 V, 16 MP, 1 -
Frånvarande: 15 S, 10 SD, 9 M, 4 C, 5 V, 2 KD,
2 MP, 5 L, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.07 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00, då partiledardebatten skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

Välkomsthälsning

Anf. 56 TALMANNEN:

Klockan är 18 och kammarens sammanträde har återupptagits. Det har blivit dags för partiledardebatt.

Det är, som bekant, första gången som en partiledardebatt i riksdagen äger rum kvällstid. Tanken väcktes ursprungligen av min företrädare Urban Ahlin och togs sedan vidare av mig. Efter diskussioner mellan mig, de vice talmännen och gruppledarna blev resultatet att valårets första partiledardebatt ska genomföras klockan 18 i stället för på förmiddagen.

Syftet är förstås att ge fler väljare möjlighet att ta del av partiledarnas argument eftersom vi tror att fler har möjlighet att följa debatten på kvällstid än på dagtid. Jag vill därför hälsa alla tittare och lyssnare välkomna, oavsett om ni följer debatten på riksdagens webbplats, i SVT eller i Sveriges Radio. Även ni som sitter här på åhörarläktaren, inklusive företrädare för den diplomatiska kåren, är förstås mycket välkomna till Sveriges riksdag.

Riksdagens partiledardebatter skiljer sig mot andra partiledardebatter, bland annat genom att partiledarna får tala om vilka ämnen de vill och att det finns en talarlista och förutbestämda talartider, så de behöver inte kämpa för att få ordet.

§ 9 Partiledardebatt

Anf. 57 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):
(Applåder)

Herr talman! Allra först vill jag säga att vi befinner oss i en turbulent tid. Sverige och Europa står inför väldigt stora utmaningar både i öst och i väst. Sveriges säkerhet och svenska nationella intressen är regeringens allra främsta prioritet. Därför rustar vi kraftigt upp vår egen försvarsmakt, och vi bygger ut vår försvarsindustri. Därför anländer nu i dag några officerare från den svenska försvarsmakten, på Danmarks förfrågan, till Grönland. De ingår i en grupp från flera allierade länder som ska förbereda den danska övningen Operation Arctic Endurance. Att stå upp för och samarbeta tätt med våra närmaste grannar och viktigaste allierade är en absolut prioritering för den svenska regeringen.

(Applåder)

Herr talman! Med detta sagt vill jag i dag tala om ett av våra egna största samhällsproblem, nämligen mäns våld mot kvinnor. De förfärliga mordena på två kvinnor i Boden och i Rönninge har berört hela vårt land djupt. Alla kan vi föreställa oss den förlamande skräcken och den utsägliga sorgen.

Många regeringar har pratat mycket om vikten av att stoppa mäns våld mot kvinnor. Trots det har sekretesshindren varit för många, straffen för låga och rekryteringen alldeles för stor av nya våldsverkare – för att skydden för kvinnorna har varit för svaga.

Vi gör nu det som borde ha gjorts för länge sedan, för att kvinnor ska våga vara ute, inte känna sig rädda och vara begränsade. Det handlar ytterst om rättvisa.

Nu genomför vi ett perspektivskifte från ett gammalt fokus på gärningsmannen till ett nytt fokus på brottsoffer och samhällsskydd. Därför skärpte vi den 1 januari reglerna för villkorlig frigivning från fängelsestraff. Därför inför vi nu ett helt nytt straff – säkerhetsförvaring – så att pedofiler, serievåldtäktsmän och män som mördar kvinnor kan låsas in på obestämd tid.

(Applåder)

De lagar som nu träder i kraft har vi jobbat med i flera år. Nu tar vi nästa steg genom en nollvision, och jag kommer personligen att leda ett särskilt ministerråd för kvinnofrid. I morgon fattar regeringen beslut om att upprepade grova våldtäkter ska kunna leda till livstids fängelse, även när livstid inte finns i straffskalan för det enskilda brottet.

Vi gör allt detta för att inga fler kvinnor ska mördas. Det handlar om våld i nära relation, överfallsvåld, hedersvåld och rena vansinnesdåd. Så får vi kraft i förändringen för kvinnofrid i Sverige.

(Applåder)

Herr talman! Det dödliga gängvåldet har halverats sedan vi tillträdde. Antalet efterlysta grova brottslingar som grips utomlands har tvärtom fördubblats. Många fler grova brott klaras upp, och antalet poliser är fler än någonsin. Vi har inlett en historisk offensiv mot gängbrottsligheten med hårdare straff, bättre verktyg för polisen och stärkt förebyggande arbete. Mycket återstår, men vi är på väg att besegra den organiserade brottsligheten.

Herr talman! Sverige pressades länge hårt av den höga inflationen som den socialdemokratiska regeringen lämnade efter sig. Bara matpriserna steg med 18 procent 2022. Det har varit mycket tuffa år. Regeringen orkade föra en stram ekonomisk politik för att få ned inflationen, och nu ser vi resultaten. Det ljusnar i Sverige.

Svenska företag börjar satsa igen. Exporten ökar. Vi tar inte ut några segrar i förskott, men det är tydligt att fler och fler vågar tro på framtiden igen. Sverige beräknas i år ha Europas sjätte högsta tillväxt. Vi har gått från botten till toppen i tillväxtligan sedan vi tog över ansvaret. Ska vi samtidigt ha råd med viktiga investeringar i polis och försvar, rättsväsen och den gröna omställningen är en växande ekonomi absolut nödvändig. Regeringen driver därför en ekonomisk

politik för hårt arbetande människor. Vi sänker nu skatten på arbete, på pension, på sparande och på el. Förskoleavgiften sänks och bostadsbidraget stärks. Allra störst förbättring får ensamstående föräldrar med låg lön. Det är också rättvist.

Om åtta månader ställs svenska folket inför ett vägval. Ska vi fortsätta på den inslagna vägen, eller ska Sverige vända tillbaka?

Herr talman! På min sida i politiken har vi både viljan och den bevisade förmågan att enas för att lösa stora problem. Vi har visat att vi får saker gjorda i svensk politik. Nu lägger Strängnäsöverenskommelsen grunden för vårt fortsatta samarbete. På vänstersidan vill de höja bidragen, höja skatterna och öka invandringen igen. Men det är receptet för mer av precis de problem som vi nu jobbar så hårt för att lösa.

Valet handlar ytterst om rättvisa. Ska Sverige vara ett land där ansträngning lönar sig och där brott straffar sig, eller ska Sverige göra en kraftig vänstersväng som tar oss tillbaka till precis de problem vi hade? Min sida av politiken, herr talman, söker nytt förtroende för en ökad trygghet, för en växande ekonomi, för ett land som präglas av tro på framtiden och tro på oss själva och vår egen förmåga att ta vårt eget öde i egna händer, för ett land som vi med stolthet kan lämna efter oss till kommande generationer.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ludvig Ceimertz, Gustaf Göthberg, Ann-Charlotte Hammar Johnsson, David Josefsson, Mattias Karlsson i Luleå, Joanna Lewerentz, Marie Nicholson, Thomas Ragnarsson, Johanna Rantsi, Magnus Resare, Jesper Skalberg Karlsson, Maria Stockhaus, Helena Storckenfeldt, John Widgren och Viktor Wärnick (alla M).

Anf. 58 MAGDALENA ANDERSSON (S):

(Applåder)

Herr talman! Världen som vi känner den omdanas just nu mitt framför våra ögon. Den ordning som byggdes upp ur ruinen av andra världskriget med internationella domstolar, internationell rätt, internationella organisationer som FN, EU och Nato, den ordning som gjorde fiender till vänner och som lyfte miljontals människor ur fattigdom skakar nu i grunden. Världen av i går finns inte längre. Den kommer inte tillbaka.

Vi kan konstatera att nostalgi inte är en strategi, utan vi måste nu agera. Först och främst ska vi stå upp för våra grundläggande principer. Därför ska Sverige vara en stark och klar röst när folkrätten bryts, oavsett om det är i Ukraina, i Gaza eller i Venezuela. Vi ska höja rösten när demonstranter mördas i Iran. Och när USA gör maktdans på Grönland ska varenda människa i Danmark och Grönland veta att hela Sverige och svenska folket står på deras sida.

(Applåder)

Vi ska resa skyddsvallar runt vårt land, rusta vårt militära och civila försvar, fördjupa samarbetet med de andra länderna i Norden och runt Östersjön och bygga en bastion i vår del av världen. Vi har

förutsättningarna. Vi är över 500 miljoner invånare i Europa. Vår ekonomi är många gånger större än exempelvis den ryska. Vi har en toppmodern försvarsindustri och en stark försvarsvilja. Vi ska tillsammans med andra göra det som krävs, och vi i Sverige ska göra vår del.

Vi väljer inte den tid vi lever i, men vi väljer hur vi möter den. I en tid som är mörk och orolig måste politiken koncentrera sig på det som är allra viktigast: att bygga ett starkt Sverige igen, ett tryggt hem. Därför ska vi stärka vårt försvar och hela samhällets motståndskraft, men det förutsätter att vi bygger hela Sverige starkt.

Under de senaste decennierna har de ekonomiska klyftorna ökat i vårt land. Det har eldats på av en ekonomisk politik som sänkt skatten för de allra rikaste. Bara de senaste åren har Jimmie Åkesson och Ulf Kristersson belönat sig själva med en skattesänkning på 6 000 kronor varje månad. Samtidigt funderar vanliga familjer just nu på hur de ska klara av ekonomin fram till löning.

Det här parat med att Tidöpartierna saknar en idé om vad vi ska leva av i Sverige och saknar en tillväxtagenda har lett till katastrofala resultat. Vi har massarbetslöshet med 100 000 fler arbetslösa, rekord i antalet konkurser, underskott i statskassan på 363 miljarder, en över 500-procentig ökning av antalet barn under 15 år som är involverade i mordärenden och stökiga klassrum. Samtidigt har vi de längsta vårdköer som någonsin har uppmätts.

Så ser det ut trots att svenska folket i flera år har bitit ihop och ställt upp för sitt land. Under pandemin gick vanligt folk med risk för liv och hälsa till jobbet och var måttfulla i kraven på löneökningar för att rädda svenska företag. Och under inflationskrisen avstod vanligt folk med vanliga löner återigen från att driva hårda lönekrav för att inte elda på en pris- och lönespiral. De har gjort uppoffringar, tagit ansvar och ställt upp för Sverige. Därför är mitt besked glasklart. Nu är det dags att Sverige ställer upp för dem. Nu är det vanligt folks tur.

(Applåder)

Herr talman! Vårt land behöver en ny riktning som ser till att fler får ett jobb och att de som har ett jobb får högre lön när tillväxten ökar, som stöttar vanliga familjer med avskaffad karens, högre pensioner och höjda barnbidrag och som ser till att vardagen fungerar och att vårdcentralernas väntetider blir kortare. Det behövs en riktning som på allvar gör upp med kaoset i skolan, som ser till att det blir ordning i klassrummet och som kanske ser till att våra skattepengar stannar i skolan och inte flyr iväg till välfärdskapitalister.

Det är en politik som lyfter utsatta områden, som skoningslöst trampar ut den kriminalitet som hotar svenska folkets trygghet, oavsett om det handlar om kriminella gäng eller det fruktansvärda våldet mot kvinnor. Ingen kvinna ska behöva se sig om över axeln när hon går hem efter jobbet. Man ska vara trygg på gatan och i hemmet.

När jag säger att det är vanligt folks tur vill jag att det ska märkas i vardagen och i plånboken. För svenska folket förtjänar en politik som sätter dem i främsta rummet.

(Applåder)

Herr talman! Ytterst handlar detta vägval om vilket land vi ska vara och om vilka vi är. Om åtta månader ligger valet i svenska folkets händer. Jag söker mandat för en ny riktning. Jag vill att Sverige ska bli mer som Sverige, det land som vi älskar så mycket och som blev Sverige för att vi ställde upp för varandra, för grannskapet och för landet. Vi tränade fotbollslaget, tog nattpass, utbildade oss, blev klassföräldrar och hjälpte till på städdagen. Vi forskade och byggde. Vi gjorde värnplikt.

Vi blev inte ett fantastiskt land för att vi eldade på motsättningar eller använde rädslan och lögnen som verktyg. Det var inte för att vi gav mest till dem som redan hade mest. Sverige blev Sverige för att vi lyfte varandra. Det vill jag att vi ska göra igen – tillsammans. Det är det jag söker mandat för.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gustaf Lantz, Malin Larsson, Leif Nysmed och Anna-Caren Säterberg (alla S).

Anf. 59 JIMMIE ÅKESSON (SD):

(Applåder)

Herr talman! Jag tackar för de spontana applådererna.

Så här är det: För lite drygt tusen år sedan upptäckte vikingar en obedd ö långt uppe i norr, väster om Island. En av de första och förmodligen också mest kända vikingar som bosatte sig där, Erik Röde, gav ön namnet Grönland. Erik Rödes son, Leif Eriksson, kom för övrigt sedan att upptäcka ytterligare en stor landmassa som tidigare hade varit okänd för oss europeer, nämligen Nordamerika. Men det är en annan historia. Först några hundra år efter nordbornas kolonisering av Grönland valde inuitiska jägare och fiskare att bosätta sig där. Nordbor är således upptäckare av och ursprungsbefolkning på Grönland.

Det har hänt mycket på tusen år, herr talman, men Grönland är en del av Europa. Grönland är en del av Norden och i högsta grad en del av Danmark. Jag vill ha det sagt givet vad som just nu sker i vår omvärld.

Det finns också mycket att säga om den dramatiska utvecklingen i Iran. För stunden tänker jag hålla mig till några få ord. Må den islamistiska regimen som förtrycker sitt folk sedan över 40 år tillbaka falla! Må den falla snarast, och må den falla för evigt! Framför allt må blodbadet upphöra, och må de ansvariga dömas hårt! Men också: Må omvärlden lära sin läxa! Islamism är ingenting att dalta med. Islamism måste kvävas i sin linda varhelst i världen den visar sig, i Teheran såväl som i Rosengård, i Kabul såväl som i Gottsunda.

Herr talman! Med små, bestämda steg rör sig Sverige, kan vi konstatera, i en positiv riktning. Sverige är

i dag jämfört med för några år sedan, före det senaste valet, ett åtminstone något bättre land att leva i för hårt arbetande svenskar. Du blir inte längre närmast ruinerad när du tankar bilen. Du får mer över i plånboken när du jobbar. Om några månader halverar vi skatten på mat. Många har nu dessutom möjlighet att göra det där besöket hos tandläkaren som de tidigare inte hade råd med. Det är med andra ord en bra politik som leder till bra saker och ger människor lite mer frihet i vardagen.

Vi har sett till att fler farliga människor sitter i fängelse och att de gör det under längre tid. Vi har tagit itu med straffrabatter och gjort upp med den vida omtalade saft-och-bulle-mentaliteten. Detta har vi gjort samtidigt som vi har markerat att det är offret och inte brottslingen som ska stå i första rummet. Det är med andra ord, herr talman, en bra politik som leder till bra saker och som ökar tryggheten.

Vi styr mot en mer kravbaserad integration. Vi uppvärderar det privilegium det är att inneha ett svenskt medborgarskap. Vi stärker gradvis vår gemenskap och vår sammanhållning i Sverige. Det är med andra ord, herr talman, en bra politik som leder till bra saker och som gör att Sverige blir lite mer svenskt för varje dag som går.

Detta är något som åtminstone jag är väldigt stolt över – stolt men såklart inte nöjd, för vi är inte i närheten av att vara klara. Det är ett faktum att vi fortfarande har farliga människor som går lösa på gator och torg och att det så kallade skuggsamhället och parallella samhällsstrukturer fortfarande är en realitet som en följd av decenniers ansvarslösa invandringspolitik. Det är ett faktum att den organiserade brottsligheten fortfarande skördar offer och äter sig in i samhällskroppen.

Men, herr talman, om några månader är det val, och då står svenska folket inför ett vägval. Ska vi fortsätta i den riktning som vi nu har påbörjat, eller ska vi backa tiden och gå tillbaka till det som gjorde vårt land så sårbart? Det är upp till svenska folket att avgöra det, herr talman.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jonas Andersson, Pontus Andersson Garpvall, Tobias Andersson, Clara Aranda, Mats Arkhem, Bo Broman, Chris Dahlqvist, Staffan Eklöf, Matheus Enholm, Mattias Eriksson Falk, Yasmine Eriksson, Mikael Eskilander, Rashid Farivar, Runar Filper, Josef Fransson, Nima Gholam Ali Pour, Rasmus Giertz, Sara Gille, Roger Hedlund, Erik Hellsborn, Patrik Jönsson, Fredrik Lindahl, Linda Lindberg, Christian Lindefjärd, Angelica Lundberg, Adam Marttinen, Thomas Morell, Eric Palmqvist, David Perez, Daniel Persson, Charlotte Quensel, Patrick Reslow, Michael Rubbestad, Jessica Stegrud, Robert Stenkvist, Jimmy Ståhl, Johnny Svedin, Per Söderlund, Victoria Tiblom, Martin Westmont, Eric Westroth och Leonid Yurkovskiy (alla SD).

Anf. 60 NOOSHI DADGOSTAR (V):

(Applåder)

Herr talman! Först några ord om det som händer i Iran. Den iranska regimen har under decennier gjort sig skyldig till grova brott mot mänskliga rättigheter genom fängslanden, tortyr och brutalt våld mot sin egen befolkning. Vi får nu rapporter om att regimen kan ha mördat 12 000 personer vars enda krav var frihet – någons barn, någons älskade.

Regeringen och EU måste agera. Mördandet på Irans gator måste stoppas, revolutionsgardet terrorstämplas och de politiska fångarna släppas. Regimen måste falla.

(Applåder)

Nu har vi nått mandatperiodens slut. Det är dags att göra bokslut. Moderaterna bad oss att bita ihop, och SD bad oss att gå och handla billigare om det inte passade med höga matpriser.

Några i Sverige har fått det fantastiskt mycket bättre under dessa år. Kristersson och Åkesson har sänkt skatten med 70 000 kronor per år för sig själva och alla andra med lika höga löner. Men alla andra har fått betala priset för det.

Matjättarna höjde priserna, vinsterna skenade och många familjer gick på knäna, men inget gjordes. Hyresvärdarna höjde hyror och bankerna höjde räntor, men inget gjordes. I stället höjdes avgifterna för att ta ut medicin. I stället höjdes pensionsåldern, och CSN-lånet har blivit dyrare. Nedskärningar i vården har gett oss ännu längre vårdköer och lett till ångest, stress och oro för den som får en allvarlig sjukdom.

Det är inte så det ska vara. När man bygger så stora klyftor mellan människor blir det också svårare att lösa stora samhällsproblem tillsammans – att bygga bort klimathotet, bekämpa arbetslösheten och få kontroll över kriminaliteten. Detta är ett Sverige vi inte känner igen oss i. Det är sannerligen inte det Sverige jag växte upp i.

Miljardärerna har blivit rekordmånga i Sverige, liksom de som lever i fattigdom. Och tro mig – det finns ett samband. Vi blev lovade att om miljardärerna bara blev rikare skulle jobben komma. Det var 25 år sedan, och de har fortfarande inte kommit.

Nu är det dags att ta tillbaka pengarna och skapa riktiga jobb som får tågen att gå och välfärden, skolan, vården och omsorgen att fungera. Därför föreslår vi en miljardärsskatt.

(Applåder)

I dag äger fem personer lika mycket som fem miljoner svenskar. Medan patienter dör i vårdköer köper andra jetplan och lyxbåtar. Det är som att spola tillbaka mänsklighetens utveckling med 100 år.

I år är det valår. I år ska vi få en ny regering och en ny inriktning för Sverige. Vi behöver återupprätta det svenska folkhemmet. Det ska inte finnas styvbarn eller kelgrisar. Ingen ska längre i privata syften kunna ta skattepengar från våra barn, de sjuka och de äldre. Våra skattepengar ska användas för det gemensamma bästa.

Det måste bli billigare att bo och att leva. Räkningarna måste ned. Mat, boende, fritidsaktiviteter för barnen, tandvård – kostnaderna ska kapas. Det är vårt löfte.

Alla ska ha ett jobb att gå till. I dag har vi massarbetslöshet i Sverige. En ny regering kommer att satsa på Sverige och bygga ut Sverige. Stora investeringar behöver göras, och det kommer att skapa jobb och tillväxt.

Vi ska gå hårt åt arbetslivskriminalitet, skattebrott, knarkhandel och bedrägerier. Barnen ska skyddas och rekryterarna straffas hårt. Vi ska ta tillbaka kontrollen över vår järnväg, vår elproduktion och vår skola. De som har mycket kan bidra med mer för att trygga vår beredskap, bidra till att cancersjuka får den bästa tänkbara behandlingen i tid och bygga en mur mot den råa fattigdom som återigen visar sitt fula tryne i vårt land.

Framtiden är ljus om vi bygger den tillsammans. Kanske är det din tur att ställa dig upp i dag; du kan skapa förändring. Tala med din familj, dina grannar och dina kollegor för ett Sverige som håller ihop! (Applåder)

I detta anförande instämde Andrea Andersson Tay, Samuel Gonzalez Westling, Isabell Mixter, Håkan Svenneling, Ilona Szatmári Waldau och Jessica Wetterling (alla V).

Anf. 61 ELISABETH THAND
RINGQVIST (C):
(Applåder)

Herr talman! Det stormar i Tidöregeringens Sverige. Under julhelgen drabbades landet av flera kraftiga stormar. Fyra människor miste livet, och tiotusentals hushåll blev utan el i dagar, ibland veckor. Människor satt – några sitter fortfarande – i kyla och mörker. Skadorna på gårdar och skogar kommer att ta år att reparera.

Ändå gick det ganska obemärkt förbi. Det skrevs om trafik- och passagerarkaos. Men människors säkerhet och försörjning hamnade i skymundan samtidigt som debatten på ledarsidor handlade om snöröjningen i Stockholms innerstad. Det säger något om perspektivet i svensk debatt.

Skillnaden mellan att vänta på plogbilen och att sakna el, värme och möjlighet att ringa 112 är skillnaden mellan irritation och otrygghet. En sak blir tydlig: Om hela Sverige ska fungera kan landet inte styras från innerstaden.

Herr talman! I Tidöregeringens lite kylslagna Sverige ska mer makt flyttas till huvudstaden och Regeringskansliet. Jag förstår frestelsen. Det låter så enkelt. En fjärdedel av servicekontoren på landsbygden har lagts ned. Den lokala självbestämmanderätten ska minska, och all vård och skola ska centraliseras.

Men det är inte brist på statlig styrning som gör att man får vänta på en läkare. Det är inte avsaknaden av detaljerade direktiv som gör att elever lämnar skolan utan godkända betyg. Problemet är inte för lite

centralisering. Problemet är för lite tillit till människor, till lokalsamhällen och till företag.

I Centerpartiets Sverige går vi i motsatt riktning. Vi bygger styrka underifrån. Vi ger tillbaka makt och pengar till lokalsamhällen. Vi lyssnar och försöker förstå hur förskola, skola och vårdcentral kan drivas lokalt.

Vi vet att utan landsbygden stannar Sverige. Men för att Sverige ska fungera krävs mer än fungerande system. Det krävs framtidstro. Och framtidstro börjar med jobb.

(Applåder)

Det blåser även kalla vindar på den svenska arbetsmarknaden. En halv miljon människor är arbetslösa. Bakom varje siffra finns en människa som väntar på att livet ska börja eller fortsätta. För det är inte bara personer som har bristande kunskaper i svenska som står utan jobb. Det är också nybakade akademiker och erfarna chefer i medelåldern.

Att gå från arbetslöshet till jobb förändrar precis allt för individen, för familjen och för samhället. Om vi bara kunde nå halva EU-snittet i arbetslöshet skulle statskassan ha ungefär 45 miljarder mer. Det motsvarar 55 000 sjuksköterskor eller lärare.

Majoriteten av alla nya jobb skapas i små och växande företag. Det är där unga får sina första jobb och långtidsarbetslösa får en ny chans. Men då måste politiken också göra sitt: sänka kostnaderna, minska krånglet och se till att företagen hittar rätt kompetens.

Herr talman! Jobben måste bli fler samtidigt som utsläppen går ned. Det finns ingen motsättning. Det är ganska många som säger att klimatet är dåligt för företagen och att ambitioner skulle bromsa tillväxt. Vi menar tvärtom.

Det verkliga hotet mot svensk konkurrenskraft är brist på visioner och brist på ambitioner. Är det någonting den här regeringen saknar är det klimatambitioner.

När vi gemensamt arbetar med ett tydligt mål, då händer någonting. Då frigörs innovationskraft. Då nästan överraskar vi oss själva med vad ett litet land kan åstadkomma när briljanta entreprenörer, stark industri och världsledande teknik drar åt samma håll.

Herr talman! När stormarna viner över vårt land påminner det oss om att Sverige måste fungera överallt och alltid. Det är inte ödet som avgör vår framtid utan våra val.

Vi i Centerpartiet väljer framtidstro. Våra vallöften är tydliga: Jobben ska bli fler, utsläppen ska ned och hela Sverige ska fungera.

(Applåder)

I detta anförande instämde Alireza Akhondi, Madeleine Atlas, Christofer Bergenblock, Daniel Bäckström, Martina Johansson, Mikael Larsson, Stina Larsson, Helena Lindahl, Rickard Nordin, Niels Paarup-Petersen, Anne-Li Sjölund, Helena Vilhelmsson och Anders Ådahl (alla C).

Anf. 62 EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Nu reser sig Sverige. Under den här mandatperioden har vi gjort upp med politiska ideal som tillåtit att lamslå vårt land.

Alltför länge har svenska folket matats med åsikten att Sverige måste ha världens högsta skattetryck för att ha en bra välfärd. Men ändå har vi tvingats leva med rekordlånga vårdköer. Vi har fått en övertro på byråkrati i ett land där födande kvinnor inte har kunnat vara helt säkra på om det finns en barnmorska tillgänglig för att ta hand om dem.

Vi har från rödgrönt håll fått höra att vi måste spåka oss själva för att nå klimatmålen. Från den här kammaren har föräldrar skuldbelagts för att de tar bilen för att skjutsa sina barn. Hederliga bönders arbete har stämpats som miljöfarlig verksamhet och vanliga svenskers ekonomi har pressats i botten med höga bränslepriser. Men nu, sakta men säkert, reser sig Sverige.

Bensinpriset är nu det lägsta sedan 2021. Vändningen kom trots att det då ansågs omöjligt.

Nu konstaterar Konjunkturinstitutet att stämningen i svensk ekonomi är bättre än normalt för första gången på länge. En vanlig familj får 5 000 kronor mer i plånboken varje månad jämfört med 2022 – det är leverans. (Applåder)

Till och med från LO-borgen meddelar fackförbundens ekonomer att återhämtningen i Sveriges ekonomi faktiskt är här.

Och vet ni: Vi ser ett trendbrott i vården. Vårdköerna kortas. Vi har nu 25 procent färre som väntar olagligt länge på specialiserad vård jämfört med när de rödgröna styrde.

På område efter område reser sig Sverige. Ett Sverige som står starkt kan också stå upp stadigt för både Danmarks och Grönlands rätt. Vi står stadigt upp i kampen för frihet, mot diktaturen i Iran. (Applåder)

Vårt land har rest sig förr genom historien. När Sverige gick från att vara ett av Europas fattigaste länder till att bli ett av världens rikaste länder var det faktiskt många politiska reformer som banade vägen. Det visar att politiken kan vara antingen en hämsko eller en katalysator.

När de rödgröna partierna styrde vårt land var de duktiga på att lägga byråkratiska pålagor på våra entreprenörer. Nu bekämpar vi byråkratin. Se det konkreta exemplet med kvittona. Tidigare behövde företagare spara sina papperskvitton i tre år, även om de fanns digitalt.

Jag vet inte om det är meningen att jag ska dansa till den här bakgrundsmusiken samtidigt.

Men vi tog alltså bort utgifter motsvarande 3,9 miljarder för svenska företag. Det är värt en liten antibyråkratidans – cringe så det förslår. (Applåder)

Nu slipper man onödig administration och obefogade kostnader. Med en minskad regelbörda får svenska entreprenörer mer tid att utveckla sin verksamhet. Det är viktigt på riktigt, för lilla men fantasiska Sverige är nämligen på andra plats i hela världen

vad gäller innovation. Vi är en rymdnation. Vi bygger både ubåtar och stridsflygplan. Samtidigt gör vi faktiskt hela världen både lite snyggare och lite roligare med företag som H&M, Fjällräven, Spotify, Ikea och Minecraft.

Herr talman! Det var en styv övergång. Vårt land har smarta ingenjörer och drivna entreprenörer. Sverige har enorma mineralfyndigheter och världsledande industrier, men inget av allt detta kan tas för givet.

Vi vill därför som kristdemokrater se en Bygg Sverige starkt-strategi. Vi har presenterat konkreta förslag på hur Sverige kan resa sig som tillväxtnation, hur staten kan ordna de stora problem som finns med gamla vägar och järnvägar och hur vi ska få ett än mer stabilt energisystem.

Trots att bara 3 procent av all mark i Sverige används för hus, vägar och industrier blir det ändå väldigt mycket röda stoppljus från olika myndigheter på plats efter plats. I dag kan en enskild liten fågel eller planta sätta stopp för allt. Så får det inte vara. Staten måste göra det möjligt att komma vidare i utvecklingen, och staten ska kroka arm med kommuner för att ta riskdelning.

Bygg Sverige starkt-strategin skapar förutsättningar för ett Sverige som kan se en ljusare morgondag. Våra fyra samarbetspartier har börjat vändningen för Sverige, men vi har bara börjat. Nu söker vi mandat för fyra år till och ett Sverige som reser sig på riktigt. (Applåder)

I detta anförande instämde Lili André, Yusuf Aydin, Camilla Brodin, Gudrun Brunegård, Hans Eklind, Cecilia Engström, Dan Hovskär, Ingemar Kihlström, Magnus Oscarsson, Kjell-Arne Ottosson och Camilla Rinaldo Miller (alla KD), Rashid Farivar (SD) samt Sara-Lena Bjälkö (-).

Anf. 63 AMANDA LIND (MP):
(Applåder)

Herr talman! Klimatkrisen är inte ett framtida hot. Den är här och nu. Det har jag stått och sagt i den här kammaren i debatt efter debatt. Men det verkar inte spela någon roll hur många gånger Ulf Kristersson kritiserar. Han kritiserar inte bara av mig utan också av EU, OECD och olika experter och forskare. Det verkar heller inte spela någon roll hur många extremväder som drabbar människor, företag och kommuner runt om i Sverige eller hur många jobbskapande industrisatsningar som skjuts på framtiden. Han viftar bort ansvaret och leder en regering som monterar ned klimatpolitiken bit för bit. Det här – vänner – är motsatsen till hur en ansvarstagande statsminister borde agera. (Applåder)

Regeringen har aktivt höjt utsläppen, dragit undan mattan för de företag och kommuner som vill ställa om, skrotat styrmedel som fungerar, bromsat investeringar i förnybar energi och gjort det dyrare för både vanliga människor och företag att göra klimatsmarta val. Det här är ett historiskt misslyckande.

Medan andra länder har fritt spelrum att rusa fram i den gröna omställningen tvekar Sverige. Det är obegripligt, för sanningen är att vi har allt att vinna på att ställa om. Vi har kompetensen. Vi har industrin. Vi har forskningen. Vi har företagen som vill leda utvecklingen. Och det är här framtidens jobb skapas – i fossilfritt stål, i cirkulär ekonomi, i hållbara transporter. Men regeringen fortsätter att sticka huvudet i sanden, som om verkligheten skulle förändras för att de blundar för den. När regeringen sviker klimatpolitiken sviker de också svensk konkurrenskraft, människor som vill ha trygga jobb och unga som med rätta kräver att politiken tar ansvar för deras framtid.

Vänner! Vi kan välja att blunda, backa och bromsa som regeringen gör. Eller så kan vi välja att leda, investera, ta ansvar, ge unga framtidstro och satsa på Sverige.

(Applåder)

Herr talman! Många dödas nu i Iran i vad som beskrivs som ett riktigt blodbad i folkets kamp mot den orättfärdiga regimen. Kina trappar upp. Ryssland för krig i vårt närområde. Och ett alltmer oberäkneligt USA inte bara hotar sina allierade och riktar in sig på Grönland utan lämnar också det internationella klimatsamarbetet.

Dagens Europa kläms mellan olika intressen. Det handlar om makt, land och naturresurser. Vad som nu behövs är internationellt ledarskap. Vi i Sverige ska göra vad vi kan. Vi brukade vara en stark röst i världen som fick plats i de viktiga rummen. Tyvärr har regeringens vacklande ledarskap försvagat den bilden av vårt land – med ett slaktat bistånd, minskat internationellt engagemang och mindre klimatledarskap. Men vi kan om vi vill. Det är dags att vi kavlar upp ärmarna igen.

(Applåder)

Herr talman! Klimatomställningen är nödvändig, rent av oundviklig. Och den måste ske rättvist. Just rättvisan saknas i svensk politik i dag. Vi ser ett Sverige som slits isär, med växande ekonomiska klyftor. Skillnaden mellan stad och land ökar. Sverige är i dag ett land där vart åttonde barn lever i fattigdom. Det är oanständigt.

Allt fler människor känner otrygghet. Kommer jag att kunna köpa ordentligt med mat till mina barn i slutet av månaden? Kommer jag att få ett jobb när mitt vikariat tar slut? Efter snart en mandatperiod med den här regeringen upplever alltför många att politiken inte längre är till för dem. Det måste vi vända.

Herr talman! För Miljöpartiet är det självklart. Klimatpolitiken måste gå hand i hand med en stark politik för rättvisa och jämlikhet.

(Applåder)

Herr talman! När vi satsar på klimatomställningen stärker vi svensk ekonomi och skapar jobb runt om i Sverige. Med billig kollektivtrafik och tåg som fungerar stärker vi både klimatarbetet och underlättar människors vardag. Med energieffektivisering sänker vi utsläppen och elräkningarna. Det är så vi bygger ett hållbart samhälle.

Herr talman! Miljöpartiet vet att omställningen kräver ett politiskt ledarskap som vågar tänka större. Jag kommer att fortsätta att säga som det är: Fortsatt fossilberoende är dyrt, farligt och ansvarslost, och därför måste vi politiker se till att alternativen finns i stället för att lämpa över ansvaret på varje individ.

Miljöpartiet väljer ett Sverige som tar klimatkrisen på allvar, som håller ihop och som inte slits isär. Det är inte bara nödvändigt. Det är också möjligt.

(Applåder)

I detta anförande instämde Leila Ali Elmi, Janine Alm Ericson, Mats Berglund, Camilla Hansén, Daniel Helldén, Annika Hirvonen, Rebecka Le Moine, Katarina Luhr, Emma Nohrén, Amanda Palmstierna, Jan Riise, Jacob Risberg, Nils Seye Larsen, Malte Tängmark Roos och Ulrika Westerlund (alla MP).

Anf. 64 SIMONA MOHAMSSON (L):

(Applåder)

Herr talman! Det är äntligen valår och tid för svenska folket att säga sitt. Det är ett privilegium och en frihet som många människor runt om i världen fortfarande drömmer om. Jag tänker på alla modiga kvinnor i Iran som trotsar regimen brutala våld för att kräva frihet och demokrati.

Sverige går in i en valrörelse i en mycket osäker tid. Samarbete, handel och diplomati är på väg att kastas över bord av stormakter som vill att den starkes rätt ska avgöra allt. Det är nu vi måste stå upp för den liberala världsordningen. Det gör vi bäst i EU, i en europeisk gemenskap där vi tillsammans höjer våra försvarsambitioner och där vi rustar oss för fred och frihet.

Men mycket måste göras. Ta situationen i Arktis, som blivit mer spänd när stormakter intresserar sig för naturtillgångar. Nu pressas våra danska och grönländska vänner av en oberäknelig president Trump.

Det är med tanke på detta Liberalerna vill att EU ska bli en försvarsunion. Det är därför vi sedan dag ett har talat om ett samlat europeiskt svar på Putins invasion av Ukraina, och det är därför vi i dag har föreslagit att Sverige ska stärka sin arktiska närvaro – för Sveriges säkerhet, för Europas gemensamma försvar och för solidariteten med Grönland och Danmark.

(Applåder)

Herr talman! På 90-talet skedde stora förändringar i skolan som saknade förankring i forskning men även i lärarnas vardag. Skolan avreglerades och kommunaliserades samtidigt som klasser svälldes och lärarna belastades med nya arbetsuppgifter. Socialdemokraterna men även borgerliga partier bär ansvar för detta.

I praktiken har det lett till sönderstressade lärare som rusar mellan lektionerna. Det har lett till att duktiga tjejer agerar kuddflickor mellan stökiga klasskamrater. Det har lett till att mobiler har ersatt fotboll på skolgården. Det är därför Liberalerna återreglerar skolan. Inte minst handlar det om att förbättra lärarnas arbetsmiljö. De ska ha ordentligt med tid att förbereda sina lektioner, inte lägga tid på att plocka skräp och

rengöra toaletter. Vi ska sätta stopp för klassrum i storleken XXL. Med nya lagkrav vill vi ge varje barn rätt att vara i klassrum av storleken lagom.

I Liberalernas Sverige får lärarna arbetsro och eleverna studiero. Så bygger vi en kunskapsskola för framtiden där alla barn får en rättvis start i livet.

(Applåder)

Herr talman! Låt mig delge lite hårda fakta. Antalet skjutningar har mer än halverats sedan Sverige gick från en socialdemokratisk till en borgerlig och liberal regering. Det är tack vare de borgerliga partierna som Sverige sedan den 7 mars 2024 är medlem i Nato. Svenska barnfamiljer får nu 5 000 kronor mer i plånboken varje månad jämfört med när Sveriges statsminister hette Magdalena Andersson.

Mot Tidösamarbetet formerar sig nu åter en farlig vänstersväng, som vill tillbaka till ett Sverige som prioriterar gärningsmän framför brottsoffer, tillbaka till ett Sverige som lägger ned klimatvänlig kärnkraft och tillbaka till ett Sverige som beskattar allt som rör sig men där man knappt vågar röra sig ute.

Vi ska inte tillbaka. Vi ska ha ett Sverige där fler föräldrar vinkar av sina barn på skolgården på väg till jobbet, där det är trygghet både i klassrummen och på gatorna och där fler ungdomar springer ut med glädje, till stolta föräldrar, under studentens lyckliga dagar.

Sverige är antligen på rätt väg. Låt oss fortsätta i den riktningen.

(Applåder)

I detta anförande instämde Patrik Karlson, Martin Melin och Mauricio Rojas (alla L).

Anf. 65 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):
(Applåder)

Herr talman! Ingen uppgift är lika viktig för den här regeringen som landets säkerhet och medborgarnas trygghet. I ett av världens mest jämställda länder ska en kvinna inte behöva frukta för sitt liv på väg hem på kvällen eller i sitt eget hem.

Därför bekämpar vi nu våldet mot kvinnor med precis samma kraft som vi bekämpar de kriminella gängerna. Vi inför ett nytt straff – säkerhetsförvaring – som gör att pedofiler, serievåldtäktsmän och män som mördar kvinnor kan komma att aldrig mer släppas ut. Vi gör så att upprepade grova våldtäkter ska kunna leda till livstids fängelse, även när livstid inte finns i straffskalan för det enskilda brottet.

Om den här nya kriminalpolitiken borde vi kunna vara eniga. Men på vänstersidan vill de tvärtom avskaffa livstidsstraffet helt och hållet. När Magdalena Andersson satt i regering krävde vi just säkerhetsförvaring för riktigt farliga brottslingar. Då blev svaret från dåvarande justitieminister Morgan Johansson nej. Ingen var förvånad. Nu, i opposition, är det lätt att prata. Men det är när man regerar landet som förmågan att få någonting gjort provas. Socialdemokraternas kriminalpolitik är ungefär som att luta sig mot ett duschdraperi.

Det spelar roll vem som regerar Sverige. Nu ändrar vi de lagar som den förra regeringen inte kunde, inte ville eller inte vågade ändra.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gustaf Göthberg, Marie-Louise Hänel Sandström, Thomas Ragnarsson, Johanna Rantsi och Oliver Rosengren (alla M).

Anf. 66 MAGDALENA ANDERSSON (S)

replik:

Herr talman! I den oroliga tid vi befinner oss i är ledarskap helt avgörande för svenska folkets säkerhet. Vi behöver rusta både det militära och civila försvaret, något som Ulf Kristersson och jag är helt överens om.

Jag tänker att vi också behöver rusta det politiska försvaret för att stå emot destabiliseringsförsök från främmande makt. Ett värn mot det är just politisk samling, att sluta långsiktiga överenskommelser som håller över tid.

Herr talman! Det är bra att vi har kommit överens om att vi ska öka försvarsutgifterna. Men jag undrar om Ulf Kristersson tycker att det vore bra för Sverige om vi också kunde komma överens om försvarets finansiering, en långsiktig energiöverenskommelse och en pakt mot gängkriminaliteten som även inkluderar kommunernas viktiga arbete.

Om han tycker att det vore en bra idé, kommer han då att ta initiativ till sådana samtal?

(Applåder)

I detta anförande instämde Gustaf Lantz (S).

Anf. 67 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)
replik:

Herr talman! Låt mig först kvittera att samtal för att skydda den svenska demokratin mot illegitim utländsk påverkan är extremt viktigt. Det finns ju skäl till att ni alla har en inbjudan till i februari att komma och träffa oss i regeringen och alla de myndigheter som arbetar med de frågorna, just för att impregnera vårt samhälle mot den sortens risker som vi har sett i andra demokratier. Vi tar detta på extremt stort allvar.

Jag brukar säga att jag värdesätter bred samling i allvarliga frågor, och jag menar det verkligen. Efter att Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna bytt uppfattning i Natofrågan är vi nu sex av åtta partier som står samlade bakom en ny säkerhetspolitisk linje efter att den heliga neutraliteten har skrotats. Det är ingen liten sak. Det är inte heller en liten sak att halva det socialdemokratiska regeringsunderlaget inte står bakom den nya svenska säkerhetspolitiken.

Jag brukar påpeka att det är värdefullt att det är så många människor som nu vill stötta det svenska försvaret. Det vore bra om vi också kunde tjäna de pengar som gör att Sverige har råd med allt det som nu måste göras.

Anf. 68 MAGDALENA ANDERSSON (S)
replik:

Herr talman! Var det ett ja eller ett nej? Min fråga är ärligt ställd. Ta bara försvaret som kommer att kosta enorma summor de kommande åren. Självklart behöver vi en bättre ekonomisk politik än den vi har nu när vi presterar långt under vår potential. Men därutöver kommer vi att behöva hitta andra sätt att finansiera försvaret. Om detta skulle det finnas all anledning att sluta en bred överenskommelse.

Gällande energipolitiken har vi ju kommit otroligt långt i samtalen. Vi ligger nära varandra. En överenskommelse är möjlig. Det skulle bli billigare el för svenska folket.

Det gäller också hela kriminalpolitiken, där mycket av det viktiga arbetet med tidig brottsbekämpning sker ute i kommunerna. Med en bred överenskommelse skulle det arbetet kunna få en helt annan framdrift, oberoende av vilka som styr i kommunerna eller vem som sitter i regering.

Vore det inte bra att ha sådana samtal? Kommer Ulf Kristersson att bjuda in till det?

Anf. 69 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)
replik:

Herr talman! Som jag sa har vi gått från tillväxtbottnen under er regering till tillväxttoppen under vår regering. Det är en bra början. Det räcker inte, men det är en bra början.

När det gäller kriminalpolitiken förstår jag nu att ni gärna vill ha en pakt med Moderaterna i tio år för att vi ska hjälpa er undan ert eget tänkta regeringsunderlag. Tack men nej tack!

(Applåder)

Menar ni allvar är ni varmt välkomna att ansluta som ett kvalificerat och ganska stort stödparti – helt okej. Jag vill ha samling i de stora frågorna, inte rädsla er från er själva.

Om ni vill ha vår hjälp att höja skatter så att ni slipper göra det själva är svaret detsamma: Tack men nej tack! Vi har visat att vi kan prioritera i statens budget och fördubbla försvarsanslagen så här långt. Nu gör vi en historisk satsning, i början med lånade pengar, som vi sedan ska växa in i. Att hjälpa er att höja skatten kommer vi inte att göra.

(Applåder)

Anf. 70 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Hyrorna har de senaste tre åren ökat med 17 procent. Det är rekordhöga hyreshöjningar. Många hyresgäster har allt svårare att betala den höga boendekostnaden som bara stiger, inte nödvändigtvis för att underhållet har blivit särskilt mycket bättre eller att något har förbättrats i lägenheten – det är bara allmänna hyreshöjningar som fastighetsägarna nu gör, och det behöver i grunden bromsas.

I stället fattade Moderaterna i höstas ett beslut på sin stämma om att införa marknadshyror om de vinner nästa val. Det innebär att hyresgästen helt förlorar sitt skydd mot för stora hyreshöjningar eller höga hyror.

Fastighetsägaren kan sätta vilken hyra som helst på marknadens villkor.

Alla studier som finns visar att detta skulle chockhöja hyrorna. Varför vill Moderaterna i det här läget höja hyrorna ytterligare med flera tusenlappar i månaden, Ulf Kristersson?

(Applåder)

Anf. 71 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)
replik:

Herr talman! En lögn blir inte sannare för att den upprepas gång på gång. Jag tror att det är fjärde gången vi har det här replikskiftet.

Moderaterna har inga sådana förslag om att införa det du kallar för marknadshyror med fri hyressättning hur som helst så att människor kastas ut från sina bostäder. Svaret är nej.

Däremot finns det en annan poäng i det du säger. Det är alldeles riktigt att hyrorna har höjts. På samma sätt har människor som bor i bostadsrättsföreningar fått se sina bolåneräntor stiga. Allt detta stavas inflation – den höga inflation som steg till tvåsiffriga tal under den regering som Vänsterpartiet så starkt stöttade, hyllade och ville vara med i och nu kräver att få vara med i om olyckan skulle vara framme. Det försämrade alla svenskars ekonomi.

Nu har vi bekämpat inflationen. Nu är inflationen nere på målet igen. Då finns det förutsättningar för människor att få bra egen ekonomi också.

(Applåder)

Anf. 72 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Vad är detta för tröst? Hyrorna sänks ju inte. De kommer inte att gå ned om inte regeringen och Sverigedemokraterna gör någonting.

Jag blir väldigt förvånad över Ulf Kristerssons svar, för jag tittade på Moderaternas bostadspolitiska talespersons artikel i Fastighetstidningen. Enligt den är tanken att förhandlingen mellan fastighetsägaren och hyresgästen ska vara helt oreglerad, men precis det förnekar Ulf Kristersson nu. Försöker han sticka under stol med att han ska införa marknadshyror? Står han inte bakom sin bostadspolitiska talesperson?

Kärnan i idén om marknadshyror är att fastighetsägaren fritt får sätta hyrorna på marknadens villkor. Det skriver Moderaterna själva i sitt beslut. Liberalerna och Kristdemokraterna har dessutom ställt sig bakom detta förslag. Det är alltså ett regeringsförslag som man nu går till val på.

Jag vill ha svar på frågan om varför Moderaterna ska chockhöja människors hyror om de vinner nästa val.

(Applåder)

Anf. 73 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)
replik:

Herr talman! Vänsterpartiet och ibland Socialdemokraterna har försökt skrämmas med det de kallar marknadshyror de senaste tre fyra – eller fem – decennierna. Det har alltid varit lika fel. Det är fel nu också.

De gör det för att de vill dölja ett annat misslyckande. Under den förra regeringens tid steg inflationen så till den grad att alla människors boendekostnader stack rakt i höjden. Det gällde såväl hyrorna, för att allting blev dyrare, som bolåneräntorna, för att inflationen krävde det. Allt detta var ett kapitalt ekonomiskt misslyckande.

Vi har ägnat tre år åt att bekämpa de skador vänstern vållade i svensk ekonomi. Nu finns det ett enda gemensamt svar till vänster: Höj skatten! För helt vanliga människor med helt vanliga inkomster ska de höja skatten – ovanpå de kostnader som ökat sedan tidigare. Det är en hänsynslös bostadspolitik och en hänsynslös ekonomisk politik. Vi kommer att stoppa den.
(Applåder)

Anf. 74 ELISABETH THAND RINGQVIST (C)
replik:

Herr talman! Just nu är arbetslösheten hög bland de högutbildade. Över 95 000 akademiker står utan jobb. I Akademikernas a-kassa är arbetslösheten den högsta på 20 år. Det är unga som har gjort allt rätt. Det är människor mitt i livet som plötsligt blivit av med jobbet. Det är ett resultat av att företag inte anställer.

Statsministern har höjt kostnaderna och bara skrapat på ytan för att minska regelkrånglet. Ändå verkar inte statsministern lyssna riktigt. Det är lite grann som att brandvarnaren ljuder i köket, men man höjer volymen på tv:n i stället för att gå dit och kolla.

Jag vill ställa en enkel fråga som nog många hemma i soffan undrar över: Vilket ansvar tar statsministern för att människor som gjort allt rätt ändå just nu står utan jobb?

Anf. 75 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)
replik:

Herr talman! Först vill jag passa på att hälsa Elisabeth Thand Ringqvist välkommen också till det här formatet. Välkommen till din första partiledardebatt! Jag ser fram emot bra samtal när vi tycker lika och bra debatter när vi tycker olika. Jag har haft skäl att träffa dig regelbundet sedan du var ordförande för Svenska Riskkapitalföreningen.

Om arbetslösheten vill jag säga två saker. Det ena är strukturell arbetslöshet. Det är den som är riktigt allvarlig i Sverige och långvarigt djupt problematisk. Den handlar i första hand om människor som inte har svenska som modersmål, inte har utbildning, inte har språket och aldrig har jobbat i Sverige. Den beror i grund och botten på någonting som Centerpartiet borde fundera över, nämligen att invandringen var alldeles för hög under alldeles för lång tid. Det har vi nu lagt om.

Den andra arbetslösheten är också allvarlig, men den är konjunkturell. Därför har det varit otroligt viktigt för oss att bekämpa inflationen, få ned räntorna, få ökad framtidstro i svenskt näringsliv och få igång hjulen igen. Vi ser tecken på det nu.

Jag är inte nöjd med det här. Men ljusningen vi ser nu är mycket bättre än den mörka tid vi lägger bakom oss.

(Applåder)

Anf. 76 ELISABETH THAND RINGQVIST (C)
replik:

Herr talman! I våras när jag och statsministern debatterade detta sa han: ”Med all respekt: Centerpartiet återkommer alltid just till arbetsgivaravgifterna för unga människor. Ärligt talat handlar det om mycket bredare saker när det gäller vilka som anställer i Sverige.”

Låt mig vara rättvis – regeringen har lyssnat. Arbetsgivaravgifterna för unga har sänkts, men bara tillfälligt och bara under valåret. Det är inget som arbetslösa akademiker kan ta del av.

Sanningen är att det inte går speciellt bra för Sverige ekonomiskt, även om det finns en viss tillväxtpotential nästa år. Antalet konkurser ligger på de högsta nivåerna sedan 90-talet.

Akademiker får jobb när företag kan erbjuda dem jobb, och företag anställer när politiken ger dem rimliga och långsiktiga förutsättningar. Är statsministern beredd att göra fler av de reformer som krävs för att företag ska våga anställa permanent och inte bara tillfälligt?

(Applåder)

Anf. 77 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)
replik:

Herr talman! Det handlar om tre saker. Det första är att vi går från tillväxtbotten på väg mot tillväxttoppen. Det är en bra början. Vi har tagit oss från ett träsk där svensk ekonomi inte växte alls, med jättehög inflation och låg framtidstro, till motsatsen. Det är otroligt viktigt för svenskt näringsliv. Jag möter det överallt.

För det andra stämmer det att vi nu sänker arbetsgivaravgiften för unga. Vi sänker dessutom matmomsen. Vi gör detta som en konjunkturinsats för att hjälpa till i den återhämtning som är på väg.

Vilka skatter tror Centerpartiet att de ska kunna sänka tillsammans med Vänsterpartiet?

(Applåder)

(TALMANNEN: Det får vi se som en retorisk fråga eftersom Elisabeth Thand Ringqvist inte har några fler repliker.)

Anf. 78 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Elektrifieringen var Ulf Kristerssons främsta klimatlofte, men det har blivit hans största misslyckande. Gång på gång har vi hört statsministern prata om elektrifieringen av transporter och industri som huvudstrategi för klimatomställningen. Men så här långt in i mandatperioden kan jag konstatera att det bara har varit just prat.

I praktiken har Ulf Kristersson bedrivit en anti-elektrifieringspolitik som gjort att utbyggnaden av

elproduktion har tvärnitat. Industrin som efterfrågar mer el i närtid har tvingats skjuta sina investeringar på framtiden.

KristerSSon har gjort rekordstora skattesänkningar på fossila drivmedel och slopat elbilsbonusen. Signalen till alla som har funderat på vilken bil man ska köpa har varit att fossilt blir billigare och elbilar dyrare.

Herr talman! Elektrifieringen har bromsat in. Min fråga till KristerSSon är alltså om det här är ett ärligt misslyckande eller medvetet vilseledande.
(Applåder)

Anf. 79 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag förstår inte varför Miljöpartiet, som ärligt och uppriktigt har varit för miljöpolitik under väldigt många år, så systematiskt förtalar svensk miljö- och klimatpolitik utomlands. Vi har ju världens bästa grundläggande energi- och klimatpolitik. Vi har världens renaste elsystem tack vare vattenkraften, annan förnybar kraft och kärnkraften.

Vi har en pågående elektrifiering och dessutom bättre möjligheter än många andra europeiska länder att göra det när vi nu bygger ut kärnkraften. Vi har skogen, som min regering värnar mot EU-byråkrater som tycker att den ska hjälpa andra länder att slippa ställa om. Vi har bland världens bästa förutsättningar för en riktigt bra klimatpolitik, och den talar Miljöpartiet alltid illa om.

När det gäller elektrifiering är det klart att den går långsammare i lågkonjunktur. Det är så i hela Europa. Elektrifieringen pågår. Företagen vill det. Konsumenterna vill det. Låt oss ge alla konsumenter förutsättningar för elektrifiering!
(Applåder)

Anf. 80 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Det är 2026. Jag tycker inte att det du-ger för ett reellt klimatledarskap att hänvisa till politik som drevs igenom för 30 år sedan eller politik som kanske får genomslag om 30 år. Då är det för sent.

Faktum kvarstår. Elektrifieringen har bromsat in. Inget Ulf KristerSSon säger kan ändra på det. Ja, lågkonjunkturen har bidragit. Men det är också otvetydigt så att politiken haft en negativ påverkan. Det visar ju många bedömare. Det är klart att enorma subventioner av fossila drivmedel och borttaget elbilstöd har påverkat.

Att regeringen nu inför en elbilsbonus är ingenting att skryta om eftersom EU i princip kräver det.

Sverige ligger långt efter både Norge och Danmark, som också har drabbats av lågkonjunkturen. Men i Danmark ligger andelen nyförsäljning av elbilar på 70 procent och i Norge på nästan 100 procent.

Utbyggnaden av vindkraft har tvärnitat.

Elektrifieringen var Ulf KristerSSons främsta klimatlöfte, men jag konstaterar att det har blivit hans största misslyckande.
(Applåder)

I detta anförande instämde Camilla Hansén (MP) och Gustaf Lantz (S).

Anf. 81 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Elektrifiering bygger på rik tillgång till el. Det ligger så att säga i själva begreppet. Och om det över huvud taget ska vara meningsfullt måste den elen vara fossilfri. Att göra världens mest avancerade elbilar som ska drivas av och vara producerade med hjälp av tysk kolkraft är rätt meningslöst.

Vi har världens bästa förutsättningar. Om ni hade varit så måna om detta som ni säger, Amanda Lind, hade ni röstat ja till ny svensk fossilfri el. I stället röstar ni systematiskt nej så fort möjligheterna prövas för att bygga ut den svenska kärnkraften.

Min fråga är snarare: Kommer ni att se till att också Socialdemokraterna tvingas vara emot svensk kärnkraft, om olyckan skulle vara framme och det bildas en svensk vänsterregering?
(Applåder)

(TALMANNEN: Även det får ses som en retorisk fråga.)

Anf. 82 MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Karensen är en dyr historia för miljontals hårt arbetande svenskar. Den skapar en orättvis klyfta mellan dem som kan jobba hemifrån när de vaknar med en förkylning och dem som inte kan göra det. Den orättvisan har alltid funnits. Men efter pandemin, när möjligheten att jobba hemifrån har ökat rejält i vissa yrkesgrupper, har orättvisan ökat.

För mig är det självklart: Karensen ska slopas. Det handlar om respekt och rättvisa.
(Applåder)

Herr talman! Jag är glad att den här debatten äger rum på kvällstid, så att fler kan följa den. Jag har också bjudit in flera personer till åhörarläktaren här i riksdagen i dag. En av dem är specialistsjuksköterska. Hon jobbar på en intensivvårdsavdelning och ser hur orättvist karensen slår. Många hörde henne sommarprata i Sveriges Radio om hur det var att jobba under pandemin, när alla applåderade vårdpersonalen. Hon undrar hur karensen ens kan vara en höger-vänster-fråga och vad som hände med de där applåderna.

Här finns också elektriker, tunneltågsförare och flera andra som förlorar tusentals kronor på grund av att de inte kan jobba hemifrån. De undrar vad Sverigedemokraterna och Moderaterna kallar rättvisa.

Herr talman! När de andra partiledarna nu ska svara på mitt inlägg ber jag dem rikta sig till åhörarläktaren och berätta för våra gäster varför de förespråkar ett system som straffar dem som jobbar hårt och sliter för Sverige men som inte kan jobba hemifrån.
(Applåder)

I detta anförande instämde Johan Andersson, Gustaf Lantz och Leif Nysmed (alla S).

Anf. 83 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna drev på i valrörelsen för lägre bränslepriser. Och i dag ser vi en markant skillnad i just bränslepriserna jämfört med när Magdalena Andersson hade makten och var statsminister. Det är bra, apropå vanligt folk.

Fyra partier i regeringsunderlaget träffades i Strängnäs strax före jul. Vi kom då överens om att bränslepriserna ska vara fortsatt låga under den kommande mandatperioden. Det är ett löfte från oss fyra partier.

Herr talman! Kan Magdalena Andersson, med det regeringsunderlag som hon har till sitt förfogande, ge samma löfte om låga bränslepriser?

Anf. 84 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vet i och för sig inte vad det löftet från Jimmie Åkesson kommer att betyda för dem som röstar, eftersom Jimmie Åkesson i förra valet lovade att vårdpersonalen skulle slippa karensen.

Jag ger Jimmie Åkesson ännu en möjlighet att vända sig till alla dem som sitter på läktaren, och som måste ha det orättvisa karensavdraget, och berätta varför han svek sitt löfte om att det skulle avskaffas för kontaktyrken.

Vad gäller bensinpriset är det helt korrekt att det har sjunkit, bland annat på grund av skatteförändringar men inte minst på grund av världsmarknadspriset. Jag utgår från att Jimmie Åkesson inte kan lova hur världsmarknadspriset ska utveckla sig.

Vi socialdemokrater har ett förslag om Sverigebränsle, om att handla upp stora mängder svenskt bränsle som sedan kan säljas till svenska konsumenter till låga priser. Det skulle öka Sveriges motståndskraft i kristider och ge svenska hushåll möjlighet att tanka svenskt och inte vara beroende av muslimska diktators smutsiga bränslen.
(Applåder)

Anf. 85 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! För att citera Magdalena Andersson själv: Var det där ett ja eller ett nej?

Frågan om karensen får Magdalena Andersson jättegärna ställa till mig när det är hennes tur att replikera på det jag säger. Men nu ställde jag en väldigt konkret fråga, och jag är egentligen inte särskilt intresserad av Socialdemokraternas egna förslag, som de har hittat på i opposition, om Sverigebränsle och vad det nu är för olika konstruktioner de hittar på. Det jag är intresserad av är hur de ska navigera i den politiska verkligheten när de ska bygga sin regering, som de vill bilda, på andra partier som vill höja bränslepriserna i Sverige.

Kan Magdalena Andersson lova att de, även om det blir en socialdemokratiskt ledd regering efter nästa val, ändå kommer att garantera fortsatt låga bränslepriser, naturligtvis inte beroende på världsmarknadspriset utan beroende på reduktionsplikt, skatter och annat? Det är ingen svår fråga att svara ja eller nej på.
(Applåder)

Anf. 86 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Det är bra att Jimmie Åkesson ändå erkänner att han inte styr över världsmarknadspriset och inte kommer att göra det framöver heller. Det är nämligen världsmarknadspriset som förklarar huvuddelen av förändringen av bränslepriset.

Det är märkligt hur angelägna Sverigedemokraterna är att svenska folket ska vara fortsatt beroende av smutsiga bränslen från islamistiska diktaturer. Jag vill att vi ska tanka svenskt och att vi ska se till att köpa upp de här stora mängderna i långa avtal. Då kan vi köra med svenskt i tanken och behöver inte vara beroende av världsmarknadspriset på olja utan kan vara motståndskraftiga och köra på det svenska, inte minst i en laddhybrid. Då kan man ladda bilen och köra vardagstrafiken på el, och sedan kör man på Sverigebränslet när man ska hälsa på mamma och pappa.
(Applåder)

Anf. 87 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Eftersom jag knappt har hört ett enda ljud från oppositionen under hela julhelgen om mäns våld mot kvinnor, trots allt det som har hänt, vill jag gärna ta upp det här i dag.

Som jag sa inför det i april ett helt nytt straff, förvaringsstraff, så att man inte släpper ut riktigt farliga brottslingar. Och i morgon fattar regeringen alltså beslut om att skärpa straffen för våldtäkter.

Jag har egentligen två frågor. Den ena är: Varför krävdes det en borgerlig regering för att göra sådana här saker, Magdalena Andersson? Varför var ni emot allt detta under de åren då ni själva kunde påverka frågorna?

Min andra fråga är: Hur skulle ni, om olyckan vore framme och vi får en vänstermajoritet i Sveriges riksdag, hantera Vänsterpartiets slapphänta kriminalpolitik? De vill till och med avskaffa livstidsstraffet.
(Applåder)

Anf. 88 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Skillnaden med mig som statsminister är att jag leder det största partiet i regeringsunderlaget och har lite mer att säga till om än nuvarande statsminister.
(Applåder)

Frågan om mäns våld mot kvinnor är i grunden oerhört allvarlig och behöver prioriteras lika högt som kampen mot gängkriminalitet. Jag tycker det är bra att regeringen gör förändringar. Under vår tid införde vi samtyckeslagstiftningen. Vi hade ett tiopunktsprogram mot mäns våld mot kvinnor. Vi permanentade det finansiella stödet till kvinnojourerna. Vi bedrev ett hårt arbete mot hedersvåld. Vi kämpade hårt för kvinnors ekonomiska jämlikhet. Att ha egen försörjning är avgörande för att man ska kunna lämna en våldsam relation. Jämställdhetsarbetet behöver bli betydligt mer omfattande än det vi ser i Sverige i dag.

(Applåder)

Anf. 89 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)
replik:

Herr talman! Den ena tolkningen av det Magdalena Andersson just sa är att hon garanterar att Vänsterpartiet inte ska ha något inflytande i svensk politik om det blir en vänsterregering i Sverige. Det ska bli spännande att höra Vänsterpartiets uppfattning i den frågan. (Applåder)

Den andra och troligare tolkningen är att ni i Socialdemokraterna var större än Vänsterpartiet även när ni regerade själva och att ni själva såg till att då inte göra de saker som vi gör nu. Det var ju er släpphänhet. Det var ju ert duschdraperi. Det är ni som pratar i opposition men inte levererar i regeringsställning. Det imponerar inte på svenska väljare. (Applåder)

Anf. 90 MAGDALENA ANDERSSON (S)
replik:

Herr talman! Jag tycker nog att det var viktigt med samtyckeslagstiftningen. Jag tycker också att det är viktigt att vi på så många sätt har lyft kvinnors ekonomiska situation, förbättrat jämställdheten och arbetat mot hedersrelaterat våld.

Vad gäller säkerhetsstraff står vi socialdemokrater bakom det förslaget. Ulf Kristersson har rätt: Vi har förändrat vår politik i opposition. Vi går till val som ett rakare och mer handlingskraftigt parti. Det är bra att Ulf Kristersson lyfter den frågan, så att jag kan tydliggöra det för svenska folket. Ja, Socialdemokraternas kriminalpolitik är tuffare 2026 än den var 2022. Det är tydligt för svenska folket. (Applåder)

Anf. 91 ELISABETH THAND RINGQVIST (C)
replik:

Herr talman! Jag och Magdalena Andersson har några saker gemensamt. För det första är vi båda kritiska till den låga tillväxten och den rekordhöga arbetslösheten. För det andra läste vi båda på Handelshögskolan i Stockholm. Det var många år sedan, men de mest grundläggande ekonomiska principerna står sig nog ännu. Det är företag som skapar jobb, tillväxt och resurser för vår gemensamma välfärd. Företagen är lösningen på Sveriges arbetslöshetskris.

Därför blir jag så förbryllad över att hon vill se mer av den politik som fört oss hit. De senaste åren har regeringen nämligen gjort det dyrare för företagen, och Socialdemokraterna har hängt på. Men när man äntligen sänker skatten på att anställa unga, om än för lite och bara tillfälligt, säger Magdalena Andersson nej till den sänkningen i sin budget.

Om arbetslöshetskrisen är viktig, hur vill Magdalena Andersson säkerställa att småföretagen kan anställa?

(Applåder)

Anf. 92 MAGDALENA ANDERSSON (S)
replik:

Herr talman! Jag vill hälsa Elisabeth Thand Ringqvist välkommen till partiledarkretsen och till den första partiledardebatten i riksdagen. Jag ser fram emot ett nära samarbete. Jag uppskattar Elisabeth Thand Ringqvists fokus på jobb, på företagande och på att det ska fungera i hela landet. Hela Sverige ska inte bara leva utan också växa och utvecklas.

När det specifikt gäller sänkta arbetsgivaravgifter för ungdomar kan vi gå tillbaka till Handelshögskolan: Forskningen är väldigt tydlig med att sänkta arbetsgivaravgifter inte är ett särskilt effektivt instrument för att öka sysselsättningen. Det finns andra instrument som är bättre att arbeta med. Det är mot den bakgrunden vi säger nej till det förslaget och i stället lägger pengarna på ett jobbkontrakt för unga, så att ingen ung människa ska behöva vara arbetslös under en längre period. (Applåder)

Anf. 93 ELISABETH THAND RINGQVIST (C)
replik:

Herr talman! Nyare forskning visar att sänkta arbetsgivaravgifter faktiskt både ökar företagens anställningar och sänker inflationen. Det är alltså två i ett – toppenbra!

Vi läste samma kurslitteratur på 90-talet, men det verkar som om Magdalena har glömt viktiga delar av företagsekonomi. Ökade kostnader för företagen leder till färre jobb. Det är precis vad ett slopat karensavdrag gör. Syftet är gott: Folk ska inte behöva jobba när de är sjuka, och folk som jobbar inom vården och skolan har svårare att jobba hemifrån när de är sjuka. Men ett slopat karensavdrag kommer att innebära att sjukfrånvaron ökar, precis som den gjorde sist när Socialdemokraterna tog bort karensavdraget. Kostnaden uppskattas till 40 miljarder kronor per år.

Min fråga är: På vilket sätt gynnar borttagandet av karensavdraget tillväxt och jobbskapande? (Applåder)

Anf. 94 MAGDALENA ANDERSSON (S)
replik:

Herr talman! Sverige har blivit ett av världens rikaste länder för att vi har skickliga företag, har kompetent arbetskraft och jobbar hårt. En viktig del är också att vi är ett samhälle som håller ihop och att vi har en rättvisa i Sverige.

Karensavdraget är en uppenbar orättvisa för de sjuksköterskor, läkare, lärare, militärer, poliser, våktare och undersköterskor som måste göra jobbet på jobbet. Jag tror att det vore bra för Sverige att ta bort den orättvisan. Vi såg också under pandemin att det faktiskt fungerade. Sverige blir ett bättre land om vi ser till att satsa på det som håller oss samman: på vägar, på järnvägar, på utbildning och på den kompetensutveckling som är helt nödvändig för att företagen ska kunna fungera. (Applåder)

I detta anförande instämde Gustaf Lantz (S).

Anf. 95 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Vår regering har gjort mer för kvinnors hälsa än de regeringar som Magdalena Andersson har suttit i. De socialdemokratiska insatser som gjordes under hela åtta år når inte upp till det som har åstadkommits under de senaste tre åren. Vi har exempelvis, utöver det som Ulf Kristersson nyss nämnde, stärkt vården för sådant som främst drabbar flickor och kvinnor.

För det första har vi tagit fram en nationell förlossningsplan för att minska de regionala skillnaderna. För det andra får vi äntligen, för första gången på allvar, nationella riktlinjer för vad man ska kunna vänta sig av klimakterievården. För det tredje har vi en satsning om 1 miljard för att bland annat öka antalet operationer av framfall, där köerna varit mycket långa. Antalet kvinnor som väntat olagligt länge på den sortens operation har nu minskat med drygt 60 procent. Varför vill Socialdemokraterna avsluta denna satsning? Det är väl knappast feministisk politik. (Applåder)

Anf. 96 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Ebba Busch missar ju den stora pucken. Varifrån kommer de stora pengarna till regionerna, som ansvarar för sjukvården? Jo, de kommer dels i form av skatteinbetalningar från dem som bor i regionen, dels i form av statsbidrag från regering och riksdag. Vad gäller statsbidragen är det de generella statsbidragen som kommer i den stora påsen. Därutöver har vi en del riktade satsningar, men det är de små puckarna. Det som Ebba Busch nu helt glömmer bort är att de generella statsbidragen inte alls har utvecklats i takt med inflationen; allt som har blivit dyrare i sjukvården har lett till stora besparingar i sjukvården runt om i Sverige.

Nu är personalen så stressad att Försäkringskassan varnar för deras hälsa. Jag är för småsatsningar. Men man måste göra grundjobbet först, och det gör inte regeringen. I stället har man sänkt skatten för sig själva och de andra som är rika. (Applåder)

Anf. 97 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Jag hoppas att de som sitter på läktaren och de som lyssnar där hemma hör, och alla de kvinnor i Sverige som är gravida och undrar: Kommer det att finnas en tillgänglig barnmorska när det är dags för mig att föda? Det krävdes en borgerlig regering för att det skulle komma på plats nationella riktlinjer för vad man ska förvänta sig av förlossningsvården.

Alla vi som likt jag har gått in i förklimakteriet och alla de som är i klimakteriet vet hur havererad och underprioriterad den vården har varit. Det krävdes en borgerlig regering för att man skulle ta kvinnors hälsa på allvar.

Nu svarar den så kallade oppositionsledaren inte ens på frågan om varför man vill ta bort de riktade pengarna som har haft bevisad effekt på den sortens problem som bara drabbar kvinnor.

(Applåder)

Jag tycker att det är ett uselt svar vi får från Magdalena Andersson i dag. Det är framför allt ett icke-svar. Det är raljant om något så viktigt som kvinnors väl och hälsa. Det är något som vi vet är avgörande för kvinnors deltagande på arbetsmarknaden, för pensioner och vår möjlighet att behandlas lika som män. (Applåder)

Anf. 98 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag har ingenting emot Ebba Buschs riktlinjer. Men vad hjälper riktlinjer när det inte finns någon personal eller pengar för att leva upp till riktlinjerna, Ebba Busch?

Ebba Busch kan höja tonläget. Men det går inte att komma ifrån att Ebba Busch inte har gett sjukvården de resurser som sjukvården behöver i inflationskrisen. (Applåder)

I stället har Ebba Busch sänkt skatten för Jimmie Åkesson, Ulf Kristersson och Ebba Busch själv med 6 000 kronor varje månad. Det sker samtidigt som vi har uppmätt de längsta vårdköerna som vi någonsin har haft i det här landet.

Det är resultatet av Ebba Buschs sjukvårdspolitik. Nu vill hon dessutom att den ska förstärkas och styras minutiöst från Stockholm. Hur långa blir köerna då, kan man undra?

(Applåder)

I detta anförande instämde Gustaf Lantz (S).

Anf. 99 SIMONA MOHAMSSON (L) replik:

Herr talman! I december avslöjade magasinet Kvartal att ideella föreningar i Malmö känner sig pressade av Socialdemokraterna. En förening berättar för Kvartal att kommunala bidrag som skulle gå till att få fler att rösta i valet 2022 i själva verket har använts för att samla röster åt S.

Detta stinker korruption. Pengar som ska gå till det fria föreningslivet används i stället för att pressa föreningar att göra insatser för det styrande partiet. Det hör inte hemma i Sverige.

Min fråga är: Kommer Magdalena Andersson att agera mot sina partikamrater i Malmö?

Anf. 100 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag känner inte till det som har skrivits i Kvartal. Jag vet däremot att man inte alltid ska ta allt som står i Kvartal för en direkt sanning. Jag kan naturligtvis titta på frågan för att se om det finns något problem här.

Jag är helt säker på att om det finns ett problem här är Katrin Stjernfeldt Jammeh i Malmö beredd att åtgärda det. Det känner jag mig helt lugn och trygg med.

(Applåder)

Anf. 101 SIMONA MOHAMSSON (L) replik:

Herr talman! Jag förstår att det kan vara jobbigt att svara, och jag förstår att man kanske behöver workshoppa fram ett svar på Sveavägen 68 innan man gör det.

Låt oss testa igen. Vi reser vidare, som man brukar säga i *På spåret* i tv. Vi tar oss nu i stället till Göteborg. I Göteborg har Magdalena Anderssons partikamrat ordnat lokaler åt islamister.

Min fråga kvarstår. När ska Magdalena Andersson ta ansvar för sina partikamrater i Sveriges största städer?

(Applåder)

Anf. 102 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Är det något problem i en stad är det naturligtvis viktigt att den politikern i så fall rättar till det. Det är jag säker på att de gör.

Hur vore det om Simona Mohamsson kanske tog ansvar för svensk skola? Det är lite jobbet. Där ser vi tyvärr hur skolresultaten har fallit, hur det är stökigt i klassrummen och hur det fortsatt inte görs någonting åt det svenska marknadskaoset i skolan. Här lovades en helrenovering av svensk skola. Av detta blev inte ens en tummetott.

Det är fyra förlorade år för svensk skola. Om svenska folket vill få verklighet av det som svenska folket verkligen tycker – att det ska vara slut med vinstjakt i svensk skola, slut med riskkapitalister som skickar våra skattepengar till skatteparadis och att vi i stället ska se till att de stannar hos barnen, eleverna och lärarna – ska man rösta på Socialdemokraterna.

(Applåder)

Anf. 103 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Det märks att vi räknar med att en hel del människor tittar på debatten på tv. Det är rätt så hög energi i debatten. Det är kul. Det är också ganska många i kammaren och mycket applåder. Det är också kul. Det märks också att det är valår. Inte minst lovar Socialdemokraterna i opposition nu återigen guld och gröna skogar.

Magdalena Andersson sa i sitt första anförande: Nu är det vanligt folks tur. Jag håller med om det, herr talman. Det har jag tyckt länge. Det är därför som vi har sänkt skatten på jobb, och det är därför som vi har sänkt skatten på pensioner.

Det är därför vi har sänkt skatten på el. Det är därför vi har sänkt skatten på drivmedel. Vi har kraftigt reducerat den förhatliga reduktionsplikten så att vi nu har Europas näst lägsta bränslepriser. Det är bra för vanligt folk.

Vi sänker skatten på mat – vi halverar skatten på mat. Vi har tagit bort skatten på husvagnar. Vi har minskat skatten på danstillställningar. Vi har höjt taket i a-kassan. Vi har infört ett verkligt högkostnadsskydd

för tandvården i ett första steg för dem som i år är 67 år eller äldre.

Vi läser in fler farliga människor, herr talman. Vi har minskat den asylrelaterade invandringen till den lägsta nivån på 40 år. Vi har stoppat invandring till låglöneyrken. Vi har gjort massor, herr talman, under dessa tre år.

Vi har gjort mycket som Socialdemokraterna inte ville göra, som Socialdemokraterna inte förmådde göra och som Socialdemokraterna inte vågade göra för vanligt folk under de åtta år som de hade chansen.

Nu får svenska folket välja om vi ska fortsätta i den här riktningen eller om vi ska gå tillbaka till det som Socialdemokraterna inte kommer att göra.

(Applåder)

I detta anförande instämde Clara Aranda, Mats Arkhem, Sara-Lena Bjälkö, Carita Boulwén, Chris Dahlqvist, Staffan Eklöf, Mattias Eriksson Falk, Yasmine Eriksson, Mikael Eskilander, Josef Fransson, Ann-Christine Frohm, Nima Gholam Ali Pour, Erik Hellsborn, Patrik Jönsson, Fredrik Lindahl, Linda Lindberg, Christian Lindefjärd, Angelica Lundberg, Thomas Morell, Daniel Persson, Charlotte Quensel, Patrick Reslow, Oscar Sjöstedt, Jimmy Ståhl, Johnny Svedin, Victoria Tiblom, Pia Trollehjelm, Martin Westmont, Eric Westroth och Leonid Yurkovskiy (alla SD).

Anf. 104 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Inför förra valet lovade Jimmie Åkesson att vara garanten för välfärden, men nu ser vi hur skolan, sjukvården och äldreomsorgen kämpar. Personalen är så utbränd att Försäkringskassan larmar.

Sverigedemokraterna lovade också att inte försämra a-kassan, men nu är a-kassan försämrad samtidigt som 100 000 fler har blivit arbetslösa. Sverigedemokraterna lovade också att ta bort karensen för välfärdspersonal, men den är kvar.

Herr talman! Jimmie Åkesson är en bra debattör, men i den verkliga världen blir det inte verklighet av hans vallöften. Jimmie Åkesson bjöd in till den fråga som jag ställer återigen: Varför svek han sitt löfte om karensen till välfärdspersonalen? Det handlar om tusenlappar för dem.

(Applåder)

Anf. 105 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Att Sverigedemokraterna inte kan genomföra alla vallöften beror på att vi inte fick alla röster eller åtminstone drygt hälften. Jag konstaterar dock att vi kan genomföra fler av våra vallöften än Magdalena Andersson kan göra därför att vi samarbetar med regeringen.

Tyvärr har vi inte nått hela vägen fram när det gäller den här frågan. Det förtar inte det faktum att jag tycker att Magdalena Andersson har åtminstone delvis rätt när det gäller karensen. Det finns en orättvisa i detta, inte minst kopplat till vilka som kan jobba

hemma eller inte jobba hemma. Det finns också en orättvisa om man skulle ta bort karensdagen, där de som stiger upp på morgonen trots att de kanske känner sig lite krassliga och faktiskt tar sig till jobbet inte får ut någonting av att göra det.

Det finns alltså en orättvisa åt båda håll. Jag är absolut beredd att diskutera olika åtgärder för att komma till rätta med den, men jag är inte beredd att utan någon som helst förhandling eller diskussion stödja ett förslag från Socialdemokraterna.
(Applåder)

Anf. 106 MAGDALENA ANDERSSON (S)
replik:

Herr talman! Att ni inte vill stödja avskaffad karens har vi bevis på i riksdagen, för det har ni röstat nej till. Jimmie Åkesson säger att det finns en orättvisa, men då vill jag påpeka att personal i sjukvård och äldreomsorg inte får gå till jobbet om de känner sig förkylda. Den sortens orättvisa gäller alltså inte välfärdspersonalen, så det var ett ganska dåligt argument.

Det är uppenbart att detta inte var en av de frågor som Jimmie Åkesson prioriterade i förhandlingarna. Det var uppenbarligen viktigare att sänka skatten för sig själv med 6 000 kronor varje månad. Det var viktigare att sänka skatten för dem som är de största kapitalägarna, för dem som har stora kapitalinkomster och för de svenska bolagen. Det var det som var prioriteringen när Jimmie Åkesson skulle förhandla.

Detta är också ett viktigt besked till alla som nu har fått sänkt a-kassa, som inte har fått avskaffad karens och som har fått dyrare mediciner: Det är inte vanligt folk som är prioritet när Jimmie Åkesson förhandlar.
(Applåder)

Anf. 107 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att det här inte heller var något som Magdalena Andersson prioriterade under de åtta år som hon hade en plats i regeringen.
(Applåder)

(MAGDALENA ANDERSSON (S): Jo, fel!)

Återigen: Det här är bara tomma löften från Socialdemokraterna. Man har i val efter val lovat hur mycket som helst som sedan aldrig blir av. Dels förmår man inte skapa stabilitet i ett regeringsunderlag så att man får igenom sin politik, dels handlar det om rent bondfångeri.

Magdalena Andersson pratar om hur viktigt det är att få bukt med arbetslösheten. På vilket sätt skapas det fler jobb om vi skickar en nota på 40 miljarder för avskaffad karens till dem som skapar arbeten? Låt oss diskutera frågan seriöst. Låt oss diskutera den på ett sätt som innebär att ni också finansierar det ni föreslår! Det gör ni inte, utan Magdalena Andersson skickar notan till Sveriges företag. Det är jag inte beredd att göra i det här läget.
(Applåder)

Anf. 108 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Under den tid som sverigedemokraten Jimmie Åkesson har stöttat regeringen har väntetiderna i vården ökat. Skolan går på knäna, och hushållen har det riktigt, riktigt tufft, men han har gett personer med ministerlön och partiledarlön 70 000 kronor i skattesänkningar per år. Tänk så mycket annat man hade kunnat göra med de pengarna!

Det handlar inte bara om det. Samtidigt som många jämför priser i matbutiken ger Sverigedemokraterna också välbärgade personer stora bidrag. Vi har tittat på det. Om en vanlig familj har ett tillräckligt stort kapital och är tillräckligt välbärgad kan man få bidrag på 50 000 kronor i månaden om man staplar dem på varandra.

Är det inte dags, Jimmie Åkesson, för ett bidragstak för rika? Ska verkligen elektriker och lagerarbetare arbeta för att väldigt rika personer ska få så stora bidrag? Ska inte dessa pengar hamna i egen ficka? Är det inte rimligt att vi inför ett bidragstak för rika?
(Applåder)

Anf. 109 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag hänger faktiskt inte med här, men jag kanske får en närmare förklaring sedan.

Min inställning är att jag tycker att det skulle vara bra om så många som möjligt som arbetar och gör rätt för sig fick behålla så mycket som möjligt av det de arbetar ihop, det vill säga att vi ska ha så låga skatter som möjligt, framför allt på arbete. Skatterna ska vara så låga att man vill arbeta och känner att det är meningsfullt att arbeta lite mer och kanske ta det där extrapasset utan att allting försvinner till Nooshi Dadgostars statskassa och så vidare. Det tycker jag är en bra utgångspunkt.

Sedan har vi också en välfärd som vi behöver förhålla oss till, och därför kan vi inte sänka skatter hur mycket som helst. Vi måste ha en rimlig balans, och jag tycker att vi har en rimlig balans.

Jag tycker generellt att vi borde ha ett bidragstak alldeles oavsett om man är rik eller fattig eller vad man nu är för någonting. Att hålla på och stapla en massa bidrag till människor känns bortkastat.
(Applåder)

Anf. 110 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Det handlar om detta: Om du har extremt många miljoner på kontot kan du få bidrag, och detta har den här regeringen infört i större utsträckning. Om du har en fastighet på Franska rivieran kan du, trots att du är miljardär och har väldigt stora inkomster och ett stort kapital, få städningen helt finansierad av vanliga arbetare. Om du är superrik och har en fastighet i Stockholms skärgård får du städningen skattefinansierad.

Då är frågan: Är det prioriterat att så rika personer ska få så stora bidrag när vi har så stora problem i Sverige? Vi har gängskjutningar. Vi har skolresultat som sjunker, och barnen får inte den hjälp och det stöd som de behöver. Så många människor jobbar och sliter men

ska vara med och betala det här bidraget för de individer som får det. Är det inte rimligt att vi sätter ett tak på detta?

Anf. 111 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det enda konkreta jag hörde från Nooshi Dadgostar var rutavdraget, och det har vi väl ett tak på. Eller har jag missat något?

(Applåder)

Med all respekt för Nooshi Dadgostar: Det skrämmer mig lite när hon i sitt anförande tidigare sa att man ska ta tillbaka kontrollen. När vänsterextremister säger så brukar det inte sluta så väl.

Vi vet att Vänsterpartiet inte gillar miljardärer; det har framgått med all tydlighet den senaste tiden. Nooshi Dadgostar sa här att jobben inte har blivit fler på 25 år trots att miljardärerna har blivit fler.

Jag kan ge er en sakupplysning: De senaste 25 åren har antalet sysselsatta i Sverige ökat med ungefär 1 miljon personer. Rimligen borde det innebära att antalet jobb har ökat med ungefär 1 miljon. Om det sedan är miljardärernas förtjänst eller inte vet jag inte, men om man är miljardär för att man driver ett framgångsrikt företag har man också möjlighet att anställa människor så att människor kan arbeta och försörja sig och sin familj. Det tycker jag är ganska bra.

(Applåder)

(NOOSHI DADGOSTAR (V): Befolkningen har ökat.)

Anf. 112 ELISABETH THAND

RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Jag vill inleda med ett citat:

”En alltför hög andel av besluten fattas idag av makthavare som saknar närhet till, och förståelse för, de medborgare, lokalsamhällen och verksamheter som berörs.”

De orden kommer från Sverigedemokraternas landsbygdsprogram i valrörelsen 2022.

Trots dessa fina ord vill Sverigedemokraterna skrota ett viktigt kommunalt veto, det mot uranbrytning. Här på Helgeandsholmen är det långt till Oviken, där bördig jordbruksmark blir dagbrott och där Jämtlands viktigaste dricksvatten riskerar att förgiftas. Det är klart att lokalbefolkningen säger nej – och inte bara i Jämtland utan även på alla andra platser som hotas av uranbrytning.

Jag vill gärna ge Jimmie Åkesson, som ju är en av dessa makthavare, möjligheten att förklara varför han vill ta bort det kommunala vetot mot uranbrytning.

(Applåder)

Anf. 113 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det har pratats mycket, även i den här debatten, om vikten av mer el, elektrifiering och så vidare. Det kan man vara för av lite olika skäl, men inte minst av klimatskäl är det viktigt att vi övergår till el-drift – och då med fossilfri el, i stället för fossila

bränslen eller fossiltillverkad el. Då behöver vi också ha mineral som vi kan producera el med.

Vi tror väldigt starkt på planerbar kraftproduktion, det vill säga kärnkraft. Det är skälet till att vi behöver göra någonting för att möjliggöra en egen försörjning av viktiga bränslen.

Det betyder inte att inte kompensation ska finnas. Det måste det göra. Jag har alltid varit av uppfattningen att om vi tillgodogör oss olika typer av naturtillgångar i en del av landet ska man kompenseras för det. Det tycker jag är den viktiga diskussionen, snarare än den om ett veto.

(Applåder)

Anf. 114 ELISABETH THAND

RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Jag håller med. Kärnkraft behövs. Uran kan vi importera från många ställen där man har brutit uran under lång tid.

Men jag är också försvarare av landsbygdens självbestämmande. Jag växte upp vid Storsjön. När mina grannar i Jämtland säger nej till en urangruva är det inte för att de vet mindre än Jimmie Åkesson, tvärtom. Jag litar på miljöprövningen, men man vill få lokal rådgivning över hus och hem nu, inte vänta i 25 år tills miljöprövningen är klar.

Nu görs människors tillgångar värdelösa, när SD vill tillåta uranbrytning och samtidigt underkänner människors rätt att vara med och bestämma.

Men detta handlar om mer än bara uranfrågan. Jag är lite less på politiker som behandlar dem som bor i Sveriges landsbygder som en gammal faster man hälsar på vart fjärde år och sedan glömmer bort när rösterna är räknade.

Jag ger Jimmie Åkesson en ny chans att förklara varför människor som berörs inte ska få vara med och bestämma.

(Applåder)

Anf. 115 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker att människor ska få vara med och bestämma. Det finns dock andra sätt att bestämma på än genom ett kommunalt veto. Det fortsätter jag gärna att diskutera.

Jag tycker inte att argumentationen om att vi kan importera uran från andra delar av världen där man redan bryter uran håller. Det är inte bara Sverige som ska ha ny kärnkraft, utan det är stora delar av vår del av världen som ska bygga ny kärnkraft i väldigt stor omfattning. Då är det väl ganska orimligt att inte möjliggöra en egen försörjning av det som krävs för att kunna ha kärnkraft inte bara nu utan på lång sikt. Det är det som är skälet till detta.

Sedan är jag återigen väldigt mån om att det ska finnas möjlighet till kompensation där det kommer att brytas uran eller andra mineral som vi behöver för att ställa om, som det så vackert brukar heta i debatterna.

(Applåder)

Anf. 116 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Här vill jag haka på min partiledar-kollega Elisabeth Thand Ringqvist, för i denna fråga står vi helt enade – tillsammans med kommuner, medborgare och företagare runt Storsjön och i andra bygder runt om i Sverige som nu hotas av uranbrytning och dessutom inte längre har möjlighet att säga nej.

Den 1 januari blev det tillåtet att bryta uran i Sverige. Förbudet hade funnits för att skydda människor runt om i vårt land från gift, från strålning och från kontaminerade marker. Samtidigt försvagades det kommunala vetot.

Vad betyder det här? Jo, i praktiken att en kommun kan tvingas ta emot gruvor som ödelägger skogs- och jordbruksmark, natur och friluftsliv och riskerar dricksvatten och människors hälsa – detta genom beslut som fattas långt bort, över huvudet på dem som får leva med konsekvenserna.

Herr talman! Vad säger Jimmie Åkesson till alla svenskar som oroar sig för sin hälsa och den plats de bor på?
(Applåder)

Anf. 117 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! De miljöprövningar som sker försvinner ju inte för att det kommunala vetot försvagas. De finns naturligtvis kvar. Människors hälsa ska inte riskeras – det tror jag att alla här är överens om och att även Amanda Lind förstår.

Sedan är det nästan lite mysigt att höra Miljöpartiets plötsliga vurm för det kommunala självstyret och att människor som berörs och drabbas på olika sätt av beslut i den här församlingen ska ha möjlighet att säga stopp. Tyckte man det under asylkrisen 2015? Nej, det gjorde man inte.
(Applåder)

Vi har också det kommunala vetot kring vindkraft. Det finns en lång rad saker där jag menar att Miljöpartiet står på en annan sida.

Den här retoriken ekar ganska tomt. Miljöpartiet hatar kärnkraft, helt enkelt. Det gör inte vi. Vi tycker att kärnkraft är bra. Det är det vi behöver, och därför behöver vi vidta den här typen av åtgärder.
(Applåder)

Anf. 118 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är beklämmande att vifta bort oron hos människor runt Storsjön, i Nianfors, i Skövde och i Vilhelmina på det här sättet, liksom deras frustration över att inte längre få vara med och fatta de här besluten. Nu ska personer och politiker här i Stockholm fatta dessa beslut över deras huvuden.

Samtidigt handlar det ofta om brytning i alunskiffer med låg uranhalt och stora, dokumenterade risker för både hälsa, jordbruksmark och miljö. Dessutom tar den enorma arealer i anspråk.

Jimmie Åkesson far också med osanning. Miljöpartiet står upp för det kommunala vetot i fråga om vindkraft. Men det är typiskt Jimmie Åkesson: Så fort

narrativet inte passar hans berättelse byter han ämne. Då vill han prata om andra saker.

Jag menar att det är helt centralt att människor som bor där man riskerar att få en urangruva ska ha möjlighet att säga nej. För Miljöpartiet är det tydligt: Vi säger nej till uranbrytning och ja till lokalt självbestämmande. SD vill i stället köra över sina egna invånare.

Vilken sida står SD på? Det är inte landsbygdens.
(Applåder)

Anf. 119 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det behövs el på landsbygden också, inte bara i stora städer. Det behövs arbetstillfällen på landsbygd och i glesbygd också. Mineralutvinning och mineralbrytning kan bidra till fler arbetstillfällen som kan se till att glesbygd och landsbygd inte avfolkas, och så vidare.

Jag vill nog ändå hävda att en gruvvänlig och kärnkraftsvänlig politik i hög grad är en politik för Sveriges landsbygd, inte tvärtom som Amanda Lind påstår. Det är det ena.

Sedan gäller det att ha saker sorterade. Om man inte vill ha kärnkraft förstår jag att man är emot uranbrytning. Jag förstår också att det inte finns någon anledning att bryta uran om det inte är ekonomiskt lönsamt eller om det är jättefarligt för människors hälsa och för miljön. Då ska man naturligtvis inte göra det. Jag har ingen annan uppfattning än Amanda Lind när det gäller det. Men att möjligheten ska finnas är självklart för mig.
(Applåder)

Anf. 120 SIMONA MOHAMSSON (L) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna har länge drivit frågan om att invandringen varit för hög. Jag är villig att erkänna att Jimmie Åkesson har haft en poäng. En alldeles för hög invandring i kombination med en kravlös integration har lett till att vi har 170 000 barn som i dag växer upp i utanförskap.

Jag undrar om Jimmie Åkesson är villig att erkänna att Liberalerna också har en poäng, nämligen att osäkerheten i vår omvärld visar varför ett fördjupat europeiskt samarbete vore bra för Sverige.

Anf. 121 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det europeiska samarbetet fördjupas successivt i takt med att vi förhåller oss till den omvärld som Simona Mohamsson själv beskriver.

Sedan vet vi att när liberaler pratar om fördjupat europeiskt samarbete är det mer av centralstyrning från Bryssel, mer av likriktning och mer av federalism som avses. Det är något annat. Då är det inte bara ett fördjupat samarbete, utan då går vi mot utvecklingen att vi får ett slags europeisk federation med en hög grad av federala lagar, rätt att ta ut skatt och annat som Liberalerna vill ha. Det är jag inte beredd att stötta.

Däremot är det uppenbart att vi i Europa behöver samla oss. Ska vi givet omvärldsläget upprätthålla en regelbaserad världsordning måste vi kunna mäta oss i

styrka och makt med andra i världen som vill oss illa, och självklart behöver vi göra det tillsammans.

Anf. 122 SIMONA MOHAMSSON (L) replik:

Herr talman! När vi hade partiledardebatt i kammaren i höstas sa Jimmie Åkessons vikarie att det militära samarbetet för Europas frihet måste fördjupas. Det lät folkpartistiskt. Men frågan är hur det ska göras om man konstant har en rädsla för att samarbetet ska centraliseras och att fördjupning är ett problem.

Liberalerna har föreslagit att EU ska utvecklas till en försvarsunion, där man bland annat har ett gemensamt cyberförsvar och en drönarmur. Delar Sverigedemokraterna Liberalernas analys i att EU bör bli en försvarsunion?

Anf. 123 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Nej, det gör vi absolut inte. EU ska inte vara en försvarsunion, utan EU är i grunden en handelsunion för att främja handel. Det står vi bakom. Att EU ska vara en försvarsunion får Liberalerna driva på egen hand.

Vi har fördjupat det försvarsmässiga Europa de senaste åren. Både Sverige och Finland har gått med i Nato. Det är väl i högsta grad en fördjupning av samarbetet, inte minst utifrån vårt perspektiv. Vi har övergett neutralitetspolitiken till förmån för den nya ordningen. Den bejakar jag. Jag vet att även Liberalerna gör det. Låt oss hålla samarbetet där. Låt oss inte bygga ett Europas förenta stater med egen militär makt, utan låt oss i stället skilja på det som är det militära och det som är det övriga europeiska samarbetet, som i grunden bygger på att vi ska främja handel med varandra. (Applåder)

Anf. 124 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Vänsterpartiet är ett vardagsparti. Vårt uppdrag är att göra ditt liv bättre. Tyckte du att det var dyrt att handla i butiken sist? Det är inte så konstigt. Det har blivit nästan 3 000 kronor dyrare per månad för dig och din familj att handla mat på bara några år. Och lönerna har inte följt med.

Vi ska se till att kostnaderna går ned. Bland annat föreslår vi total transparens i hur priserna sätts, och på så sätt kan för höga kundpriser leda till böter. De höga hyrorna behöver bromsas. Jag vet att många lägger sig med ångest och oro över räkningar. Det måste få ett slut.

Vänstern är också ett välfärdsparti, ett vårdparti, för att du ska få den vård du behöver. I julas avled två personer i väntan på operation. Hur kan människor dö i väntan på vård i ett välfärdssamhälle? Det är en outhärdlig tanke, och det kan inte accepteras.

Vänstern är ett välfärdsparti, vilket innebär att sjuårningen som har svårt med bokstäverna ska få stöd att forma de första meningarna med bulliga bokstäver och att den som är äldre och har hemtjänst ska slippa stressad personal under påklädnad och toabesök. Det är viktigare än skattesänkningar för de rikaste.

Jag älskar Sverige. Historiskt har vi gjort ett bra jobb med att använda energi, naturresurser och arbetsvilja för att bygga ett av världens rikaste och jämlikaste länder. Det som behövs är en styrning som kan förvalta landet på ett bättre sätt. Stora samhällsproblem kan lösas, men då måste klyftorna minska mellan oss. De bästa dagarna ligger framför oss.

(Applåder)

I detta anförande instämde Andrea Andersson Tay, Samuel Gonzalez Westling, Ilona Szatmári Waldau och Jessica Wetterling (alla V).

Anf. 125 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Vi har under den här mandatperioden haft ett antal debatter i det här formatet och i lite andra format där Nooshi Dadgostar har fått ge uttryck för sin och Vänsterpartiets syn på den ekonomiska politiken. Jag ska inte vara för raljant, men Vänsterpartiet företärder en politik som i princip ska ge allt till alla alltid. Gör man inte det är man ond.

Jag noterade i början av mandatperioden att Nooshi Dadgostar gjorde anspråk på att kräva finansministerposten i en regering ledd av Magdalena Andersson. Står Nooshi Dadgostar fast vid kravet på att bli finansminister i en S-ledd regering?

Anf. 126 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Vi säger inte att det ska vara allt till alla. Vi tycker inte att Jimmie Åkesson ska få 70 000 i skattesänkningar.

(Applåder)

Vi tycker inte att de rikaste ska få bidrag som staplade på varandra blir 50 000 kronor i månaden. Det finns större problem. Men dem får vi ta senare när vi har löst alla andra problem, när det inte längre finns en halv miljon som är i arbetslöshet och när det inte längre finns en marknadsskola som inte kan hjälpa barn som har svårt att klara skolan.

Till dess måste vi få ned kriminaliteten, få upp bostadsbyggandet och få upp pensionerna. Det som Sverigedemokraterna har gjort är att höja avgiften på medicin, höja pensionsåldern, göra CSN-lånen dyrare och ge sig själva en skattesänkning på 70 000 kronor per år. Det stämmer att vi säger nej tack till det.

(Applåder)

Anf. 127 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det där var mer en bakgrund till min oro för de krav som Nooshi Dadgostar framförde i början av mandatperioden om att bli finansminister i en S-ledd regering. Jag noterar att hon inte svarade på den konkreta frågan. Om det berodde på att hon glömde bort det, att hon inte ville svara eller att hon inte vågade svara, för att hon skulle riskera att göra sig ovän med sin tilltänkta statsminister, vet jag inte. Men hon får åtminstone en chans till att svara på frågan om huruvida hon står fast vid kravet på att bli finansminister i en S-ledd regering.

Jag kan också konstatera, utifrån Nooshi Dadgostars svar, att jag inte blir mindre bekymrad av kravet. Nu ska hon göra ännu mer för ännu fler. Hon har lovat att höja pensionerna, sänka räntan på CSN-lån och göra det ena, det andra och det tredje. Lycka till, säger jag. Låt oss vid gud och andra hoppas att du inte blir finansminister i Sveriges regering.
(Applåder)

Anf. 128 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Jag förstår att Jimmie Åkesson naturligtvis förbereder sitt avträde från makten. Det är realistiskt. Jag förstår att du därför undrar vad det blir för regering i nästa läge. De exakta ministerposterna kommer vi att förhandla om efter valet, men det är bra att Jimmie Åkesson nu förbereder sig på bokslutet för den här mandatperioden. Det uppskattar jag.

Kommer vi att göra det bättre för fler? Svaret är ja. Vi ska se till att Sveriges arbetarklass får ett bättre land att bo i. De ska inte betala högre avgifter för sin medicin för att Jimmie Åkesson ska få skattesänkningar. De ska inte betala i högre pensionsålder för att Jimmie Åkesson ska få skattesänkningar. De bygger detta land, och de ska ha sin välfärd. De ska inte dö i långa vårdköer. Deras barn ska få den bästa tänkbara skolan. Därför behöver Jimmie Åkesson se till att han inte längre styr landet i höst.
(Applåder)

Anf. 129 ELISABETH THAND
RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Alla här vet hur allvarligt det säkerhetspolitiska läget är. Det akuta hotet från Ryssland kvarstår. USA är under Donald Trump i bästa fall opålitligt, i värsta fall en rejäl fara för vårt grannland.

Vänsterpartiets strategi för Sverige i det läget är igelkottens – att vända sig inåt och kura ihop sig lite, dock utan taggar eftersom de inte är villiga att investera de hundratals miljarder mer som skulle krävas för att vi ska kunna försvara oss på egen hand. Utan Nato-medlemskap hade vi varit ännu mer beroende av Trump. Utan EU-medlemskap hade vi stått utanför när Europa försöker samla sig. Ändå vill Vänsterpartiet på sikt lämna Nato.

Sverige behöver mer samarbete i EU och med likasinnade medlemmar i Nato. Vi kommer inte att klara oss på egen hand. Jag vill därför fråga Nooshi Dadgostar: Kommer Vänsterpartiet att skrota sina krav på utträde ur Nato?

Anf. 130 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Vi driver inte på för ett utträde ur Nato. Låt mig reda ut den fråga som Elisabeth Thand Ringqvist ställer och som är mycket bra.

Till att börja med måste vi bygga upp ett eget försvar. Det skäms jag inte för att säga. Vi ska skydda svenska folket, och vi är bäst på att skydda oss själva. Vi kan räkna med oss själva. Vi ska se till att de kvinnor och män som försvarar Sverige ska få allt det stöd och den hjälp de behöver. Vi ska se till att de skyddar

just Sverige och inte i första hand är på upptåg i andra länder. För detta krävs resurser, Elisabeth Thand Ringqvist. Då funkar det inte bara med stora skattesänkningar, utan de rikaste måste också vara med och betala för att försvara vårt land mot fientliga krafter.

Elisabeth Thand Ringqvist ska inte vara orolig för mig eller för vad jag gör med Nato. Det är Donald Trump som håller på att förgöra Nato, inte jag. Elisabeth Thand Ringqvist behöver rikta sig till Donald Trump. Det är han som nu bryter mot folkrätten och med maktspråk försöker ta över vårt grannland. Det tänker vi inte acceptera.
(Applåder)

Anf. 131 ELISABETH THAND
RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Tack, Nooshi Dadgostar, för svaret!

Att vi ska bygga upp ett eget försvar är vi ense om. Men jag blir lite orolig när Nooshi Dadgostar säger att vi inte ska skicka iväg våra soldater på upptåg i andra länder. Det är precis det Danmark har bett oss att göra nu. Vi skickar officerare till Grönland eftersom vi tycker att det är viktigt att stå upp för det nordiska samarbetet och det nordiska samarbetet i Nato. Hur tänker Nooshi Dadgostar om det?
(Applåder)

Anf. 132 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Nu missförstår Elisabeth Thand Ringqvist mig med flit. Vi ska ha ett försvar som försvarar Sverige och likasinnade länder. Det var vi som redan för flera år sedan föreslog ett samarbete med andra likasinnade länder. Vi förutsåg redan då att USA och Turkiet var på väg i en auktoritär riktning.

Jag menar att vi inte bara kan ha ett insatsförsvar som åker till Irak och Afghanistan. Vi behöver ha ett försvar som försvarar svenska folket. Självklart hjälper vi i det läget vårt grannland. Det är fullständigt självklart. Vi ska stå sida vid sida med det danska och det grönländska folket i denna svåra tid.

Det är inte vi som har skapat oron, utan det är Donald Trump som har skapat den. Låt oss stå enade mot dem som vill förgöra den regelbaserade världsordningen. Jag hoppas att vi kan vara överens om det.
(Applåder)

Anf. 133 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! ”Välfärdsparti” och ”vårdparti” hör vi Nooshi Dadgostar tala om i kammaren här i dag. Men vad är det egentligen för politik som gömmer sig bakom dessa ord? Det är uppenbart att om Nooshi Dadgostar får välja i en möjlig framtida rödgrön röra kommer vi att återgå till den modell där staten kravlöst skickar ut pengar till 21 olika vårdregioner. Men vi vet redan hur det går när kravlösa statsbidrag inte ger effekt för vare sig patienter eller vårdpersonal. Vad är man för slags välfärdsparti då?

Efter över 30 miljarder i statliga kravlösa satsningar på så kallad god och nära vård konstaterade Myndigheten för vård- och omsorgsanalys följande:

Patienterna upplever inte ökad tillgänglighet till vården. Personalens villkor har inte förbättrats. Kompetensbristen kvarstår. Arbetsmiljön är ansträngd. Primärvårdens resurser har inte stärkts.

Varför fortsätter Vänsterpartiet med kravlös vårdpolitik som gör att patienter och personal hamnar i kläm?

Anf. 134 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Kära nån! Ebba Busch har sänkt skatterna med över 100 miljarder den här mandatperioden. Det finns inga pengar – och så kör man pressmeddelandepengar till regionerna.

Inflationen går upp, och ni lyckas inte ens matcha löneutvecklingen och prisuppgångarna ute i regionerna. Det är tydligen mycket viktigare att de absolut rikaste ska få fler skattesänkningar. Det är i grund och botten ekonomi det handlar om.

Jag älskar krav. Det är det bästa jag vet. Jag hatar när privata vårdföretag kan dra skattemedel helt kravlöst, dubbelfakturera och låta bli att anställa utbildad personal. I nästan varje privat företag som regionerna har inspekterat har det visat sig finnas fusk och bedrägerier. Det kommer vi att sätta stopp för.
(Applåder)

Anf. 135 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! I den här debatten har det blivit smärtsamt uppenbart att det är viktigare för Nooshi Dadgostar att fortsätta rabbla onelinern om skattesänkningar för rika. Det är viktigare för henne att fortsätta hata på att människor har lyckats få det lite bättre ställt än att möjliggöra för fler som i dag har det tufft att kunna få det bättre ställt. Jag är så trött på det.

Tack vare oss har en vanligt hårt arbetande familj fått 5 000 kronor mer kvar i plånboken. Vi har förbättrat tandvården. Vi har infört ett fritidskort. Vi har lyckats bekämpa inflationen, som är hårt arbetande föräldrars värsta fiende. De som har fått den största skattesänkningen är ensamstående föräldrar med låga inkomster.

Men Nooshi Dadgostar svarar inte på frågan varför de berövar kvinnor den vård de skulle kunna få. I Stockholm där V är med och styr har man hållit de pengar inne som skulle gått till att kapa vårdköerna till operationer som bara kvinnor behöver. Stå för att ni har en kravlös välfärdspolitik som gör att kvinnor hamnar i kläm!
(Applåder)

Anf. 136 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Jag har en mamma som har jobbat i svensk sjukvård i 30 år. Hon kan berätta för dig hur det ser ut på golvet, Ebba Busch. Hon kan berätta för dig att när du drar ned på resurserna och när du sänker skatterna för dina vänner betyder det att när de två personer som dog i vårdköen över julen och inte fick sina operationer berodde det på att det var viktigare att lägga pengarna på Sveriges miljardärer. Jag kommer aldrig backa från det.

Vården är det viktigaste vi har i Sverige. Det handlar om mänsklig värdighet. Den ska inte gå ut på att man ska ha privata försäkringar och köpa sig före, som Ebba Busch vill. Den kan inte gå ut på att fuskande företag ska dubbelfakturera och ta våra skattemedel. Den ska utgå från behov. Den med svårast sjukdomar ska gå först. Det kommer vi vänsterpartister alltid att stå upp för. Vi sätter vården före Ebba Buschs skattesänkningar.

(Applåder)

Anf. 137 SIMONA MOHAMSSON (L) replik:

Herr talman! Under de senaste turbulent dagarna i världspolitiken har det slagit mig: Nooshi Dadgostar säger exakt det som Donald Trump älskar att höra. Den amerikanska högern tror nämligen att Europa inte gör sitt – att vi inte tar vårt ansvar för vår säkerhet.

Vad gör Vänsterpartiet då? Jo, de tar varje tillfälle i akt att kritisera Nato. Nooshi säger nej till Natobaser och till svenskt stöd till Natoinsatser – nej, nej, nej. Hon säger alltid nej till Nato. Det låter säkert ljuvligt i Trumps öron.

Min fråga till Nooshi Dadgostar är: Är det inte på tiden att Vänsterpartiet släpper sitt motstånd mot Nato och bevisar för amerikanerna att vi européer visst tar ett gemensamt ansvar för säkerheten?

Anf. 138 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Jag tror att Donald Trump skulle bli mycket förvånad över att likställas med mig, på många olika sätt.

Simona Mohamsson tar dock upp en viktig fråga. Vad gör vi nu, när det blivit precis så som Vänsterpartiet sa när säkerhetsutredningen gjordes våren 2022? Vi varnade för att den utveckling vi ser i länder som Turkiet och USA är auktoritär, och då måste vi ha en beredskap för detta. Vi sätter alltid svenska folkets trygghet och säkerhet först.

Det var inte vi utan Moderaterna som monterade ned försvaret. Vi bygger nu upp försvaret. Då är det viktigt att det inte sker på bekostnad av vården och skolan. Och vi behöver förstås samarbeta med likasinnade länder. Det är mycket viktigt att vi gör det, och vi ska nu ställa upp för våra grannländer.

Anf. 139 SIMONA MOHAMSSON (L) replik:

Herr talman! ”Som Vänsterpartiet sa” – om vi hade lyssnat på vad Vänsterpartiet säger hade vi inte varit medlemmar i Nato.

I höst riskerar Sverige att få en rödgrön regering med ett vänsterparti som inte respekterar Sveriges medlemskap i Nato. Visst, Nooshi Dadgostar kan stå här och säga att det inte är fallet. Men i handling fortsätter Vänsterpartiet att visa att man inte står bakom Nato. Jag säger: Don't tell me – show me!

Förra hösten röstade Vänsterpartiet trots allt emot att Sverige ska kunna skicka trupper för att hjälpa Natoallierade – det som är själva kärnan i Natosamarbetet. Min fråga till Nooshi Dadgostar är: Kommer Nooshi att fortsätta verka för att försvaga Sveriges roll

i Nato, om Nooshi blir försvarsminister i Magdalena Anderssons regering?

Anf. 140 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Vi respekterar det fullt ut och kommer inte att driva något utträde. Jag vet inte vad det är för omröstning du, Simona Mohamsson, talar om.

Ibland måste man i ett historiskt skede stå upp för sina vänner. Nej, vi tycker inte, i ett läge där Donald Trump hotar att invadera, erövra eller intervensera hos våra grannar på Grönland, att svenskt territorium ska användas av amerikansk militär för att attackera Danmark. Det står vi upp för.

Någonstans måste man sätta ned foten. Man kan jamsa, smickra och gulla med Donald Trump. Men en översittare och mobbare måste ibland förstå att ett nej är ett nej.

(Applåder)

Anf. 141 ELISABETH THAND
RINGQVIST (C):

Herr talman! När politiken slutar ta klimatmålen på allvar märks det snabbt. Förra året ökade klimatutsläppen med 7 procent i Sverige. Regeringen har visat i både ord och handling att klimatmålen i Sverige och EU inte väger så tungt längre. Det är som att sluta sätta gränser för barn och sedan bli förvånad när det börjar spåra ur.

Den här slappheten sprider sig. Vi ser hur EU nu riskerar att följa USA i spåren, där tunga, gamla fossilindustrier lobbar hårt för att montera ned klimatmålen och fördröja omställningen. För de företagen är varje dag av väntan en vinst. De tjänar på att resten av världen sitter fast i teknik som är beroende av olja.

Herr talman! Sverige tjänar inte på att vänta. Våra företag, vår teknik och vår innovationskraft vinner på att leda, inte följa. När regeringen bromsar ger vi bort våra konkurrensfördelar till andra länder, och jobben skapas där i stället för här. Det är inte bara dålig klimatpolitik – det är usel tillväxtpolitik.

Herr talman! Vi måste drastiskt minska utsläppen i transportsektorn, som i dag står för drygt en tredjedel av våra nationella utsläpp, och det är möjligt. Centerpartiet vill göra det billigare att byta till miljöbil och att installera solpaneler och laddbox för att kunna ladda bilen hemma. Vi vet också att dieselmotorn kommer att vara kvar i timmerbilar och skogsmaskiner och i jordbruket, men då är biodiesel givetvis det självklara komplementet.

Antingen bromsar vi, eller så väljer vi klimatsmart tillväxt. Det är bra för klimatet, jobben och hushållen.

(Applåder)

Anf. 142 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Välkommen, Elisabeth Thand Ringqvist, till den här kretsen!

Jag vill tala om vård. När Centerpartiet i riksdagen talar om satsningar på vård på landsbygden har jag svårt att inte tänka på Region Västernorrland, där Centerpartiet beslutat att avveckla Sollefteå sjukhus. Om

16 dagar stängs barnavdelningen. Det är den första avdelningen att stängas men inte den sista. Hösten 2027 kommer avvecklingen av Sollefteå sjukhus att vara klar.

Centern klargör i sin budgetmotion att partiet inte tror på KD:s modell att förena utbetalningar till vårdregionerna med krav. Kom nu inte dragande med att vi vill att det är Stockholm som ska bestämma! Det är nämligen Centerpartiets Stockholmspolitik som gör att vård på landsbygden avvecklas i stället för att makten, som vi har föreslagit, flyttas från en massa regionpolitiker i 21 olika regioner till *en* sammanhållen vård som styrs mer av vårdpolitikerna.

Hur kan ni tala om en vårdpolitik i hela landet när detta är resultatet för Sollefteå?

Anf. 143 ELISABETH THAND

RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Tack, Ebba Busch, för att du lyfter Sollefteå! Sjukhuset i Sollefteå illustrerar otroligt väl utmaningen för sjukvården på landsbygden: brist på pengar och brist på personal. Inget av det löser vi dock genom att ta bort landsbygdsbornas makt över sjukvården.

Du pekar på flera problem i sjukvården, och vi är överens. Men detta handlar om rätten för människor att påverka den vård som de är beroende av och att kunna rösta bort de politiker som inte lyssnar. Det är precis det som får hända.

I dag, med regeringens politik, är det inte möjligt att starta de små mottagningar som både patienter och personal efterfrågar. Det går inte att starta en klinik som har till exempel en läkare och en sjuksköterska, för regelkrånglet är alldeles för omfattande. Det är helt obegripligt hur Kristdemokraterna kan tro att vården skulle fungera bättre om det fanns en jättelik centralmyndighet för sjukvård på Södermalm, som skulle bestämma över vården i hela Sverige. Beskriv det för mig!

(Applåder)

Anf. 144 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Det är ingen hemlighet att regionernas skatteinkomster skiljer sig mycket åt. Det är ingen hemlighet att det är stora skillnader i hur lätt det är att rekrytera vårdpersonal beroende på var i landet man har sin vårdcentral eller sitt sjukhus. Det är därför vi har som vår viktigaste fråga inför detta val att vi ska ha ett samlat nationellt ansvar för vården.

Men det handlar alltså inte om denna skrämselretorik från Centerpartiets sida som jag är så otroligt trött på – att det skulle vara Stockholm som ska styra över vården. Det vill vi absolut inte.

I Stockholm, där Centerpartiet är med och styr, har man varit absolut sämst på att använda de prestationsbaserade medlen, som kan användas för att kapa vårdköer. Inte minst är det kvinnor som drabbas av långa vårdköer. Den politiken vill vi absolut inte ha.

Vi vill ha möjlighet att lyssna på landsbygdens röster när man säger: Låt oss ha kvar Sollefteå sjukhus!

Stäng inte barnavdelningen! Detta förhindras med Centerpartiets så kallade vårdpolitik och så kallade landsbygdsolitik.
(Applåder)

Anf. 145 ELISABETH THAND
RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Nu förstår jag. Ebba Busch förstår inte att "Stockholm" för resten av landet inte betyder Region Stockholm eller Stockholms stad. "Stockholm" betyder att det finns en myndighet i Stockholm som man i den här salen på Helgeandsholmen bestämmer över. Det är det som är den stora vårdmyndigheten.

Väldigt många människor i landet underkänner sådan centralstyrning. Vi ser ju det. Den här regeringen har avvecklat väldigt många av de servicekontor som fanns ute i landet.

Jag kan inte hitta ett enda exempel där en centralisering i Sverige har lett till att det blivit mer verksamhet ute i landet – inte ett enda exempel kan jag komma på. Jag tror inte att Sveriges landsbygd kommer att må bättre av en centralstyrning av den svenska vården.

Det kommer tvärtom att leda till mer nedläggningar och större distans mellan vad människor verkligen behöver och vad som kommer att kunna levereras.
(Applåder)

Anf. 146 SIMONA MOHAMSSON (L) replik:

Herr talman! Liberalerna och regeringen är i färd med att helrenovera friskolesystemet. Alldeles för länge har vi fått läsa om oseriösa friskoleägare som prioriterar bort barnens rätt till labbsalar, om obehöriga lärare och om onyttig mat. Vi går nu vidare med vinstbegränsningar för friskolor som inte sköter sig.

Frågan är dock vad Centerpartiet tycker om vinster i skolan. Den förrförra ledaren för Centerpartiet lät öppna dörren på glänt mot vinstbegränsningar. Elisabeth Thand Ringqvists företrädare var inte lika förtjust i det, och Elisabeth Thand Ringqvist har själv försvarat friskolornas vinster.

Min fråga är: Står Centerpartiet på barnens eller friskoleägarnas sida?

Anf. 147 ELISABETH THAND
RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Simona Mohamsson och jag blir precis lika upprörda när vi läser om problemen i svensk skola. Det är ridgymnasier utan hästar, kemilektioner utan labbsalar och gypalektioner utan riktiga idrotts-salar. Det handlar om hur glädjebetyg kompenserar för kunskap och om skolor som sätter i system att anställa obehöriga lärare för att sänka sina kostnader. Så får det inte fortsätta.

Låt oss lösa det grundläggande systemfelet tillsammans. Här kommer fyra förslag där vi tycker lika och där Mohamsson skulle ha Centerpartiets stöd varje dag i veckan om hon bara lade förslagen på riksdagens bord:

- Förändra skolpengen så att friskolor inte får ersättning för ansvar de inte tar.
- Reformera betygssystemet i grunden, så att det inte fortsätter att vara 20 000 elever som slås ut varje år.
- Inför offentlighetsprincipen i skolan, så att varje elev och förälder får bättre insyn.
- Slopa kösystemet så att ingen som inte ställt sitt barn i kö redan på BB är för sent ute.

(Applåder)

Anf. 148 SIMONA MOHAMSSON (L) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att Liberalerna och Centerpartiet inte delar samma syn på vinstintressen i skolan.

Jag tillhör själv generation friskola. Jag har sett hur vänner har gått i skolor utan labbsalar och utan behöriga lärare, där man har fått matkuponger i stället för panerad fisk och kall sås i skolan.

Liberalerna kommer alltid att sätta barnen före börsbolagen. Därför kommer Liberalerna och regeringen att lägga fram förslag om vinstbegränsningar.

Min fråga kvarstår. Kommer Centerpartiet att lyssna på landets elever och lärare och rösta på vårt förslag om vinstbegränsningar, eller kommer man att rösta emot?

Anf. 149 ELISABETH THAND
RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Jag vill inte att de hundratusentals elever som går i en friskola som är bra och som de tycker om ska behöva lämna den. Vad jag vill är att ge varje elev en riktigt bra skolgång.

Vi vill att den som anställer fler behöriga lärare ska få högre skolpeng än den som anställer obehöriga. Vi vill att lärare som undervisar i skolor med dåliga resultat ska få ett lönetillägg på 5 000 kronor i månaden. Vi vill att stöttning till elever som behöver det ska bli bättre och obligatorisk.

Jag blir precis lika upprörd som Simona Mohamsson när jag läser om problem med vinstdrivande skolor. Det viktiga är dock att vi kan behålla de hundratusentals elever som ändå är nöjda med sin skola. Vi får inte låta den lilla andel skolor som inte gör sitt jobb bestämma över den stora majoritet elever som ändå är väldigt nöjda med de skolor som de går i.
(Applåder)

Anf. 150 EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Är alla mobiltelefoner avstängda nu?

Nära hälften av svenska folket stöder Kristdemokraternas förslag om förbud mot burka och niqab. Detta framgår av en undersökning som SVT beställt.

Det är inte en fråga om vilket klädesplagg som helst. Burkan är symbolen för ett system som kontrollerar kvinnan, begränsar hennes rörelser och definierar vad som är tillåtet och inte. Det är ett system som, får vi höra, framhåller tradition och moral. Men med dessa

begrepp utövas i stället hedersförtryck och total kontroll.

Det är ett system som anonymiserar kvinnors närvaro i samhället. Vi kan kalla detta system för burkakrati.

Låt oss se det i relation till demokratin. I burkakratin förlorar kvinnor sina fri- och rättigheter. När vi kvinnor inte längre syns slutar vi att definieras som personer. I burkakratin utsätts muslimer för krav på underkastelse. Svenska muslimska kvinnor som älskar vårt land och vill vara en del av vårt gemensamma vi möts av en förväntan om att också de ska vända om.

I burkakratin ser vi samma totalitära idé som manifesteras i Islamiska republiken Iran. Även om den islamistiska regimen inte kräver burka kväver den varje rop på frihet.

Detta är en värderingskamp som Sverige måste ta. Det är en värderingskamp som Sverige måste vinna. Burkakratin utmanar vårt gemensamma etiska minimum och urholkar vår samhällsgemenskap. Den som förnekar hotet från detta förminskar kvinnors utsatthet och försvagar varje seriös ansats till integration.

Herr talman! Jag hoppas att hösten 2026 är hösten då Sverige röstar för ett förbud av burka och niqab och de värderingar som följer med detta. De hör inte hemma i vårt land.

(Applåder)

I detta anförande instämde Lili André, Yusuf Aydin, Mathias Bengtsson, Magnus Berntsson, Camilla Brodin, Hans Eklind, Cecilia Engström, Ingemar Kihlström, Larry Söder och Kjell-Arne Ottosson (alla KD), Leonid Yurkovskiy (SD), Marie-Louise Hänel Sandström (M) samt Sara-Lena Bjälkö (-).

Anf. 151 ELISABETH THAND
RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Sedan april förra året har fler än 650 personer som arbetar och gör rätt för sig utvisats från Sverige. Det har drabbat vårdbiträdet Sara likaväl som restaurangägaren Sharmin. Det är människor som har arbetat, betalat skatt och gjort allt för att bli en del av det svenska samhället.

De utvisas nu för att möjligheten till spårbyte är borta och för att regeringen gång på gång har höjt lönegolvet för den som kommer till Sverige och arbetar. Vad gör Kristdemokraterna för att få stopp på dessa onödiga utvisningar – utvisningar som gör att många företag i dag har svårt att hitta rätt personal och få sina företag att växa?

(Applåder)

Anf. 152 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Mitt partis ingång har alltid varit att det ska vara möjligt att bli en del av Sverige för den som är beredd att göra Sverige till sitt. Det handlar om att anpassa sig till våra värderingar, så att vi delar samma värderingar, och att vara beredd att lära sig språket, så att vi också både kan tala samma etiska modersmål och också tala samma språk, även om vi inte

hade samma modersmål från början. Det handlar dessutom om att vara beredd att göra rätt för sig och hitta en egen försörjning för att kunna försörja sig själv och sin familj. Då har vår utgångspunkt varit att det ska vara möjligt för viet och samhällsgemenskapen i Sverige att växa. Då ska det också vara möjligt att bli en del av Sverige. De som begår brott eller vägrar att anpassa sig till Sverige ska inte få stanna.

Jag är stolt över den omläggning av migrationspolitiken som vi har gjort. Vi behöver ha en stram migrationspolitik för lång tid framöver. Men med det sagt: Vi kommer alltid att navigera utifrån de principer som jag började med, och vi kommer alltid att vara beredda att se över vårt eget system, även framåt och även i regeringsställning.

I detta anförande instämde Sara-Lena Bjälkö (-).

Anf. 153 ELISABETH THAND
RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Svenskt Näringsliv och Ebba Buschs ministerkollega Johan Britz har båda sagt att det här inte är bra för Sverige. Centerpartiet instämmer i den slutsatsen. Man måste ändå förstå att det här lönegolvet ligger ganska högt. Det betyder att nyutexaminerade sjuksköterskor, bibliotekariéer och apotekare och forskarstudenter inte ska vara kvar i Sverige, för deras löner är lägre än 35 000 kronor, ungefär, som detta kommer att ligga på under 2026.

I ett redan tufft läge med en utdragen lågkonjunktur och med låg tillväxt vill regeringen alltså sätta ytterligare käppar i tillväxthjulet. Varför är det bra för Sverige?

(Applåder)

Anf. 154 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! När det gäller valet 2026 är det så här långt in i partiledardebatten ganska uppenbart.

Det kan vara fyra år till med lag, ordning och reda. Då är det ordning och reda i energipolitiken och i brottsbekämpningen. Det är då ordning och reda i den ekonomiska politiken och inte minst ordning och reda i migrationspolitiken. Det handlar om det som har satt stopp för att vem som helst kan valsa in i vårt land och befinna sig här utan att ens söka uppehållstillstånd eller söka uppehållstillstånd och få avslag och ändå välja att vara kvar här och begå grova brott och inte ha en förväntan på sig att lämna landet.

Det står mellan lag, ordning och reda och total oreda – grisen i säcken, fyra rödgröna partier som spreder åt olika håll i varenda avgörande fråga.

Nej, vi kommer inte att backa från linjen om en stram migrationspolitik. Men utgångspunkten kommer fortfarande att vara: Är du i Sverige och är du svensk ska du söka de jobb som finns. Där måste vi börja. Det kommer att vara den politik och den linje som vi har för lång tid framöver, och det står vi fast vid.

(Applåder)

Anf. 155 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! De senaste månaderna har vi sett exempel på människor som jobbar i omsorgen, sjukvården och välfärden och som nu utvisas på grund av regeringens migrationspolitik. Det handlar om människor som har jobb, som betalar skatt, som kan språket och som har kollegor och vänner och ofta barn födda i Sverige. De är integrerade. De behövs. Ändå skickas de ut.

Herr talman! Det här är inte en värdig politik. I en tid då välfärden skriker efter personal väljer regeringen en politik som gör att vi utvisar människor som behövs i vårt land. Det här slår inte bara sönder liv. Det skapar också otrygghet på arbetsplatser och i samhällen runt om i landet.

Miljöpartiet vill ha en migrationspolitik som är rättssäker, ordnad och human och som faktiskt fungerar för människor och för Sverige.

Herr talman! Jag lyssnade med intresse på det tidigare replikskiftet. Ebba Busch menar att man är beredd att ompröva om man ser negativa konsekvenser. Min fråga är då: Kommer Ebba Busch och regeringen att se över de här orätfärdiga konsekvenserna av den stränga lagstiftningen?
(Applåder)

Anf. 156 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Det här är en komplicerad och svår fråga. Vår utgångspunkt är alltid att vi ska stå på människans sida, inte på systemets. Vi vet att det inte finns något system som kommer att vara perfekt. Det är därför jag gladeligen upprepar mitt svar från tidigare. Vi håller oss alltid ödmjuka inför vår egen lagstiftning även när vi sitter i regeringsställning. Är det så att vi i nyanser har landat snett här – och grundintentionen har varit rätt – är vi från Kristdemokraternas sida beredda att se över lagstiftningen för att den ska träffa mer rätt.

Det är alltså människor som har kommit hit, som har gjort Sverige till sitt, som delar våra svenska värderingar, som delar det svenska språket och som också har gjort allt de kan för att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden. De har ett jobb, står för sin egen försörjning och försörjer sin egen familj. Det är klart att utgångspunkten ska vara att de ska stanna. Men då måste man också klara av att i andra änden säkerställa en politik som utvisar invandrade män som begått grova våldtäkter mot kvinnor i hemtjänsten. Den politiken mäktar tyvärr inte Miljöpartiet att stå för; det gör vi.

(Applåder)

Anf. 157 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Jag blir faktiskt beklämd när jag hör Ebba Busch prata.

Jag frågar alltså om människor som 35-årige Sam, som har fast jobb på ett äldre- och demensboende i Nyköping och som riskerar att skickas till Syrien efter tio år i Sverige. Jag frågar om en specialistsjuksköterska i Lund, i hemsjukvården, som från en dag till en annan nu ska utvisas med sin fru, som jobbar som

sjuksköterska i Malmö. Från lilla Norsjö rapporteras om Sara, Farhood och deras son som gått runt och väntat på ett utvisningsbesked. Sara säger själv: Vi har gjort allt rätt. Vi har lärt oss svenska. Vi har jobbat, köpt hus och klarat oss själva. Det är dem jag frågar om, Ebba Busch.

Är Ebba Busch nöjd med de här utvisningarna? Är ni, nu när ni ser konsekvenserna av ett system som uppenbarligen är långtifrån perfekt, beredda att backa och beredda att göra det nu?

(Applåder)

Anf. 158 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Jag tycker att jag har gett ett rakt svar till Amanda Lind här i dag. Vi kommer alltid att stå upp för de människor som hamnar i kläm i system som hade en intention och där man landat vid sidan av. I och med att jag sitter i regeringen kommer jag inte att kunna uttala mig om enskilda fall, men detta är den linje jag står för.

Jag menar att det finns ett problem. Jag kan alltså möta Miljöpartiet i den här frågan, men då måste Miljöpartiet tydligt deklarera inför detta val att man under de åtta år som man stöttade en rödgrön regering senast konsekvent såg mellan fingrarna på alla de allvarliga brott som människor begick i vårt land under tiden de sökte asyl, hade fått uppehållstillstånd eller fått dubbelt medborgarskap. Man har alltså ändå försvarat att de ska få vara kvar i landet.

Det är därför jag säger: Jag är beredd att ha ödmjukhet när det gäller att se till att vår lagstiftning, som har stramat åt, blir träffsäker och verkligen når målet. Men då borde Miljöpartiet kunna flytta sig när vi nu sett så allvarliga våldtäkter mot kvinnor i hemtjänsten i Sverige. De människorna ska ut ur landet. Den politiken står inte Miljöpartiet för. Det gör vår regering.
(Applåder)

Anf. 159 AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Under julhelgen mördades två kvinnor brutalt. Jag blir fruktansvärt frustrerad, ledsen och upprörd när jag tänker på detta och på alla kvinnor som före dem fallit offer för våldet. Vi behöver göra så mycket mer för att kvinnor i Sverige ska känna sig trygga.

I dag tar Miljöpartiet ett initiativ till att brett se över kriterierna för rättspsykiatrisk vård. Fler ska kunna dömas till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning om de bedöms ha en allvarlig problematik och kan utgöra en fara. Det möjliggör vård, och det förhindrar att mycket farliga personer med hög återfallsrisk släpps ut.

Herr talman! Mäns våld mot kvinnor är en av de mest allvarliga trygghetsfrågorna i vårt samhälle. Det kräver uthållighet, många insatser och en bred samsyn i riksdagen – över tid och över partigränser. Det ansvaret är det vår förbaskade skyldighet att ta.

Herr talman! Januari kallas för årets fattigaste månad. Med Ulf Kristersson som statsminister har den för många blivit ännu fattigare när de ekonomiska

klyftorna ökat. Vi ser en massarbetslöshet alltmedan regeringen försvagar trygghetssystemen och prioriterar skattesänkningar för de rikaste framför välfärden.

Herr talman! Många i vårt land går runt med en oro. Det handlar om en kvinnas oro för att slås ihjäl av en man, en förälders oro för ekonomin eller för att barnen ska rekryteras in i gängkriminalitet och en familjs oro för att tvingas ut ur landet. Samtidigt finns oro för världsläget och för klimatet.

Herr talman! I Sverige bör alla barn och unga få växa upp med en framtidstro. Det går att byta kurs. Det går att få Sverige på rätt spår igen, men då krävs ett regeringsskifte. Med Miljöpartiet får Sverige tillbaka tron på framtiden.
(Applåder)

I detta anförande instämde Camilla Hansén, Jan Riise och Ulrika Westerlund (alla MP).

Anf. 160 ELISABETH THAND
RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Det är sent, och vi tar ett lite annat grepp.

Vi föreställer oss att vi har tagit över familjegården som står där lika stadigt som när vi var barn. Barnen som nu finns på gården vet att de en dag, om de vill, kommer att ta över. Det är drömmen, men drömmen hotas. För att ta över gården har syskonen köpts ut, vilket krävde stora lån med skogen som pant.

Så kommer beskedet. Skogen får inte brukas. Någon har anmält att det kan finnas en tjäderplats i skogen. Vi har ingen brist på tjäder, tvärtom, men ändå säger Skogsstyrelsen att överklagan ska prövas. Kanske kan skogen aldrig avverkas. Tillgången är därmed värdelös, och gården måste säljas för att undvika konkurs.

Så här ser verkligheten ut för många skogsägare i dag. Vad tänker Amanda Lind göra för att ta skogsägarna ur den här Kafkaartade situationen?
(Applåder)

Anf. 161 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Jag vill passa på att hälsa Elisabeth Thand Ringqvist välkommen till partiledardebatten och ser fram emot att diskutera dessa och andra frågor med Elisabeth framöver!

När det gäller dagens skogsbruk finns det många utmaningar. Vi vet att det finns en försämrad artrikedom i våra skogar. Vi vet att skogen är så värdefull för att fånga upp koldioxid. Vi vet också att många, inte minst små och medelstora skogsägare, kämpar med lönsamheten. Vi vet också att det kan uppstå situationer som naturligtvis är helt oacceptabla.

Det är därför vi i Miljöpartiet de senaste åren har gått fram med många reformer för att öka valfriheten för skogsägare och stärka möjligheten till kompensation. Vi har gått fram med en artbonus som innebär att man ska få en kompensation om man hamnar i en sådan situation där det finns värdefulla arter på ens mark.

Vi ska komma ihåg att väldigt många skogsägare vill bidra mer till artrikedomen och klimatupptaget. Då måste vi i politiken ge de förutsättningarna, och jag diskuterar gärna dessa reformer med Elisabeth Thand Ringqvist.
(Applåder)

Anf. 162 ELISABETH THAND
RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Det gläder mig att Amanda Lind lyfter den biologiska mångfalden. Den är väldigt viktig. Men låt oss tala klarspråk om skogen. Klimatkampen kan inte vinnas genom att stoppa brukandet. När det kommer till koldioxid är nämligen träd som tonåringar: De käkar mest när de växer. Sveriges skogar behövs dessutom för att ersätta plast, för att bygga fler hus i trä och för att låta landsbygden driva den gröna omställningen, inte bromsas av den.

Amanda Lind påstod i en lördagsintervju att Miljöpartiet vill minska avverkningarna med upp till 20 procent men att detta inte ska leda till färre jobb. Det går givetvis inte ihop. När politiken börjar behandla skogen som ett skyltfönster i stället för en näring har man lite grann tappat kontakten med skogen. Hur tänker Amanda Lind att minskad avverkning med 20 procent inte ska påverka jobben i Sverige?
(Applåder)

Anf. 163 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att Centerpartiet måste läsa i kapp både forskningen och Miljöpartiets politik.

Självklart ska vi kunna bruka svenska skogar! Självklart ska vi kunna kombinera möjligheten till arbetstillfällen i skogarna med en starkt klimat- och miljönytta. Forskningen är tydlig: För att nå klimat- och miljömål måste naturhänsynen öka. Man behöver låta skogen växa längre innan den avverkas och också hugga ned färre träd. Det kom också en rapport som visade att skogens klimatuptag hade stärkts på grund av bland annat minskade avverknings.

Det här måste vi göra på ett kontrollerat, smart och klokt sätt. Vi vet ju att även om vi fortsätter med status quo så kommer jobben att minska i de svenska skogarna. Det är det vi ser när vi ser tillbaka. Landsbygden har utarmats på arbetstillfällen, och där behöver vi göra mer. Vi behöver stärka innovationskraften, stärka förädlingsförmågan och hitta nya sätt att bruka våra skogar som också ger jobb.

Som sagt, jag diskuterar gärna vidare de här förslagen, men jag tror att Centerpartiet behöver läsa på forskningen lite mer.
(Applåder)

Anf. 164 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Timmen är sen, och jag önskar fortsätta att tala om vården.

Miljöpartiet övertog regeringsansvaret hösten 2014. Två år senare hade antalet patienter som hade väntat mer än 90 dagar på nybesök inom den

specialiserade vården ökat med 73 procent. Antalet patienter som hade väntat mer än 90 dagar på operation hade ökat med 84 procent. Detta var återigen ett resultat av en kravlös vårdpolitik.

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys konstaterade 2017 att utvecklingen gick åt fel håll och sa samtidigt att regeringen behöver utveckla den strategiska styrningen för att främja en förbättrad tillgänglighet. Det görs nu. Nu har vi sett ett trendbrott, och vårddköerna har minskat med 25 procent. Den riktade satsningen för att korta vårddköerna inom tre specifika vårdområden har gett goda resultat tack vare en kravfylld vårdpolitik som sätter patienterna i centrum, inte system och regionpolitiker.

Hur ser Amanda Lind på ökad statlig styrning av vården? Skulle vi kunna hitta en väg framåt tillsammans här?

Anf. 165 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Inom vissa områden är jag övertygad om att det behövs en tydligare och stärkt statlig styrning och statliga stöd för att kunna göra rätt prioriteringar. Till exempel har Miljöpartiet gått fram med stora satsningar på både vuxenpsykiatri och barn- och ungdomspsykiatri. Inom andra områden behövs det tydligare direktiv. Jag tycker också att den nationella vårdförmedlingen som det arbetas med nu är helt självklar. Det ska vi absolut gå vidare med.

Jag vill dock komma tillbaka till vad jag hör och som bedöms vara det absolut mest centrala för att vi ska kunna få fler vårdplatser och en bättre fungerande vård i hela landet. Det är personalen. Det är arbetsvillkoren. Det är att man får fler kollegor så att man faktiskt har en chans att öppna de här vårdplatserna för att kunna beta av köerna så att de som har de allra största behoven också får vården snabbast.

Det är där den här regeringen misslyckas. Det är för lite pengar till regionerna. Det är för lite satsningar på arbetsmiljön inom vården. Sjukskrivningarna ökar tyvärr inom välfärden. Fler sjuksköterskor behöver få en kollega så att de slipper bli sjukskrivna på det sätt som vi nu ser.

(Applåder)

Anf. 166 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Jag vill ändå vädja om en möjlighet att få prata vidare med Miljöpartiet om detta och att Miljöpartiet ska tänka om hela vägen. Vi har prövat den modell som Amanda Lind pekar på i grunden, och den håller inte. 21 olika regioner mår inte med. Det är dags att gå hela vägen och avskaffa dem och få ett nationellt ansvar.

Amanda Lind pekar här på behovet av mer resurser till regionerna, men när man öste 30 miljarder över regionerna senast fick det alltså inte mätbart resultat. I Dagens Samhälle summerade man detta med orden: ”Varken regionerna, Socialstyrelsen eller regeringen har tagit ansvar för att redovisa att skattemiljarderna verkligen gått till att ställa om vården.” Det är inte vägen framåt.

Jag hoppas att vi kan bli fler i politiken som är beredda att sätta patienternas bästa före regionernas bästa. Vi har nu sett resultatet gällande höftledsoperationer, där vårddköerna har gått ned kraftigt med 55 procent. Antalet operationer har gått upp för gråstarr, och kötiderna har gått ned för framfall.

Det är i denna riktning vi behöver fortsätta att gå, och jag skulle gärna göra det med MP.

(Applåder)

Anf. 167 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Vi har de facto suttit alla partier i den här kammaren och diskuterat frågan om förstatligande av vården och brett landat i, dock inte med Kristdemokraterna, att det inte är en stor organisation svensk sjukvård behöver. Däremot finns det flera områden, till exempel ambulansflyg, helikopterverksamhet och vaccinationer, där vi bör samordna oss mer.

När man pratar med människor i sjukvården är det bristen på resurser som man återkommer till. Inte resurser för resursernas skull utan för att mer personal ska kunna anställas. Det är alltså tusentals sjuksköterskor som har lämnat yrket i dag, och det gör de på grund av arbetsvillkoren, på grund av att det inte är tillräckligt attraktivt att jobba inom svensk sjukvård.

Kristdemokraterna är det parti som ansvarar för sjukvård i dag. Jag skulle vilja höra era åtaganden. Kommer ni att satsa på arbetsvillkoren inom sjukvården? Kommer man att få fler resurser? Kommer ni att agera för att Sollefteå sjukhus också kan värnas? Ni har möjligheten i regeringen.

(Applåder)

Anf. 168 SIMONA MOHAMSSON (L) replik:

Herr talman! Efter Rysslands invasion av Ukraina tog flera partier i den här kammaren ansvar och satte Sveriges intressen först. De sattes före ideologier och partiåsikter. Vi gick med i Nato för att Sverige behövde det.

Nu börjar vi så smått vända om kärnkraften också. När regeringen tar viktiga kliv framåt för ny kärnkraft börjar till och med en och annan socialdemokrat ändra inställning. Men Miljöpartiet håller fast vid sitt kärnkraftsmotstånd trots att vi behöver kärnkraft för att klara omställningen och för att göra Europa energiberoende. Allt annat vore ett stort säkerhetspolitiskt misstag.

I det här oroliga omvärldsläget är min fråga till Amanda Lind om det inte är på tiden att sätta Sveriges behov av kärnkraft före partiintressen.

Anf. 169 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Med tanke på erfarenheterna från Ukraina har jag med all respekt svårt att se att kärnkraft skulle vara det som stärker svensk säkerhet. Med det sagt far också Simona Mohamsson med osanning. Jag skulle vilja se de myndighetsrapporter och de energiforskare och experter som pekar på att just kärnkraften är avgörande för svensk säkerhet framåt och för svensk energiförsörjning. Expert efter expert har ju tvärtom

pekat på att det går att göra energiomställningen på annat sätt.

Satsningen på kärnkraft fördröjer klimatomställningen för att den tar så lång tid att få på plats. Investeringar i förnybart trängs ut. Kärnkraften kommer att bli extremt dyr för skattebetalarna – och den behövs inte, för det är fullt möjligt och billigare och går dessutom snabbare att bygga ut det förnybara i kombination med grön baskraft.

Är det någon som är ideologiskt förblindad är det Liberalerna.
(Applåder)

Anf. 170 SIMONA MOHAMSSON (L) replik:

Herr talman! Miljöpartiet talar gärna om elektrifiering – men det kräver ju el. Det kräver fossilfri el, och det kräver kärnkraft.

Svenska folket har redan fått ett smakprov på Miljöpartiets kärnkraftslösa samhälle. När reaktor efter reaktor stängdes under Miljöpartiets maktinnehav ledde det till elpriser som svängde som en bergochdalbana. Det ledde till att kolkraftverk måste startas upp. Konstigt nog gladdes bara Miljöpartiet åt detta.

Min fråga till Amanda Lind är när Miljöpartiet är berett att ompröva sitt nej till svensk kärnkraft.

Anf. 171 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Jag ställer frågan igen till Simona Mohamsson: Vilka är det som säger att det är just kärnkraft som behövs för att vi ska klara elektrifieringen och våra klimatmål?

Det den här regeringen har lyckats med är att totalt bromsa elektrifieringen, som Simona Mohamssons och även andra partier i Tidöregeringen pekade på skulle vara det absolut viktigaste för att klara klimatet.

Försäljningen av elbilar minskade under Liberalernas tid i regering. Utbyggnaden av förnybar el och den baskraft som krävs tvärnitade. Nu pekar de på kärnkraft, som kanske kan vara på plats om 15–20 år, om vi har tur, till enorma kostnader för skattebetalarna. Var är satsningen på elektrifieringen här och nu? Var är ansvarstagandet för klimatomställningen?

Jag är så trött på att i debatt efter debatt få kärnkraft som svar. Det är helt oseriöst, inte minst från Liberalerna som faktiskt också har klimatministerposten.
(Applåder)

Anf. 172 SIMONA MOHAMSSON (L):

Herr talman! Sverige ska bli mer som Sverige, brukar Magdalena Andersson säga. Som liberal patriot kan jag bara hålla med. Vi är ett av världens bästa länder med världens bästa värderingar. Men Magdalena Andersson förstår inte vad det är som gör Sverige exceptionellt bra. Att Sverige är ett rikt, öppet och fritt land beror inte på Socialdemokraternas skattehöjningar eller på deras låtgåattityd i integrationspolitiken.

Det som gör Sverige till ett fantastiskt land är tjejen som anstränger sig och pluggar till ingenjör, kvinnan som vågar starta eget och skapar nya jobb, läraren som

markerar mot antisemitism i klassrummet och polisen som sätter stopp för våld i hemmet. Framgångsreceptet stavas ett samhälle där människor bildar sig, betar sig och bryr sig. Sverige är helt enkelt Sverige för att vårt land är byggt på liberala värderingar. Vi värdesätter flit och ansträngning. Vi tror inte bara på jämställdhet, utan vi praktiserar det varje dag. Vi försvarar alltid varje människas rätt till ett fritt liv och självförverkligande. Det är ett land jag tillsammans med Liberalerna vill förvalta, förbättra och försvara för en ljusare framtid och för en mer hoppfull morgondag.
(Applåder)

Partiledardebatten var härmed avslutad.

§ 10 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 13 januari

2025/26:276 Myndigheters arbete för att upptäcka relationsvåld

av Åsa Eriksson (S)

till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

§ 11 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 13 januari

2025/26:386 Utvecklingen i Iran

av Björn Söder (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 13 januari

2025/26:362 Representationens utmaningar i För- enta Nationerna

av Markus Wiechel (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:363 Press på regimen och stöd till folket i Iran

av Markus Wiechel (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 21.06.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med
§ 7 anf. 29 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen
kl. 12.30,
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen
kl. 16.07,
av talmannen därefter till och med § 9 anf. 124 (delvis)
och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om ändrad partibeteckning	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott.....	1
§ 3 Pensioner.....	1
Socialutskottets betänkande 2025/26:SfU13	1
Anf. 1 IDA KARKIAINEN (S)	1
Anf. 2 DANIEL PERSSON (SD)	2
Anf. 3 ULRIKA HEINDORFF (M).....	3
Anf. 4 TONY HADDOU (V)	4
Anf. 5 ANDERS W JONSSON (C).....	4
Anf. 6 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	5
Anf. 7 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP)	6
Anf. 8 PATRIK KARLSON (L).....	7
(Beslut fattades under § 8.)	8
§ 4 Socialavgifter	8
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU14.....	8
Anf. 9 JESSICA RODÉN (S)	8
Anf. 10 VASILIKI TSOUPAKI (V)	9
Anf. 11 DANIEL PERSSON (SD)	10
Anf. 12 ANNE-LI SJÖLUND (C).....	11
Anf. 13 CAROLINE HÖGSTRÖM (M).....	11
Anf. 14 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP) replik	12
Anf. 15 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik	12
Anf. 16 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP) replik	12
Anf. 17 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik	12
Anf. 18 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP)	12
(Beslut fattades under § 8.)	13
§ 5 Straffansvar för olovlig finansiell verksamhet	13
Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU17	13
(Beslut fattades under § 8.)	13
§ 6 Förenklad hantering av skattefritt bränsle och vissa andra punktskattefrågor.....	13
Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU2.....	13
(Beslut fattades under § 8.)	14
§ 7 Riksrevisionens rapport om statens insatser mot ekonomiskt våld i nära relationer.....	14
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2025/26:AU5	14
Anf. 19 MERIT FROST LINDBERG (M)	14
Anf. 20 SOFIA AMLOH (S) replik	15
Anf. 21 MERIT FROST LINDBERG (M) replik	15
Anf. 22 SOFIA AMLOH (S) replik	15
Anf. 23 MERIT FROST LINDBERG (M) replik	15
Anf. 24 SOFIA AMLOH (S)	16
Anf. 25 MERIT FROST LINDBERG (M) replik	16
Anf. 26 SOFIA AMLOH (S) replik	17
Anf. 27 MERIT FROST LINDBERG (M) replik	17
Anf. 28 SOFIA AMLOH (S) replik	17
Anf. 29 CAMILLA RINALDO MILLER (KD)	17
Anf. 30 SARA GILLE (SD)	18
Anf. 31 MERIT FROST LINDBERG (M) replik	19
Anf. 32 SARA GILLE (SD) replik	20
Anf. 33 MERIT FROST LINDBERG (M) replik	20
Anf. 34 SARA GILLE (SD) replik	20
Anf. 35 MAJ KARLSSON (V).....	20
Anf. 36 MERIT FROST LINDBERG (M) replik	21
Anf. 37 MAJ KARLSSON (V) replik	22
Anf. 38 MERIT FROST LINDBERG (M) replik	22
Anf. 39 MAJ KARLSSON (V) replik	22

Anf. 40 HELENA VILHELMSSON (C).....	23
Anf. 41 MERIT FROST LINDBERG (M) replik.....	24
Anf. 42 HELENA VILHELMSSON (C) replik.....	24
Anf. 43 MERIT FROST LINDBERG (M) replik.....	24
Anf. 44 HELENA VILHELMSSON (C) replik.....	24
Anf. 45 JANINE ALM ERICSON (MP).....	25
Anf. 46 MERIT FROST LINDBERG (M) replik.....	26
Anf. 47 JANINE ALM ERICSON (MP) replik.....	26
Anf. 48 MERIT FROST LINDBERG (M) replik.....	26
Anf. 49 JANINE ALM ERICSON (MP) replik.....	27
Anf. 50 LAILA NARAGHI (S).....	27
Anf. 51 MERIT FROST LINDBERG (M) replik.....	29
Anf. 52 LAILA NARAGHI (S) replik.....	29
Anf. 53 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	29
Anf. 54 MERIT FROST LINDBERG (M) replik.....	29
Anf. 55 LAILA NARAGHI (S) replik.....	30
(Beslut fattades under § 8.).....	30
Ajournering	30
Återupptaget sammanträde	30
§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	30
SfU13 Pensioner	30
SfU14 Socialavgifter.....	30
FiU17 Straffansvar för olovlig finansiell verksamhet.....	30
SkU2 Förenklad hantering av skattefritt bränsle och vissa andra punktskattefrågor	30
AU5 Riksrevisionens rapport om statens insatser mot ekonomiskt våld i nära relationer.....	30
Ajournering	31
Återupptaget sammanträde	31
Välkomsthälsning.....	31
Anf. 56 TALMANNEN	31
§ 9 Partiledardebatt	31
Anf. 57 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	31
Anf. 58 MAGDALENA ANDERSSON (S).....	32
Anf. 59 JIMMIE ÅKESSON (SD)	33
Anf. 60 NOOSHI DADGOSTAR (V)	34
Anf. 61 ELISABETH THAND RINGQVIST (C).....	35
Anf. 62 EBBA BUSCH (KD).....	36
Anf. 63 AMANDA LIND (MP)	36
Anf. 64 SIMONA MOHAMSSON (L).....	37
Anf. 65 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	38
Anf. 66 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	38
Anf. 67 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	38
Anf. 68 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	39
Anf. 69 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	39
Anf. 70 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	39
Anf. 71 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	39
Anf. 72 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	39
Anf. 73 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	39
Anf. 74 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	40
Anf. 75 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	40
Anf. 76 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	40
Anf. 77 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	40
Anf. 78 AMANDA LIND (MP) replik	40
Anf. 79 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	41
Anf. 80 AMANDA LIND (MP) replik	41
Anf. 81 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	41
Anf. 82 MAGDALENA ANDERSSON (S).....	41
Anf. 83 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	42

Anf. 84	MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	42
Anf. 85	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	42
Anf. 86	MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	42
Anf. 87	Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	42
Anf. 88	MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	42
Anf. 89	Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	43
Anf. 90	MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	43
Anf. 91	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	43
Anf. 92	MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	43
Anf. 93	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	43
Anf. 94	MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	43
Anf. 95	EBBA BUSCH (KD) replik.....	44
Anf. 96	MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	44
Anf. 97	EBBA BUSCH (KD) replik.....	44
Anf. 98	MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	44
Anf. 99	SIMONA MOHAMSSON (L) replik	44
Anf. 100	MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	44
Anf. 101	SIMONA MOHAMSSON (L) replik	45
Anf. 102	MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	45
Anf. 103	JIMMIE ÅKESSON (SD)	45
Anf. 104	MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	45
Anf. 105	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	45
Anf. 106	MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	46
Anf. 107	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	46
Anf. 108	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	46
Anf. 109	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	46
Anf. 110	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	46
Anf. 111	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	47
Anf. 112	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	47
Anf. 113	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	47
Anf. 114	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	47
Anf. 115	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	47
Anf. 116	AMANDA LIND (MP) replik	48
Anf. 117	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	48
Anf. 118	AMANDA LIND (MP) replik	48
Anf. 119	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	48
Anf. 120	SIMONA MOHAMSSON (L) replik	48
Anf. 121	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	48
Anf. 122	SIMONA MOHAMSSON (L) replik	49
Anf. 123	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	49
Anf. 124	NOOSHI DADGOSTAR (V)	49
Anf. 125	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	49
Anf. 126	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	49
Anf. 127	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	49
Anf. 128	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	50
Anf. 129	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	50
Anf. 130	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	50
Anf. 131	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	50
Anf. 132	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	50
Anf. 133	EBBA BUSCH (KD) replik.....	50
Anf. 134	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	51
Anf. 135	EBBA BUSCH (KD) replik.....	51
Anf. 136	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	51
Anf. 137	SIMONA MOHAMSSON (L) replik	51
Anf. 138	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	51
Anf. 139	SIMONA MOHAMSSON (L) replik	51
Anf. 140	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	52
Anf. 141	ELISABETH THAND RINGQVIST (C).....	52
Anf. 142	EBBA BUSCH (KD) replik.....	52
Anf. 143	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	52

Anf. 144	EBBA BUSCH (KD) replik.....	52
Anf. 145	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	53
Anf. 146	SIMONA MOHAMSSON (L) replik	53
Anf. 147	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	53
Anf. 148	SIMONA MOHAMSSON (L) replik	53
Anf. 149	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	53
Anf. 150	EBBA BUSCH (KD).....	53
Anf. 151	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	54
Anf. 152	EBBA BUSCH (KD) replik.....	54
Anf. 153	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	54
Anf. 154	EBBA BUSCH (KD) replik.....	54
Anf. 155	AMANDA LIND (MP) replik	55
Anf. 156	EBBA BUSCH (KD) replik.....	55
Anf. 157	AMANDA LIND (MP) replik	55
Anf. 158	EBBA BUSCH (KD) replik.....	55
Anf. 159	AMANDA LIND (MP)	55
Anf. 160	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	56
Anf. 161	AMANDA LIND (MP) replik	56
Anf. 162	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	56
Anf. 163	AMANDA LIND (MP) replik	56
Anf. 164	EBBA BUSCH (KD) replik.....	56
Anf. 165	AMANDA LIND (MP) replik	57
Anf. 166	EBBA BUSCH (KD) replik.....	57
Anf. 167	AMANDA LIND (MP) replik	57
Anf. 168	SIMONA MOHAMSSON (L) replik	57
Anf. 169	AMANDA LIND (MP) replik	57
Anf. 170	SIMONA MOHAMSSON (L) replik	58
Anf. 171	AMANDA LIND (MP) replik	58
Anf. 172	SIMONA MOHAMSSON (L).....	58
§ 10	Anmälان om interpellation.....	58
§ 11	Anmälان om fråga för skriftligt svar	58
§ 12	Anmälان om skriftliga svar på frågor.....	58
§ 13	Kammaren åtskildes kl. 21.06.	58